

ПРИЛУЦЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА
2025-2027 РОКИ**

**З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року розроблено спільними зусиллями створеної в громаді робочої групи з проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року і експертної підтримки проекту RELEVÉ - Підтримка Чернігівської області для реконструкції та децентралізації Експертиз Франс (Expertise France).

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

ТГ – територіальна громада

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТПВ – тверді побутові відходи

ПЗФ – природно-заповідний фонд

SWOT-аналіз - аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

ЗУ – закон України

ЗМІСТ.

ВСТУП	8
I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	10
II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО.....	16
III. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ.....	74
IV. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	80
V. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ), ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	83
VI. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (I, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ – 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....	88
VII. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ.	95
VIII. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ.	106
IX. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.	109
X. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.	112
XI. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦЬОЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.	112
ДОДАТОК	119

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1. Стратегічні та операційні цілі розвитку Прилуцької міської територіальної громади.....	13
Таблиця 2. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року із цілями Стратегії розвитку Чернігівської області на 2021 – 2027 роки.	15
Таблиця 3. Порівняльна характеристика Прилуцької ТГ та подібних громад.....	16
Таблиця 4. Потенційно небезпечні об'єкти на території Прилуцької ТГ.....	19
Таблиця 5. Середньомісячні витрати води річки Удай.....	28
Таблиця 6. Показники водокористувача р. Удай КП «Прилукутепловодопостачання» Прилуцької міської ради у 2021-2023рр.	31
Таблиця 7. Використання води у Прилуцькій громаді у 2023 році, млн. м. куб.....	31
Таблиця 8. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами-забруднювачами поверхневих водних об'єктів*.	33
Таблиця 9. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за даними водокористувачів, які скидають зворотні води у поверхневі водні об'єкти.	33
Таблиця 10. Результати державного моніторингу вод.....	34
Таблиця 11. Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря у м. Прилуки у 2021 р.	36
Таблиця 12. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за 2015-2021 рр.....	36
Таблиця 13. Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря, в тому числі по найпоширеніших речовинах, по м. Прилуки, т.....	37
Таблиця 14. Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Прилуки.	38
Таблиця 15. Дані дослідження атмосферного повітря в Прилуцькій міській територіальній громаді за 2023-2024 рр.....	39
Таблиця 16. Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря у 2020 році, т.	40
Таблиця 17. Технічна характеристика автомобільних доріг поблизу Прилуцької міської територіальної громади.	41
Таблиця 18. Характеристика колійного розвитку залізниці в м. Прилуки.....	42
Таблиця 19. Інженерно-геологічна характеристика ґрунтів Прилуцької територіальної громади.....	45
Таблиця 20. Структура земельного фонду Прилуцької громади в розрізі категорій земель станом на 01.01.2024 року.....	47
Таблиця 21. Результати моніторингового дослідження забруднення ґрунтів на території Прилуцької громади за 2023-2024 рр.....	48
Таблиця 22. Об'єкти природно-заповідного фонду Прилуцької міської територіальної громади станом на 01.01.2025 року.....	50
Таблиця 23. Заповідні урочища, заказники, дендрологічні парки місцевого значення.	51
Таблиця 24. Пам'ятки природи ботанічні місцевого значення.....	51
Таблиця 25. Інфраструктура місць видалення відходів (МВВ) за критерієм екологічної безпеки в Чернігівській області.	55
Таблиця 26. Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ), станом на 01.01.2023 року.	56
Таблиця 27. Інфраструктура утилізації та оброблення відходів у Чернігівській області.	56
Таблиця 28. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини в Прилуцькому районі.	56
Таблиця 29. Утворення відходів в Прилуцькій міській територіальній громаді.....	57
Таблиця 30. Стан зберігання заборонених і непридатних до використання пестицидів та їх знешкодження в Прилуцькому районі (станом на 28.02.2022).	57
Таблиця 31. Планування природоохоронної діяльності. Перелік регіональних (місцевих) природоохоронних програм.....	57
Таблиця 32. Взаємодія із громадськістю щодо контролю над забрудненням навколишнього природного середовища в Прилуцькому районі.....	58

Таблиця 33. Об'єкти культурної спадщини та історичні пам'ятки архітектури на території Прилуцької міської територіальної громади.	61
Таблиця 34. Динаміка чисельності населення в Прилуцькій ТГ (станом на 01.01. 2024 року), тис. осіб.	61
Таблиця 35. Розподіл населення за віком та статтю в Прилуцькій громаді (станом на 1 січня 2024 року), осіб.....	61
Таблиця 36. Розподіл постійного населення м. Прилуки за статтю і віком на 01.01.2024 р. ...	62
Таблиця 37. Кількість представників вразливих груп в демографічній структурі Прилуцької громади у 2023 році, тис. осіб.....	62
Таблиця 38. Динаміка чисельності населення в Прилуцькій громаді та Прилуцькому районі з 2020 по 2024 рр. (станом на 1 січня поточного року), тис. осіб.	63
Таблиця 39. Динаміка природного та міграційного руху населення у Прилуцькій громаді (на 1 січня відповідного року), осіб.....	63
Таблиця 40. Динаміка чисельності населення у Прилуцькому районі та Чернігівській області, 2021-2023 рр.....	63
Таблиця 41. Вакансії в Прилуцькій ТГ, станом на 1.10.2024 року.	69
Таблиця 42. Середньомісячна номінальна заробітна плата в Прилуцькій громаді у порівнянні з регіональною та загальнодержавною, (грн.).....	70
Таблиця 43. Динаміка середньої заробітної плати, грн.....	71
Таблиця 44. Перелік аптек-учасниць програми реімбурсації лікарських засобів («Доступні ліки») у Прилуцькій громаді.	72
Таблиця 45. Порівняльна характеристика районів у Чернігівській області.....	75
Таблиця 46. Вплив цілей Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року на компоненти навколишнього природного середовища.....	77
Таблиця 47. Узагальнена характеристика екологічних проблем на території Прилуцької ТГ.	81
Таблиця 48. Екологічні проблеми Прилуцької ТГ та можливі шляхи їх вирішення.....	85
Таблиця 49. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів відповідно до контрольного переліку.	88
Таблиця 50. Завдання та заходи Стратегії розвитку Прилуцької міської ТГ та Плану заходів з її реалізації на період 2025-2027 рр.	95
Таблиця 51. Місцеві програми розвитку Прилуцької міської територіальної громади.	99
Таблиця 52. Система ключових індикаторів для моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля.	110

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

Рисунок 1. Дерево цілей Прилуцької міської територіальної громади.	13
Рисунок 2. Прилуки. Вигляд з космосу.	20
Рисунок 3. Рельєф Прилуцької громади.	21
Рисунок 4. Погода в Прилуках.	22
Рисунок 5. Середня і максимальна температура в Прилуках.	22
Рисунок 6. Середня погодинна температура в Прилуках навесні.	23
Рисунок 7. Середня погодинна температура в Прилуках влітку.	23
Рисунок 8. Рівень вологості і комфорту в повітрі міста Прилуки протягом року.	24
Рисунок 9. Добова ймовірність випадання опадів у Прилуках в середньорічний період.	24
Рисунок 10. Середня швидкість вітру в Прилуках.	25
Рисунок 11. Переважаючі вітри в Прилуках.	25
Рисунок 12. Середня погодинна температура в Прилуках взимку.	26
Рисунок 13. Вегетаційний період в Прилуках.	26
Рисунок 14. Сприятливі дні для туризму в Прилуках.	27
Рисунок 15. Водні ресурси Прилуцької міської територіальної громади.	28
Рисунок 16. Найсприятливіші дні для відпочинку на воді в Прилуцькій міській територіальній громаді.	29
Рисунок 17. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по м. Прилуки, т.	36
Рисунок 18. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу, кг.	37
Рисунок 19. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км ² , т.	37
Рисунок 20. Структура викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення у 2021 році по м. Прилуки, %.	38
Рисунок 21. Карта середніх показників забруднення повітря в Україні станом на 7.03.2025 року.	40
Рисунок 22. Карта ґрунтів Прилуцької територіальної громади.	44
Рисунок 23. Структура використання території Прилуцької територіальної громади станом на 01.01.2024 року.	46
Рисунок 24. Розміщенні мережі природно-заповідного фонду навколо м. Прилуки.	50
Рисунок 25. Розташування природно-заповідних об'єктів на території Прилуцької ТГ.	52
Рисунок 26. Схема розташування Смарагдової мережі на території Прилуцької ТГ.	52
Рисунок 27. Розподіл незабудованих територій Прилуцької міської територіальної громади.	53
Рисунок 28. Природно-заповідні об'єкти, які розташовані на території Прилуцької ТГ та сусідніх громад.	54
Рисунок 29. Карта корисних копалин навколо м. Прилуки.	59
Рисунок 30. Динаміка наявного населення у м. Прилуки, Прилуцькому районі та Чернігівській області в розрахунку на 1000 осіб, 2021-2023 рр.	63
Рисунок 31. Статеві-вікова піраміда населення Прилуцької міської територіальної громади, станом на 1 вересня 2024 року.	64
Рисунок 32. Середньооблікова кількість штатних працівників в Прилуцькій ТГ, осіб.	68
Рисунок 33. Порівняння середньої заробітної плати в Україні, Чернігівській області та Прилуцькій громаді, 2021-2023 рр, грн.	71
Рисунок 34. Адміністративні райони Чернігівської області.	76
Рисунок 35. Територіальні громади Прилуцького району Чернігівської області.	77

ВСТУП

Все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Це пов'язано з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи. Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі здоров'я населення, виправданих альтернатив та розроблення заходів із запобігання, зменшення та відшкодування можливих негативних наслідків.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку. В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 р. в Україні вступив в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№2354-VIII від 20 березня 2018 року). Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 1 січня 2020 року стратегічна екологічна оцінка може здійснюватися для програм економічного і соціального розвитку областей, районів, міст, сіл та селищ на короткостроковий період на добровільній основі.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі - території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року (далі – Стратегія) ґрунтується на аналізі прогностичних тенденцій соціально-економічного розвитку Прилуцької міської територіальної громади, враховує стратегічні орієнтири регіонального розвитку з урахуванням наслідків для довкілля, вплив зовнішніх та внутрішніх загроз і ризиків, включає завдання і заходи економічної та соціальної політики влади на 2025-2030 роки з урахуванням пріоритетів сталого розвитку, індикатори ефективності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку на плановий період.

Методологічна основа виконання СЕО базується на правовому регулюванні міжнародними та національними документами й законами. Серед основних є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№562-VIII від 01.07.2015);
- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України “Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року” (ухвалено Верховною

Радою України 28 лютого 2019 року). В цьому законі CEO згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

20.03.2018 було затверджено Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Метою закону є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Закон розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27.06.2001 про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля. Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (CEO), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

CEO є «спадкоємицею» оцінки впливу на довкілля (ОВД), проте новим та глибшим кроком у реалізації різнорівневих екологічних політик. Стратегічне екологічне оцінювання документів державного планування здійснюють на ранніх етапах прийняття рішень, що дає змогу, зокрема, чіткіше визначити сферу охоплення ОВД, оптимізувати ОВД конкретних проєктів. Основними перевагами CEO є запобіжний характер процедури, що дає змогу інтегрувати висновки у програму чи план, попередивши небажані наслідки, та комплексний підхід до оцінки компонентів природного середовища та здоров'я людини. У процес також залучені експерти і громадськість. Отже, можна говорити про системне бачення взаємовпливів середовища і людини, що надзвичайно важливо в контексті сталого розвитку.

З метою врахування питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату в документах державного планування всіх рівнів та при виконанні стратегічної екологічної оцінки листом Міністерства енергетики та захисту довкілля України №26/1.4-11.3-5650 від 03.03.2020 надані рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, що враховуються при виконанні CEO.

I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Спроможність територіальної громади та ефективність роботи її влади залежить не стільки від розміру наявних і потенційних ресурсів громади, скільки від координації дій всіх зацікавлених економічних, політичних і суспільних сил цієї громади. Добрим інструментом такої координації є процес розроблення Стратегії розвитку територіальної громади. Стратегічне планування взагалі – це здійснення усвідомленого вибору: цілей; засобів вирішення проблем (та/або реалізації можливостей); та бажаного «сценарію» подій з можливістю свідомо впливати на цей «сценарій» протягом його реалізації.

Розробка “Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади до 2030 року” та “План заходів з реалізації Стратегії Прилуцької міської територіальної громади на 2025-2027 роки” (далі по тексту Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади до 2030 року або Стратегія) відбувалася у складних умовах 4 року дії воєнного стану та нових викликів, у тому числі необхідністю посилення безпекових умов, збільшенням відповідальності за інфраструктурну стійкість, цілісність і доступність об’єктів та закладів, зростанням попиту на кризову психологічну допомогу, вирішенні потреб ВПО та пов’язаних з цим проблем і переваг, зменшенням фінансування на державному та місцевому рівнях. В цілому, Стратегія розроблялась у ситуації невизначеності та великому ризику впливу зовнішніх факторів.

Стратегія визначає довгострокове бачення, пріоритетні проблеми, вирішення яких сприятиме розвитку та досягненню мети. Наявність Стратегії - це насамперед послідовність управлінських дій та упорядкування фінансування пріоритетних галузей, що позитивно вплине на її розвиток.

Метою створення Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади до 2030 року було проведення стратегічного аналізу території громади, визначення стратегічних пріоритетів розвитку і напрацювання алгоритмів дій і фінансування цих дій з метою досягнення цих пріоритетів.

Розроблення Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади та Плану заходів з реалізації Стратегії передбачає дотримання принципів державної регіональної політики, визначених Законом України “Про засади державної регіональної політики”, з використанням територіально-орієнтованого та безпекового підходів з урахуванням змін та впливу, завданого збройною агресією РФ проти України.

Стратегія визначає сукупність взаємоузгоджених завдань та заходів, які визначають пріоритетні напрями економічного й соціального розвитку, підвищення стандартів життя населення територіальної громади, забезпечення якості й загальної доступності публічних послуг, підтримка суб’єктів малого й середнього підприємництва, продовження робіт з відновлення та розвитку інфраструктурних об’єктів, розвиток громадянського суспільства, підвищення якості надання послуг і забезпечення рівного доступу населення до освіти, охорони здоров’я, культури й спорту, соціальна підтримка й реалізація державних гарантій громадян, які потребують особливої уваги й підтримки, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та створення позитивного іміджу території Прилуцької міської територіальної громади.

Головною метою Стратегії є створення умов для економічного зростання та вдосконалення механізмів управління розвитком громади на засадах ефективності, відкритості й прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, проведення цілеспрямованої містобудівної політики, дотримання високих екологічних стандартів та, в результаті цього, підвищення конкурентоспроможності громади, доступності широкого спектра соціальних послуг, забезпечення гідних умов життя та загального підвищення добробуту жителів, за рахунок:

- ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, технологічної перебудови, впровадження нових технологій, машин, обладнання для більшого сприяння підвищенню енергоефективності та енергозбереження;
- забезпечення своєчасного, якісного надання транспортних послуг населенню Прилуцької міської територіальної громади;
- забезпечення населення послугами належного рівня та якості, розвиток конкурентних відносин, підвищення ефективності тарифної та енергозберігаючої політики в житлово-комунальній сфері;
- підвищення ефективності використання майна комунальної власності Прилуцької міської територіальної громади, створення належних організаційних фінансових і матеріально-технічних умов для реалізації власних повноважень з управління й розпорядження об'єктами комунальної власності;
- створення належних умов для всебічного розвитку малого й середнього підприємництва, як складової економічного потенціалу територіальної громади й підвищення його ролі в вирішенні соціальних проблем громади;
- задоволення потреб населення в товарах, забезпечення високої якості й культури торгівельного обслуговування, забезпечення гарантій прав і законних інтересів громадян в процесі торгівельного обслуговування;
- збалансування ситуації на ринку праці, зниження чисельності безробітних, збереження кадрового потенціалу підприємств, поліпшення соціального захисту незайнятого населення, підтримка внутрішньо переміщених осіб;
- забезпечення в повному обсязі, відповідно до чинного законодавства, сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, скорочення податкового боргу до бюджетів усіх рівнів. Прийняття збалансованого й реального бюджету Прилуцької міської територіальної громади та забезпечення його виконання;
- підвищення якості й доступності надання адміністративних послуг для всіх верств населення громади шляхом запровадження електронних інформаційних систем;
- реалізація державної політики в сфері регулювання земельних відносин, подальше запровадження заходів відповідно впроваджуваної земельної реформи, забезпечення ефективного й раціонального використання земельних ресурсів, підвищення їх цінності;
- розширення участі населення громади у вирішенні завдань місцевого значення, системна підтримка інститутів громадянського суспільства, з метою залучення додаткових організаційних, фінансових і технічних ресурсів для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг;
- розвиток зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної та міжрегіональної співпраці, збереження експортного потенціалу підприємств розташованих на території громади, розширення міжрегіональних зв'язків, формування позитивного іміджу та інвестиційного клімату;
- удосконалення системи надання соціальних послуг населенню, в тому числі внутрішньо переміщеним особам, забезпечення якості й доступності публічних послуг, зміцнення соціальної життєдіяльності міста, що дозволить оптимізувати бюджетні витрати й підвищити ефективність використання коштів, направлених на соціальний захист;
- забезпечення фінансової збалансованості й стабільності системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- здійснення соціального супроводу, надання соціальних послуг і здійснення інших заходів щодо відновлення соціальних функцій, психологічного й психічного стану родин, дітей та молоді, в т. ч. з числа внутрішньо переміщених осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;
- підвищення якості освіти, всебічний розвиток, виховання й соціалізація кожної дитини, створення відповідних умов для здобуття якісної освіти й виховання;
- збереження здоров'я людини, попередження розвитку хвороби та інвалідності, забезпечення доступної та якісної медичної допомоги населенню, динамічний розвиток системи охорони здоров'я з орієнтацією на запобігання захворювань, формування мотивації до здорового способу життя населення;

- всебічний розвиток особистості й формування здорового способу життя, досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян і позитивного міжнародного іміджу держави;

- удосконалення діяльності закладів культури, забезпечення творчого, інтелектуального й духовного розвитку населення;

- ефективне вирішення проблем довкілля, раціональне використання природних ресурсів, відтворення зелених насаджень, підвищення якості послуг у сфері поводження з відходами, впровадження підприємствами нових технологій, що зменшують негативний вплив на довкілля, реалізація інших природоохоронних заходів;

- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного й природного характеру, а в разі їх виникнення – мінімізація негативних наслідків, забезпечення надання гарантованої допомоги мешканцям міста, забезпечення достатнього рівня безпеки населення, попередження й реагування на надзвичайні ситуації техногенного й природного характеру, ліквідація пожеж і рятування людей на водних об'єктах.

Територіально-орієнтований підхід передбачає планування розвитку Прилуцької громади на основі детального вивчення та аналізу можливостей та обмежень для різних частин міста, як єдиного населеного пункту на території громади, підготовку та реалізацію заходів та проектів, які матимуть максимальний позитивний вплив на розвиток громади і не призведуть до погіршення економічної, бюджетної, соціальної, екологічної, демографічної, безпекової та інших сфер Прилуцької міської територіальної громади.

Безпековий підхід передбачає планування розвитку Прилуцької міської територіальної громади на основі вивчення та аналізу можливого впливу на ситуацію у громаді та її розвиток, загроз з боку російської федерації, республіки Білорусь, стихійних лих, кліматичних змін і техногенних катастроф та їх врахування при підготовці програм місцевого розвитку та проектів місцевого (регіонального) розвитку.

Стратегія Прилуцької міської територіальної громади визначає стратегічне бачення її розвитку, стратегічні та оперативні цілі, індикатори (показники) їх досягнення, завдання для її сталого економічного і соціального розвитку.

Головними цілями Стратегії є: створення умов для економічного зростання й вдосконалення механізмів управління розвитком територіальної громади на засадах ефективності, відкритості і прозорості, посилення інвестиційної, інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, проведення цілеспрямованої містобудівної політики, дотримання високих екологічних стандартів, підвищення конкурентоспроможності, доступності широкого спектра соціальних послуг, забезпечення гідних умов життя мешканців міста, загального підвищення добробуту всього населення, забезпечення екологічної безпеки на території громади. Суть Стратегії полягає в обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку за умов, коли якість та безпека життя людей в складних умовах не зменшується, не погіршується, зберігається належний стан довкілля та забезпечується соціально-економічна стійкість.

Місія громади:

Прилуцька громада – це:

• Територія розвитку бізнесу, промисловості та технологій, що дозволяє активним, успішним і відповідальним людям реалізувати себе, свої амбіції та мрії.

• Ефективна влада спираючись на допомогу бізнесу та активної громадськості забезпечує справедливий розподіл ресурсів громади для сталого розвитку території і комфортного життя мешканців міста.

• Вирішення потреб мешканців громади є головним мотивом та умовою діяльності місцевої влади, бізнесу та громадськості, а гармонійний розвиток соціальної інфраструктури і гуманітарних послуг найважливіше завдання для модернізації міста на користь усіх категорій громадян.

• Розвиток людського капіталу, внутрішні комунікації та діалог влади, бізнесу і громадськості в громаді є важливою складовою успіху. Кожен любить своє місто, примножує його багатства, дбає про безпеку та безперервний розвиток громади.

• Підтримка зовнішніх партнерських зв'язків, креативність ідей та сміливі нестандартні рішення – необхідна умова для інноваційного розвитку.

• **Величезна історична спадщина та природні багатства – фундамент для добробуту майбутніх поколінь.**

Стратегічне бачення громади:

Прилуцька громада – це потужний промислово-економічний центр України з глибокими культурно-історичними коренями та щедрою природно-екологічною спадщиною, що становить невичерпний потенціал для безпечного, комфортного і щасливого життя кожного мешканця міста та надає можливість самореалізації, успіху й креативного зростання кожному в спільноті громади.

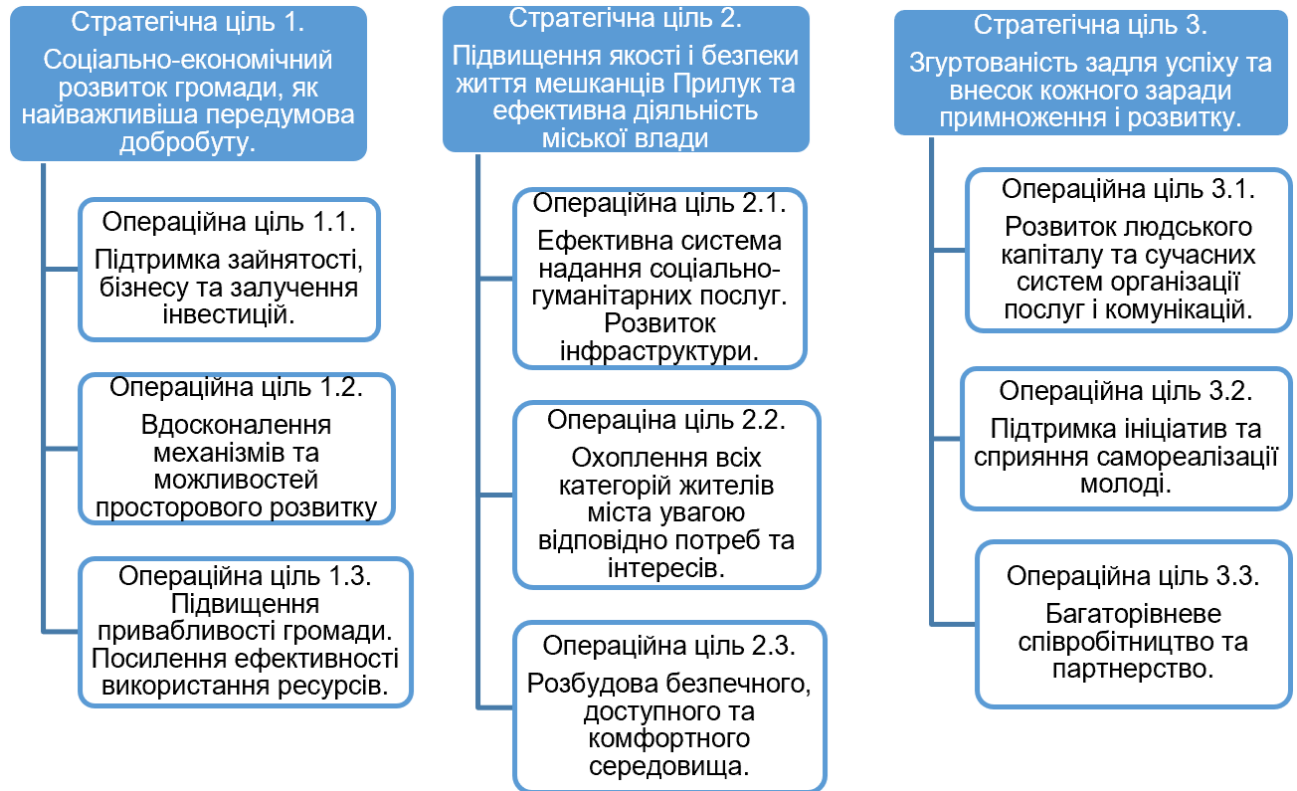

Рисунок 1. Дерево цілей Прилуцької міської територіальної громади.

Нормативно-правовою основою Стратегії є: закони України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій». Під час її розробки враховані положення низки підзаконних нормативно-правових актів, а саме: постанов Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 817 «Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів», «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад» (затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України 21.12.2022 року № 265).

Таблиця 1. Стратегічні та операційні цілі розвитку Прилуцької міської територіальної громади.

Стратегічна ціль 1. Соціально-економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту.
Операційна ціль 1.1. Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій.
Операційна ціль 1.2. Вдосконалення механізмів та можливостей просторового розвитку.
Операційна ціль 1.3. Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності

використання ресурсів.
Стратегічна ціль 2. Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади.
Операційна ціль 2.1. Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури.
Операційна ціль 2.2. Охоплення всіх категорій жителів міста увагою відповідно потреб та інтересів.
Операційна ціль 2.3. Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища.
Стратегічна ціль 3. Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку.
Операційна ціль 3.1. Розвиток людського капіталу та сучасних систем організації послуг і комунікацій.
Операційна ціль 3.2. Підтримка ініціатив та сприяння самореалізації молоді.
Операційна ціль 3.3. Багаторівневе співробітництво та партнерство.

Проект Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року роки узгоджений зі стратегіями вищого рівня – Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 зі змінами), Стратегією розвитку Чернігівської області на 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням двадцять дев'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 20.12.2019 № 1242 зі змінами).

Узгодженість із Державною стратегією регіонального розвитку:

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 рр. включає три Стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

В усіх зазначених випадках спостерігається повне (понад 50% оперативних цілей) або часткове (менше 50% оперативних цілей) співпадіння зі змістом цілей Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року.

Стратегічна ціль 1 Стратегії розвитку громади «Соціально-економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту» безпосередньо кореспондується з ціллю № 2 Державної стратегії та частково з цілями №1,3.

Стратегічна ціль 2 Стратегії розвитку громади «Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади» безпосередньо кореспондується з цілями № 1, 2 та 3 Державної стратегії.

Стратегічна ціль 3 Стратегії розвитку громади «Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку» частково кореспондується з усіма трьома цілями Державної стратегії.

Узгодженість зі Стратегією розвитку Чернігівської області.

Стратегія розвитку Чернігівської області на 2021 – 2027 роки включає 5 стратегічних цілей:

1. Чернігівщина – безпечний регіон.
2. Комплексна відбудова інфраструктури.
3. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону.
4. Збереження і розвиток людського потенціалу.
5. Розвиток ефективного багаторівневого врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС.

Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади безпосередньо скеровується реагує на положення Стратегії розвитку Чернігівської області до 2027 року, містить відповідні цілям зазначеного документу та спирається на власні стратегічні та оперативні цілі, а також завдання, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Водночас Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року враховує унікальність громади та її потреби в розвитку, отже містить власне стратегічне бачення та цілі розвитку громади. Це наочно видно з таблиці 1.1.

Таблиця 2. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року із цілями Стратегії розвитку Чернігівської області на 2021 – 2027 роки.

Стратегічні цілі (область)	Стратегічні цілі Прилуцької міської територіальної громади		
	1. Економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту.	2. Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади.	3. Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку.
1. Чернігівщина – безпечний регіон.	x	X	x
2. Комплексна відбудова інфраструктури.	X	X	x
3. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону.	X	x	X
4. Збереження і розвиток людського потенціалу.	X	X	X
5. Розвиток ефективного багаторівневого врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС.	x	X	X

Примітка: Велика літера "X" означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька "x".

Таким чином, стратегічна ціль 1 «Економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту», найбільше узгоджується і пов'язана з другою, третьою та четвертою ціллю Стратегії розвитку Чернігівської області, опосередковано – з першою і п'ятою стратегічними цілями.

Стратегічна ціль 2 «Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади» більше співвідноситься з першою, другою, четвертою і п'ятою цілями регіональної стратегії, опосередковано – з третьою.

Стратегічна ціль 3 «Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку» краще співвідноситься з третьою, четвертою та п'ятою, а також частково з першою та другою цілями Стратегії розвитку Чернігівської області.

Моніторинг реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року здійснюватиметься щорічно у форматі звіту про виконання стратегічних цілей та заходів, шляхом його публікації на офіційному сайті, інформаційних ресурсах Прилуцької міської територіальної громади та представлення його на сесії міської ради. Фінансування заходів і проектів Стратегії планується здійснювати за рахунок коштів державного бюджету, обласного бюджету, місцевого бюджету та інших джерел фінансування, у тому числі за рахунок коштів інвесторів, які залучаються до реалізації конкретних інвестиційних проектів та виконання програм, міжнародних фінансових організацій, інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

До сфери охоплення CEO документа державного планування відноситься оцінка наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, від реалізації проектних рішень. Стратегічна екологічна оцінка документа державного планування – Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року, здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва. Альтернатива відсутня. Якщо документ державного планування не буде затверджено, це створить також умови для часткового невиконання Стратегії розвитку Чернігівської області на 2021-2027 роки.

Даний документ розроблено на довготривалу перспективу і опирається на поточний стан справ в країні, області та громаді, а процес його підготовки відповідав принципам партисипативної участі.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО.

16

Згідно фізико-географічного районування місто Прилуки знаходиться у Лівобережно-Дніпровській лісостеповій фізико-географічній провінції, Придніпровській низовині, на Полтавській рівнині. Рельєф нерівний, а територія являє собою слабо хвилясту рівнину з розвинутою мережею річкових долин, байраків і балок. В геоструктурному відношенні територія міста знаходиться на північно-західній частині Дніпровського грабена.

Місто Прилуки розташоване в унікальній ландшафтній місцевості, де українське Полісся переходить у лісостепову зону. Головна водна артерія — річка Удай. Вода Удаю і її приток використовується для господарських та виробничих потреб, відпочинку населення. Основна частина міста Прилуки розташована на правому березі річки Удай; на лівому — менша частина міста — мікрорайон Заудаївський.

У геоморфологічному відношенні район міста відноситься до середнього Дніпра. Велика його частина з округою розташована на IV мореній терасі р. Дніпра, частково, на пліоценовій терасі (південно-східній частині міста), у кордонах якого закладена долина р. Удай.

Місто Прилуки має зручне автомобільне та залізничне сполучення з іншими містами й регіонами України. Це потужний залізничний вузол. Автошляхи та залізниця дають змогу в радіусі 200 км дістатися до Києва, Сум, Черкас, Полтави, інших міст України. Функціонує залізнична станція «Прилуки» Південної залізниці. Відстань до обласного центру залізницею становить — 148 км. На відстані в межах до 100 км знаходяться такі міста: Ніжин (67 км), Яготин (87 км), Пирятин (43 км), Ромни (84 км), Лубни (90 км), Гребінка (61 км.), Лохвиця (83 км.).

Станом на початок 2022 року на території Прилуцької міської територіальної громади проживало 51250 осіб. Населення Прилуцької громади на початок 2024 року збільшилося за рахунок ВПО і становило 53520 тис. осіб ¹ (близько 35% населення Прилуцького району, 5% населення Чернігівської області).

Прилуки є беззаперечним соціальним, економічним, культурним, освітньо-науковим та інноваційним центром району й одним з найпотужніших центрів області, адже в місті та навколо нього сконцентрована значна кількість підприємницьких структур, виконує важливу роль транспортного вузла.

Для порівняння основних показників розвитку Прилуцької міської територіальної громади обрано подібні та сусідні міські *територіальні громади*, які знаходяться неподалік в сусідніх областях або в межах Чернігівської області чи Прилуцького району та можуть бути пов'язані економічними зв'язками. Для всебічного аналізу порівнюємо з Прилуцькою міською територіальною громадою Ніжинську міську територіальну громаду, яка є подібною в регіоні та найближчим районним центром в області, Пирятинську міську територіальну громаду, яка є сусідньою міською громадою з Полтавської області, Яготинську міську територіальну громаду з Київської області, Роменську міську територіальну громаду з Сумської області. Ці громади мають дещо схожу структуру економіки і характеризуються як конкуренти з потужним логістичним та агропромисловим потенціалом. Основні порівняльні характеристики вище вказаних громад подано у таблиці 3.

Таблиця 3. Порівняльна характеристика Прилуцької ТГ та подібних громад.

Показник	Прилуцька ТГ	Пирятинська ТГ	Ніжинська ТГ	Яготинська ТГ	Роменська ТГ
Загальні відомості					
Площа громади кв. км	42,5	931,3	1314,8	792,85	970,38
Чисельність населення станом на 01.01.2024, тис. осіб	53,5	29,7	66,6	31,0	54,3

¹ За даними Прилуцької міської ради

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2025-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

міське	100%	46%	98,8%	78%	65,6%
Сільське	-	54%	1,2%	22%	30,4%
Кількість населених пунктів, які входять до територіальної громади, од.	1	46	5	42	75
Кількість старостинських округів, од.	-	16	-	13	16
Економічний розвиток					
Кількість юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, зареєстрованих на території громади станом на 01.01.2024, осіб	3220	2684	5098	1649	3427
Чисельність працездатного населення станом на 01.01.2024, осіб	36700	17827	42515	21395	40045
Середньомісячна заробітна плата 2023 рік, тис. грн	12750	12396	13400	12100	11023
Чисельність безробітного населення станом на 01.01.2024, осіб	435	386	492	324	458
Соціально-гуманітарна сфера					
Кількість ЗДО	14	26	18	7	19
Кількість навчальних закладів	11	29	15	11	22
Кількість закладів позашкільної освіти	3	6	5	2	2
ПТУ	1	2	7	1	1
Заклади охорони здоров'я	4	8	4	2	3
Заклади культури	9	19	12	20	23
Бюджет					
Доходи загального фонду на 1-го мешканця (грн)	11936,8	10040	9468	10713	8940
Видатки загального фонду на 1-го мешканця (грн)	9666,82	10551	10224	12376	11409
Видатки на утримання апарату управління на 1 мешканця (грн.)	898	1494	1340	1527	1183
Капітальні видатки на 1-го мешканця (грн)	909,35	2385	1267	738,2	1134
Рівень дотаційності бюджетів (%)	0,1	0,3	-0,2	0,0	0,0
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду (%)	49	59,5	52,7	58,3	61,8
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня (грн)	26957,59	18820	31230	20597	28516
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (%)	16,3	22,1	20,8	27,8	21,8

Чернігівська область знаходиться на півночі країни та є однією з трьох найбільших за площею областей України з найменшою густотою населення близько 30 осіб/км.кв., та становить близько 2,6% населення держави. В останні роки в регіоні значно посилюлися

проблеми пов'язані з демографічними змінами та впливом близькості до держави-агресора РФ.

18

Прилуцький район знаходиться на півдні Чернігівської області і має значний природний, промисловий та економічний потенціал. В межах Чернігівської області є одним з тих районів, що мають більш вигідну логістику та порівняно менші демографічні втрати.

Прилуцька міська територіальна громада займає третє місце за кількістю населення в регіоні. Це історичний, економічний та адміністративний центр району і значний промисловий центр регіону. Кількість населення в Прилуцькій міській територіальній громаді зросло, в порівнянні з 2022 роком за рахунок розміщення в місті значної кількості ВПО. За даними Прилуцької міської ради кількість населення становить на 1 січня 2024 року 53,5 тис. осіб. Можна зробити припущення про необхідність розробки довгострокової програми інтеграції ВПО в територіальній громаді. Прилуцька ТГ має також найменшу площу території громади в Чернігівській області і є високо урбанізованою територією. Її площа становить 42,75 км², а густота населення 1274 осіб/км. кв.

Наявне автомобільне сполучення Прилуцької ТГ є важливою та необхідною складовою її соціально-економічного розвитку. З огляду на географічне розташування і віддаленість від обласних центрів та столиці, Прилуцька ТГ вирізняється відносно вигідним логістичним потенціалом. Однак є гостра потреба будівництва сучасних доріг в обхід міста та актуальна потреба ремонту доріг регіонального і міжрегіонального сполучення. Прилуки є потужним і важливим залізничним вузлом, що дає значні переваги для населення й бізнесу та можливість і в майбутньому сподіватися на додатковий потенціал для розвитку.

Прилуцька міська територіальна громада дещо обмежена в своєму розвитку із-за відсутності вільних територій за межами міста для розбудови селітебної, комерційної і промислової інфраструктури. Місто оточене «напівбубликом» Сухополов'янською сільською територіальною громадою та межує з півдня ще з 2 сільськими територіальними громадами.

На Прилуки орієнтовано значну кількість споживачів послуг з 11 навколишніх територіальних громад району з загальним населенням більше 100 тис. осіб.

До столиці м. Київ від м. Прилуки ближче, ніж до обласного центру м. Чернігів, тому орієнтація бізнесу та жителів громади в економічних питаннях, організації дозвілля, отримання доступу до інших суспільних благ спрямована швидше на столицю місто Київ, ніж на обласний центр.

В Прилуцькій міській територіальній громаді станом на 01.01.25 р. традиційно очевидним є негативний вплив на довкілля також і антропогенних чинників. Серед них: вплив воєнного стану (досліджується), робота на території промислових об'єктів, роль агропромислового комплексу (значні території річкових долин і територій сусідніх громад розорані), а також фактор забруднення навколишнього природного середовища на рівні життєдіяльності мешканців громади (ТПВ, автотранспорт, тощо).

Негативні процеси зміни клімату стали особливо помітними останнє десятиріччя. Боротьба зі зміною клімату і запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі. Перелік таких заходів визначено міжнародними угодами. Зокрема Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом до неї, Паризькою кліматичною угодою, а на національному рівні - Концепцією реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р. Зміна клімату є процесом глобальним. Цей процес не оминув Україну та регіон в якому знаходиться Прилуцька територіальна громада. Прояви зміни клімату полягають переважно в повільному зростанні середньорічної температури. Ці зміни дуже повільні й на перший погляд незначні. За декаду (1991- 2010 рр.) середня річна температура зросла на 0,8 °С відносно кліматичної норми. Найбільше підвищення температури повітря відбулося у січні (приблизно на 2 °С). Липневі значення температури повітря підвищилася на всій території України на 1,0-1,5°С. При цьому, спостерігаються також зміни максимальної та мінімальної температур в сторону зростання. Певні зміни зафіксовано в настанні весняного та осіннього сезонів – при переході температури повітря через 0°С. Зокрема, навесні такий перехід відбувається раніше в порівнянні з кліматичною нормою на 1–2 дні.

Основний вплив на екологічну ситуацію в Прилуцькій територіальній громаді мають такі чинники: розміщення на території громади промислових, сільськогосподарських та інших підприємств, проходження по території важливого транспортного коридору. Стан навколишнього природного середовища Прилуцької громади можна охарактеризувати як задовільний. На території громади працюють великі промислові підприємства, діяльність яких не впливає критично на забруднювання повітря, ґрунту, водних об'єктів у місті та регіоні. На території громади є потенційно небезпечні об'єкти промисловості та АЗС (табл. 4).

Таблиця 4. Потенційно небезпечні об'єкти на території Прилуцької ТГ.

Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)
ПрАТ «А/Т тютюнова компанія В.А.Т.-Прилуки»	Виробництво тютюнових виробів	Колективна
КП «Послуга» Прилуцької міської ради (Прилуцьке сміттєзвалище)	Видалення відходів	Комунальна
КП «Прилуки тепловодопостачання»	Надання послуг водопостачання та водовідведення	Комунальна

Серед низки екологічних проблем, що мають місце в Чернігівській області, а відтак і в Прилуцькій міській територіальній громаді, особливо гостро стоїть проблема поводження з відходами. Проблеми у сфері поводження з твердими побутовими відходами на території області дійсно досягли високого рівня загострення. Стан місць видалення твердих побутових відходів становить реальну небезпеку для довкілля та населення, що проживає на прилеглих територіях. На більшості їх відсутні спеціальні природоохоронні споруди та системи екологічного моніторингу, не визначені технологічні карти, накопичення сміття проводиться безсистемно, ущільнення та присипка ґрунтом здійснюється не своєчасно або взагалі не проводиться, не ведеться облік відходів, не відновлюється або відсутнє обвалування, прилегла територія засмічена відходами. Через відсутність на Чернігівщині сміттєпереробних та сортувальних комплексів, на полігони та сміттєзвалища потрапляє значна частина відходів, які мають ресурсну цінність і підлягають переробці та утилізації. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням. В області існує нагальна проблема з впровадження інноваційних технологій у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема для вирішення проблем поводження з твердими побутовими відходами. Питання будівництва сміттєпереробних комплексів (хоча б для економічно розвинутих територій) є досить актуальним для регіону, і його вирішення в певній мірі дало б вагомий поштовх для зменшення навантаження на довкілля та підвищення економічного потенціалу відповідних територій.

Тверді побутові відходи є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища та негативно впливає на всі його компоненти. Ситуація ускладнюється й тим, що зберігається значний розрив між обсягами накопичених відходів і обсягами їх знешкодження та використання. Найбільшими забруднювачами довкілля у м. Прилуки є три підприємства.

У Прилуцькій територіальній громаді, як і у більшості громад регіону, є проблема з обмеженням екологічних спостережень на власній території, зокрема відсутність моніторингу якості поверхневих вод, атмосферних викидів, стану ґрунтів. Громада є потенційним полюсом (центром) економічного зростання в Чернігівському регіоні, тому низка питань екологічного розвитку має знаходитись під постійною увагою міської влади та у співробітництві з компетентними державними, обласними та районними органами. Перед органом місцевого самоврядування (Прилуцька міська рада) стоять питання налагодження екологічного контролю у громаді, постійного моніторингу стану забруднення та реєстрації екологічних явищ, актуальних для громади.

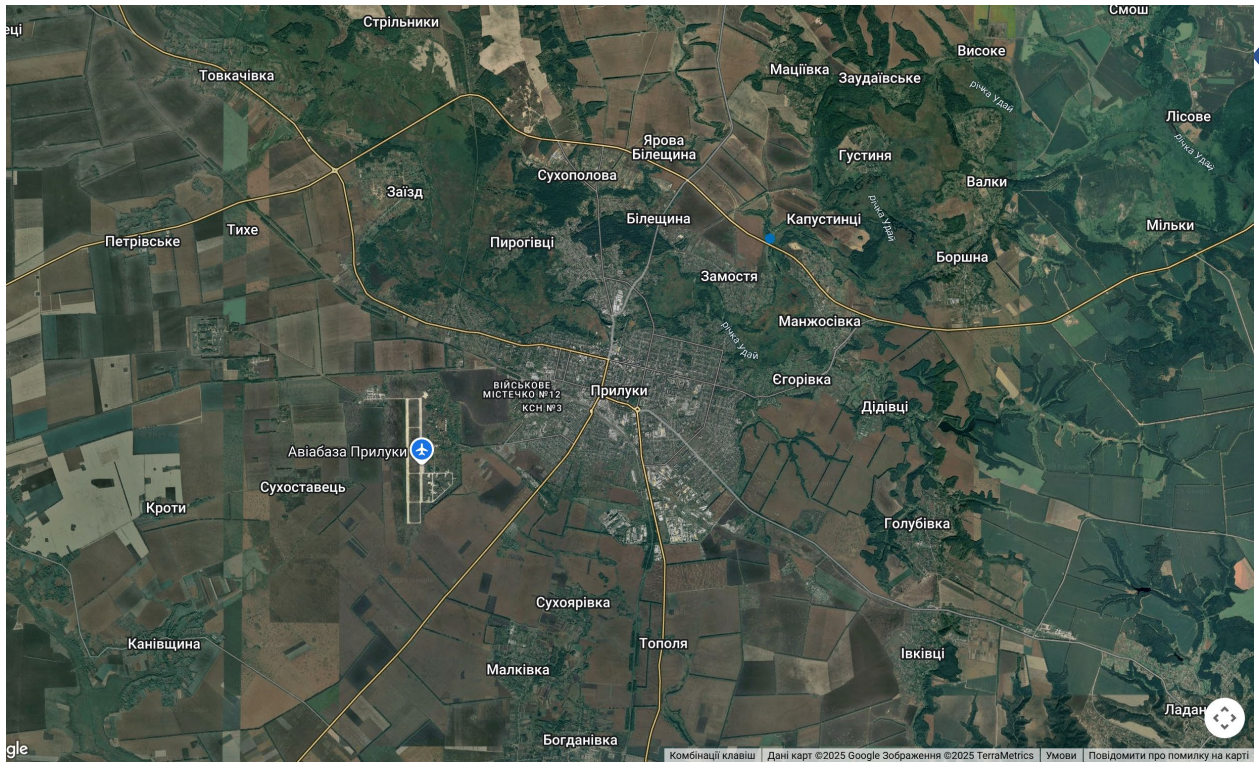

Рисунок 2. Прилуки. Вигляд з космосу.

Важливим також є ставлення мешканців міста щодо стану екології громади. Згідно соціологічного опитування мешканців громади (проведене в рамках розробки Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади у вересні 2024 року), більше 7 % опитаних оцінюють засміченість довкілля та забрудненість питної води, як перепону, що заважає розвитку громади, проте вважаючи екологічний стан громади задовільним чи добрим.

Ландшафтні особливості рельєфу. Характеристика природних ресурсів.

Рельєф Прилуцької міської територіальної громади та навколишня місцевість має переважно рівнинний характер. Згідно фізико-географічного районування місто Прилуки знаходиться у Лівобережно-Дніпровській лісостеповій фізико-географічній провінції, Придніпровській низовині, на Полтавській рівнині. Місто розташоване біля Удайської луки, де річка Удай робить крутий вигин (лука). Географічні координати: широта: 50°35'35" пн. ш., довгота: 32°23'15" сх. д. Середня висота Прилук дорівнює 127 м. з наявним підвищенням території в західній частині громади. Більш низька частина громади знаходиться на півночі і поділена на частини долиною р. Удай. Низовинна місцевість знаходиться в північно-східній частині громади переважно в долині річки Удай. Розвинута долина ріки у поєднанні з глибокими балками обумовлює характерні риси долинно-балкового рельєфу. У ґрунтовому покриві громади переважають чорноземи і опідзолені ґрунти. Найбільші абсолютні відмітки території міста (152 м над рівнем моря) виявляються в південно-східній частині міста, найменші (115 м) – у заплаві р. Удай. Поверхня міста, переважно рівна, яружно-балочна мережа відсутня. Рельєф навколишньої території являє собою слабо хвилясту рівнину з розвинутою мережею річкових долин, байраків і балок. На території міста виокремлюються наступні геоморфологічні елементи:

- частина розвитку пліоценових терас рівнина з абсолютними відмітками поверхні 132-182 м.;
- IV тераса р. Дніпра – алювіальна рівнина з абсолютними відмітками 110-140 м;
- долина р. Удай, яка представлена обширною заболоченою заплавою та I, II, III терасами.

IV тераса р. Дніпра (OI-II) характерна для міста і має широке розповсюдження. У її межах розташована найбільша частина міста та приміської зони (х. Новий Побут, с. Сухооставець). На території розвинені акумулятивно-просадочні явища виражені у рельєфі «степні блюдця» глибиною 0,5-1,5м. Ці просадочні форми зустрічаються в південній та

південно-східній частині міста. По східній окраїні міста та по долині р. Удай пролягає межа між IV терасою р. Дніпра та пліоценовими терасами, що проявлена у рельєфі природнім виступом 10-15 м. Поверхня цих пліоценових терас являє собою слабо горбисту рівнину, яка по геологічній будові та гіпсометричному положенні поділяється на 2 види терас: бурлуцьку та новохарківську. На території м. Прилуки розташована тільки невелика частина бурлуцької тераси на південно-східній окраїні міста. Абсолютні відмітки – 153 м. Вона має чіткий виступ над заплавою р. Удай висотою до 25-30 м.

Долина р. Удай у районі міста лежить у межах розвитку пліоценових терас та IV тераси р. Дніпро. У долині виокремлюється заплава р. Удай на I, II і III надзаплавні тераси. Заплава р. Удай широка, у межах міста 1-5 км, покрита вологолюбною рослинністю. Широкий розвиток мають луки та торфовища. Абсолютні відмітки заплави 92,0-113 м. Перевищення заплави понад меженним рівнем 1,5-2,5 м. Лівобережна частина міста розташована на терасі, яка (тераса р. Удай (борова) Q-III3-4) підноситься понад заплавою у вигляді уступу на 1,5-3 м. Абсолютні відмітки поверхні 96-116 м. На правому березі є невеликий уступ у с. Манжосівська. II надзаплавна тераса (QIII2) морфологічна, добре виражена у рельєфі. Вона протягується смугою від східної околиці міста до залізничної станції.

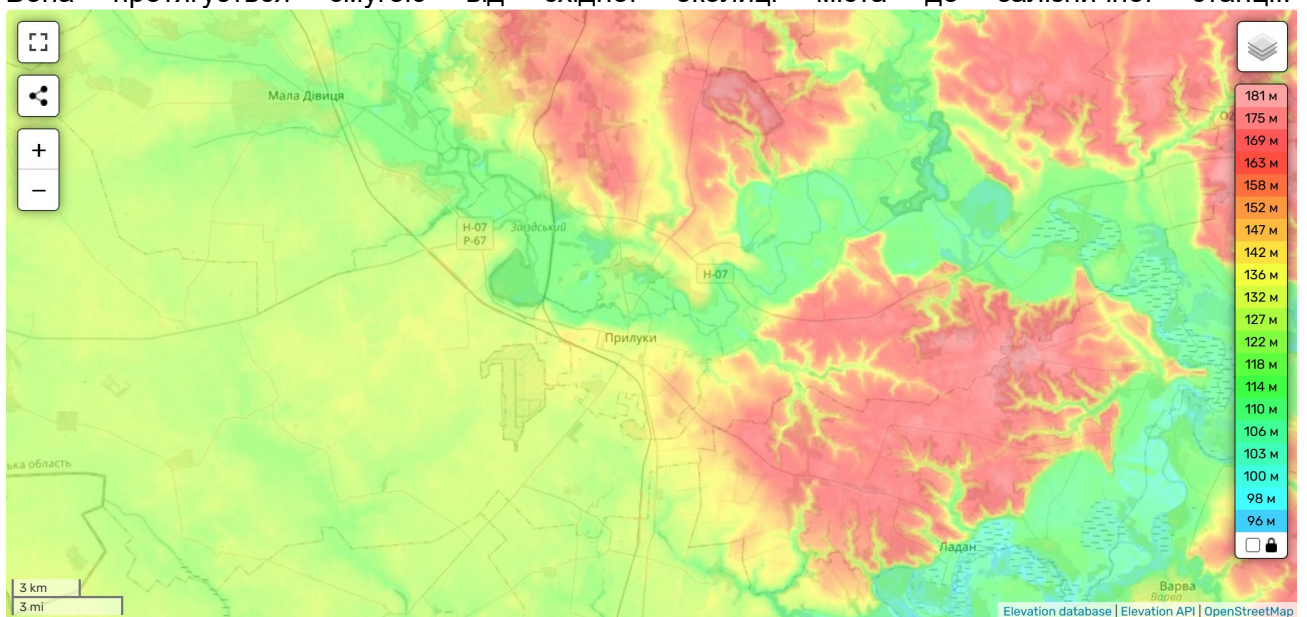
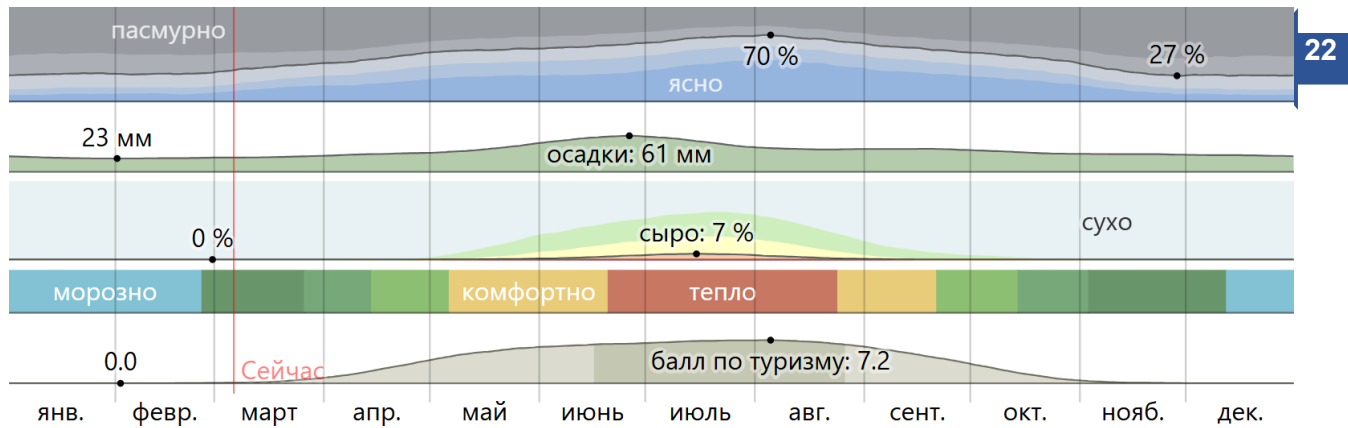

Рисунок 3. Рельєф Прилуцької громади.

Понад заплавою утворюється підвищення висотою 2,5-5м. Абсолютні відмітки поверхні 118-125 м. III надзаплавна (QII) тераса погано виокремлена у рельєфі і збереглася у вигляді останців та перекрита еоловими пісками. Абсолютні відмітки – 127-140 м. Розташована на правому березі (р. Заїзд) та на лівому. Більша частина міста приурочена до терасових рівнин (пліоценової та IV тераси р. Дніпро) та їх схилів з нахилами поверхні менше 10,0%, з глибиною залягання ґрунтових вод більше 5 м. Дані умови є сприятливими для будівельного освоєння.

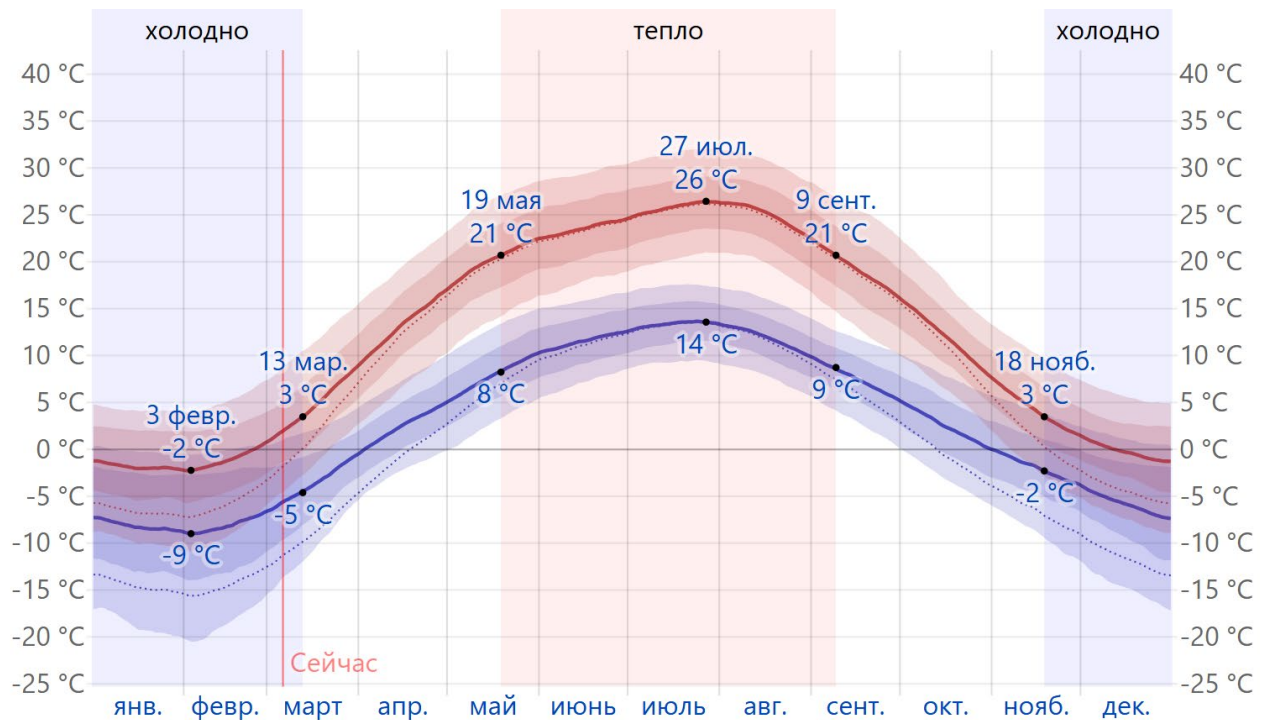
Кліматичні умови.

Прилуцька територіальна громада має характеристики помірно-континентального типу помірного кліматичного поясу. Опади випадають переважно влітку. Погодні умови в Прилуках характеризується м'яким, помірно-континентальним кліматом з дещо вологим, теплим, іноді жарким літом (середні температури +20...+25) і м'якою зимою (середні температури -7;-10). Опадів за рік випадає близько 500 мм.

Рисунки 4. Погода в Прилуках.

Прилуки мають свою метеостанцію та гідропост. Згідно кліматичного районування та фізико-кліматичних умов, громада відноситься до II В зони кліматичного району, а також до II В1 кліматичного підрайону Полісся; територія міста є сприятливою для організації відпочинку і будівництва. Тривалість перебування здорових осіб на відкритому повітрі більше 60,0%.

Рисунки 5. Середня і максимальна температура в Прилуках.

Середньорічна температура повітря 7,2°C, температура січня -6,8°C, липня +19,7°C. Середня мінімальна температура за рік 2,5°C, максимальна річна +11,1°C. Абсолютний мінімум температури повітря -35°C, абсолютний максимум +38°C. Температура зовнішнього повітря найбільш прохолодної п'ятиденки -23°C, середня температура найбільш холодної п'ятиденки -10°C. Тривалість періоду з середньою добовою температурою повітря 8°C – 191 доба (ДСТУ-Н Б В.1.1-27-2010 «Будівельна кліматологія»).

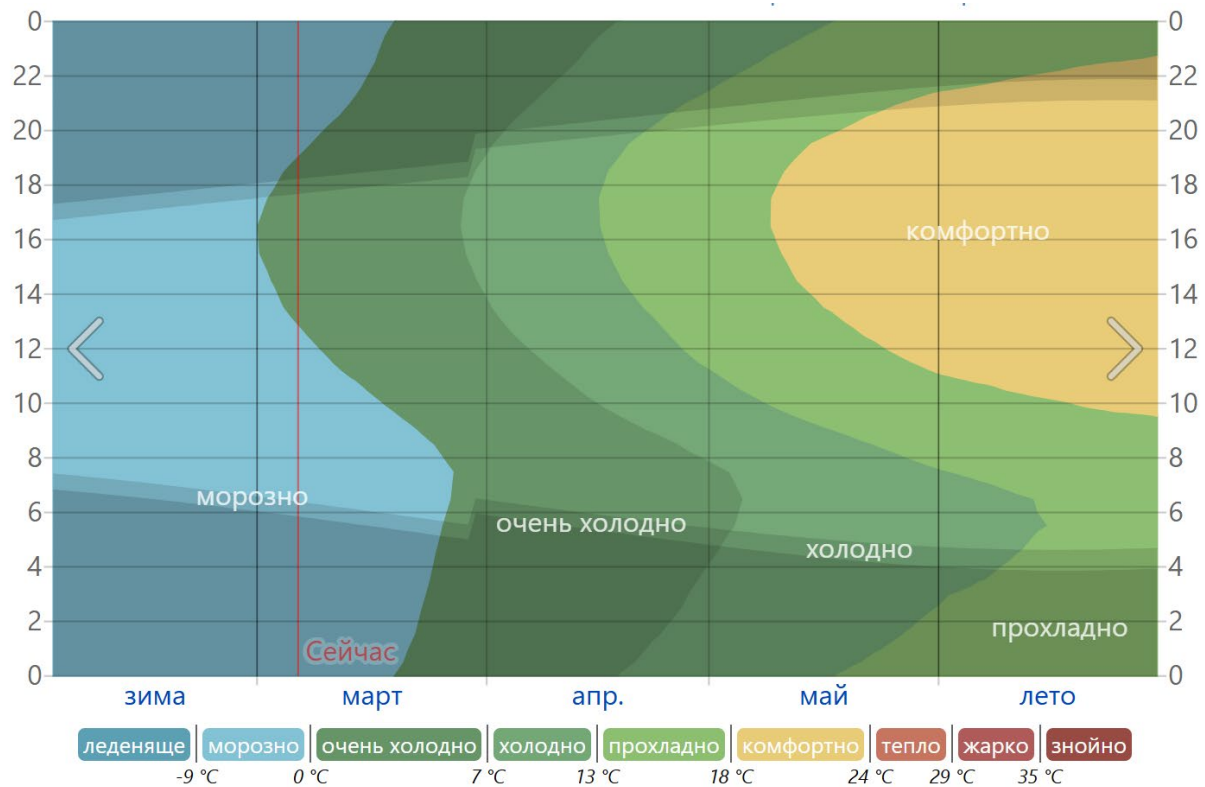

Рисунок 6. Середня погодинна температура в Прилуках навесні.

Оскільки можливості протидії зміні клімату є незначними й стосуються лише її антропогенної складової, адаптація суспільства до кліматичних змін стає основою кліматичної політики.

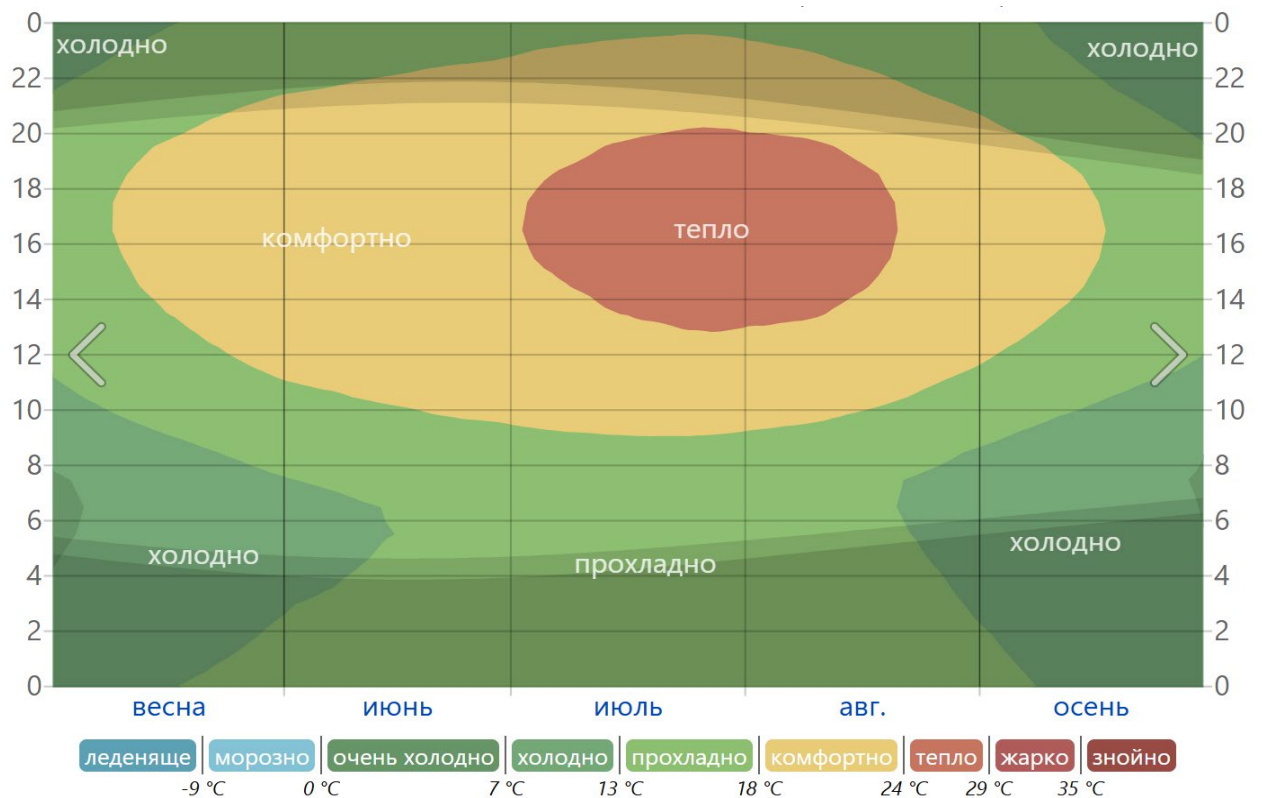

Рисунок 7. Середня погодинна температура в Прилуках влітку.

Відносна вологість повітря - 77%. Кількість днів з відносною вологістю повітря < 30% - 20,6, а > 80% - 121,2.

24

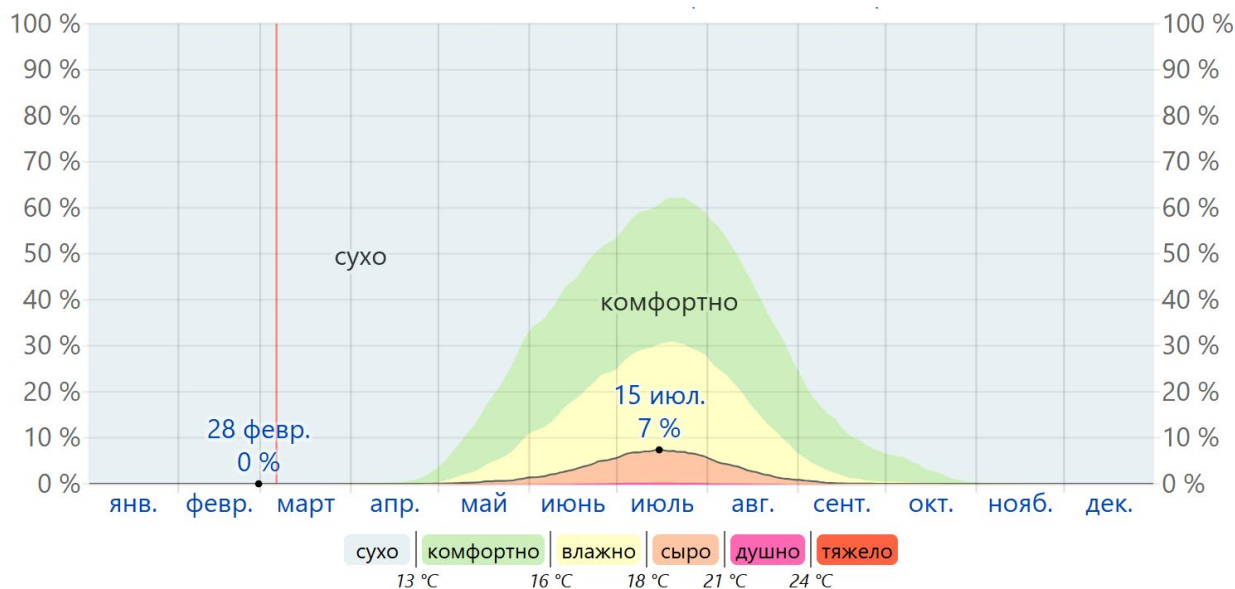

Рисунок 8. Рівень вологості і комфорту в повітрі міста Прилуки протягом року.

Середньорічна кількість опадів складає 542 мм, в межах теплого періоду року (IV-X) 354-383 мм, холодного періоду (IX-III) - 152-165 мм. Найбільша кількість опадів у червні-серпні. Зростання температури супроводжується змінами в профілі щорічних опадів. Впродовж року, загалом, кількість опадів залишилася майже без змін, але, разом з тим, відбувся їхній перерозподіл по регіонах України та по сезонах, і це зафіксовано системами спостереження.

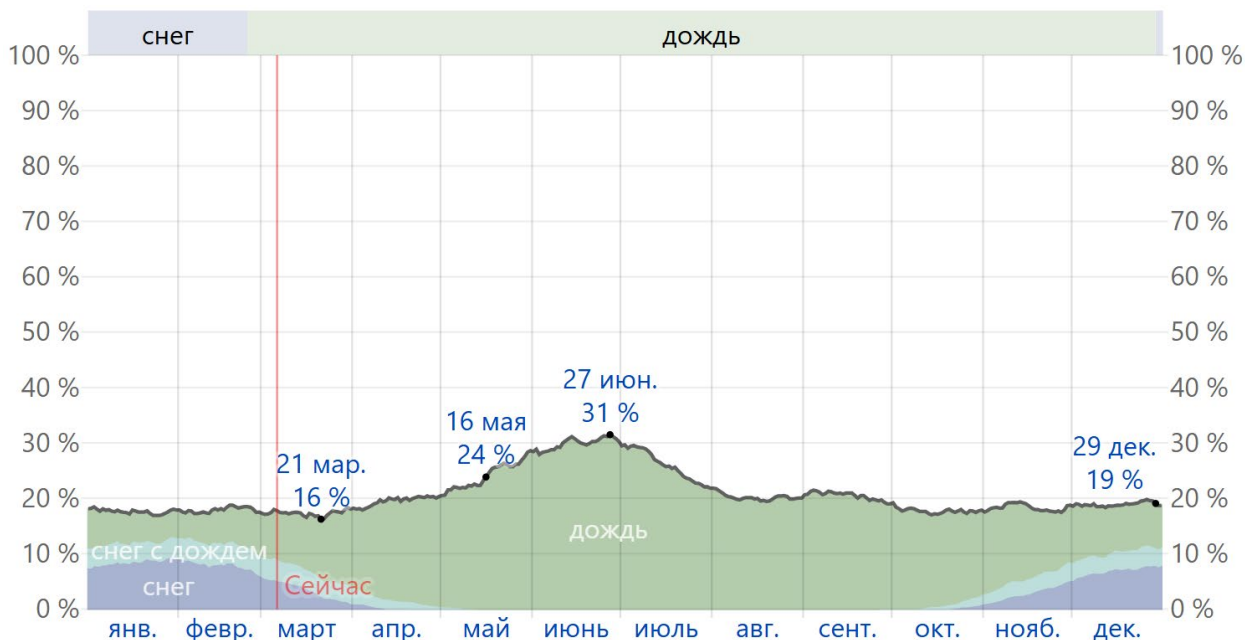

Рисунок 9. Добова ймовірність випадання опадів у Прилуках в середньорічний період.

Середня кількість днів з сильними вітрами >15 м/с – 18. Найбільша швидкість вітру, можливо, один раз на рік – 16 м/с, за 5 років – 18 м/с, за 10 років – 19 м/с, за 15 років – 20 м/с, за 20 років – 21 м/с. Повторюваність штилів – 8,0%. Максимальна, з середньою швидкістю вітру за січень - 5,2 м/с, мінімальна за липень - 0 м/с. Повторюваність штилів у січні – 4,0%, у липні – 12,0%.

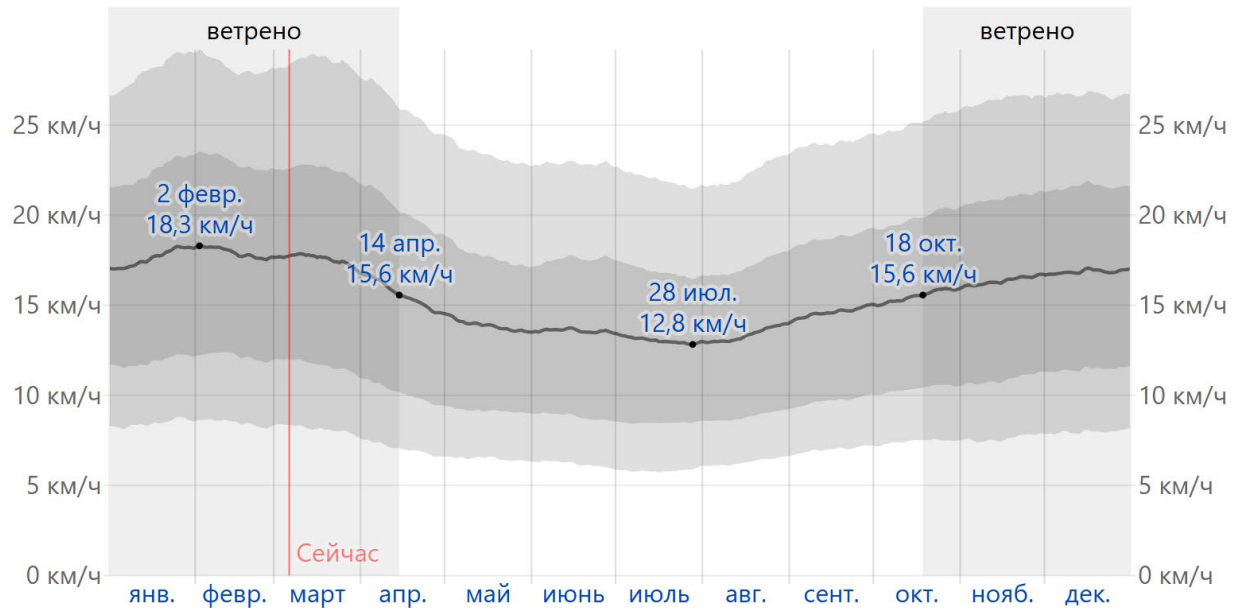

Рисунок 10. Середня швидкість вітру в Прилуках.

Перші морози спостерігається у другій половині жовтня, пізні – у кінці квітня. Сніжний покрив встановлюється в кінці листопаду – початку грудня. Кількість днів зі сніжним покривом 95 - 110. Товща сніжного покриву 20-30 см. Максимальна глибина промерзання ґрунту – 132 см, середня глибина 78 см. Середня тривалість безморозного періоду – 165 днів. Середнє число днів з туманами - 52, за теплий період - 10, за холодний - 42. Середнє число днів з грозами - 28, з градом - 20, з заметіллю - 1,6. Переважають вітри західного та північно-західного напрямку. Середньорічна швидкість вітру – 4,3 м/с.

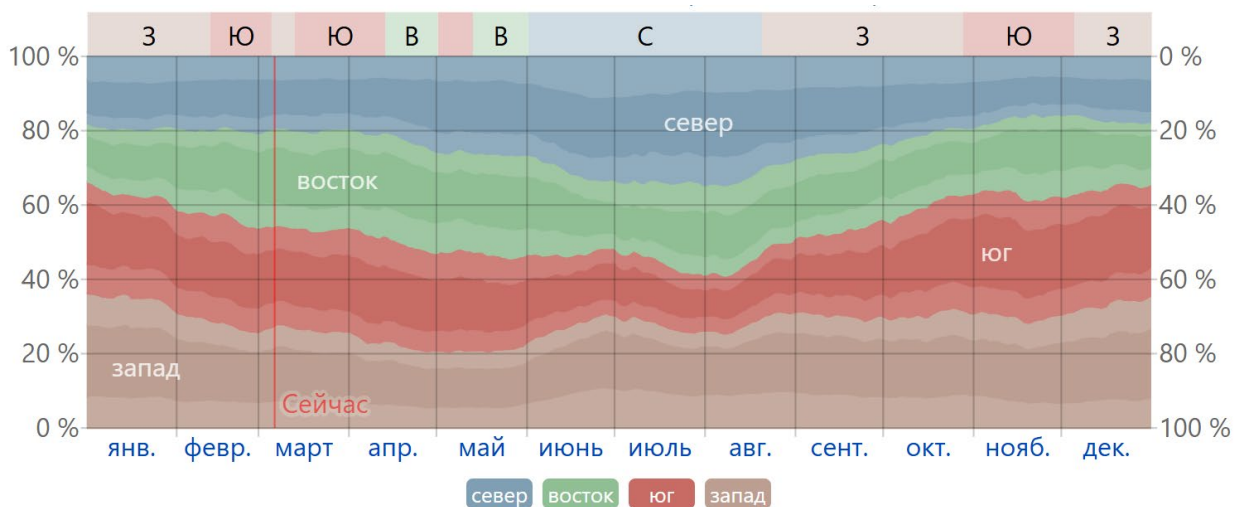

Рисунок 11. Переважаючі вітри в Прилуках.

Метеоспостереження підтверджують, що у зимовий сезон кількість опадів зменшилась, восени – дещо зросла, весною і влітку – змінилася несуттєво. Звичною стає аномальність погодних явищ, зростає їх частота й інтенсивність. Випадки, коли за кілька годин випадає половина або місячна норма опадів, стають звичними. Це свідчить про високу ймовірність зміщення кліматичних сезонів, тривалості холодного періоду, для якого характерним є стійкий сніговий покрив, умов формування водних ресурсів, тривалості вегетаційного періоду та ін.

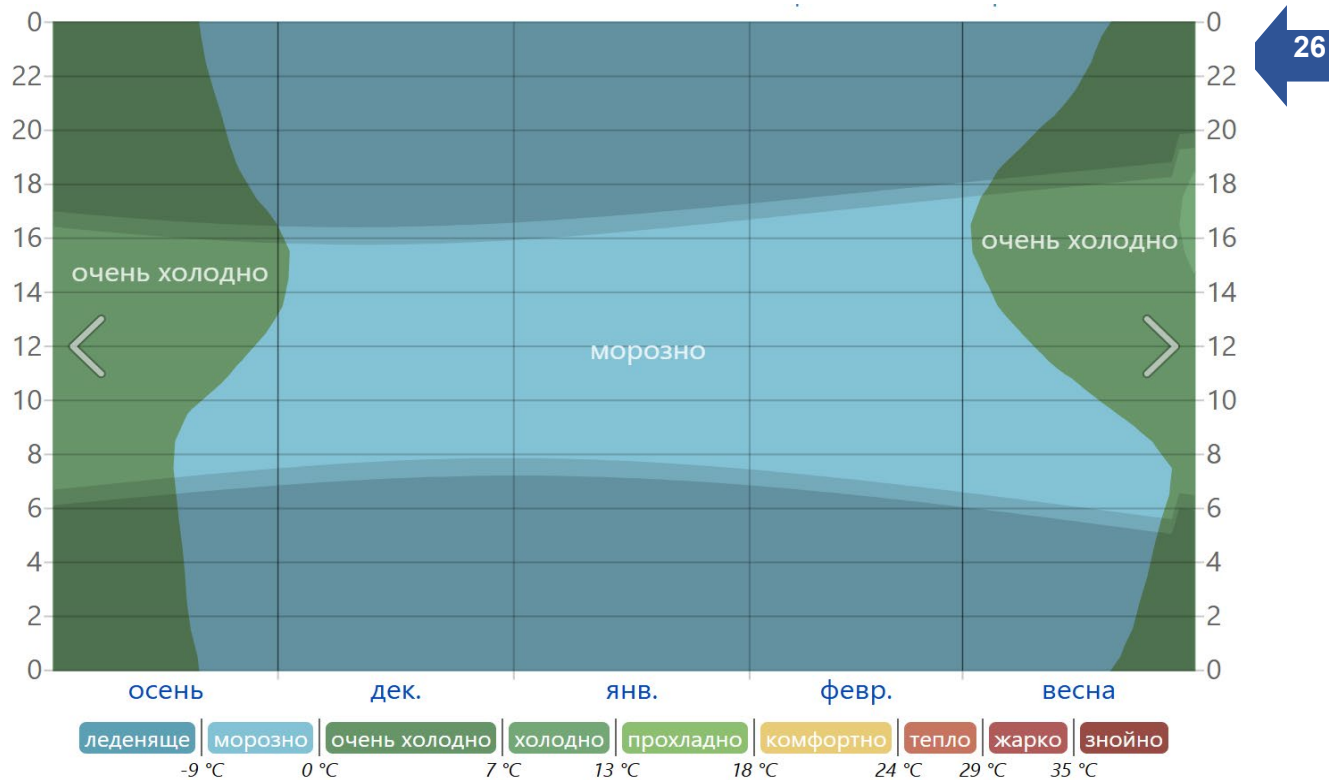

Рисунок 12. Середня погодинна температура в Прилуках взимку.

Підвищення температури повітря та нерівномірний розподіл опадів, які мають зливовий, локальний характер у теплий період і не забезпечують ефективне накопичення вологи в ґрунті, може спричинити зростання повторюваності та інтенсивності посух. Зсув зони більш посушливого клімату, очевидно, спричинить вплив на продуктивність сільськогосподарського виробництва і пошуки більш посухостійких культур для вирощування.

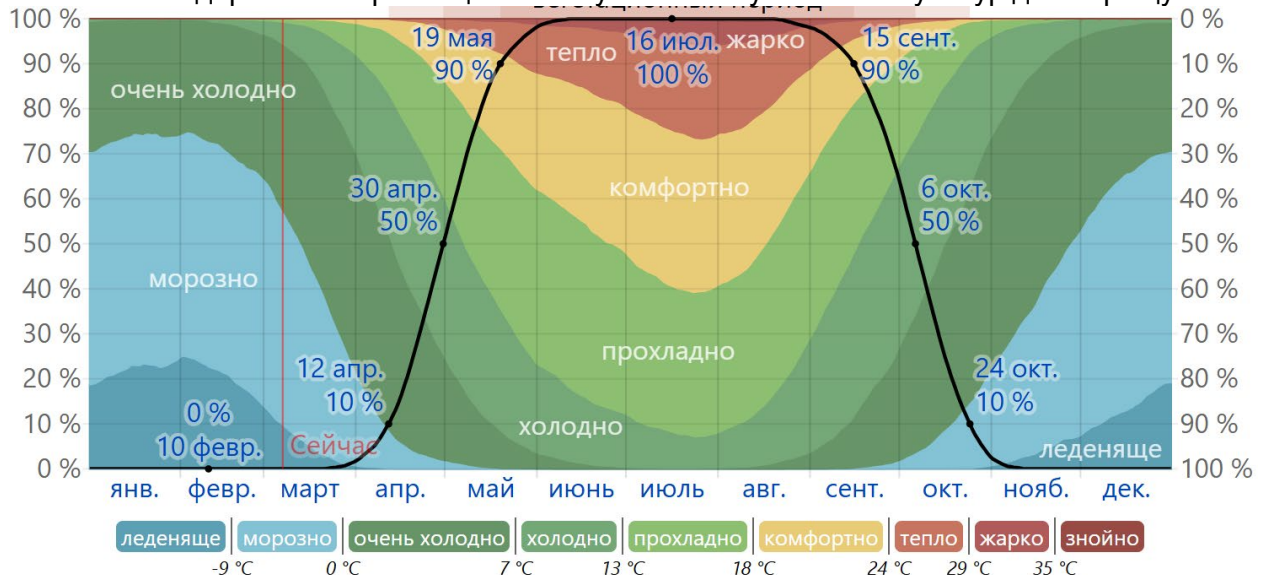

Рисунок 13. Вегетаційний період в Прилуках.

Потепління може надати певним регіонам певні можливості для розвитку. Наприклад, поліпшуються умови для розвитку рекреаційного туризму в Прилуках. Але головні зусилля, при цьому, мають бути сконцентровані на адаптацію до прямих та опосередкованих негативних наслідків кліматичних процесів. Незначне підвищення середньорічної температури не матиме серйозного прямого впливу на здоров'я людей, але може викликати розширення меж ареалів поширення збудників інфекційних захворювань та шкідників

сільськогосподарських та лісгосподарських культур, а це може бути суттєвою загрозою для місцевої економіки.

27

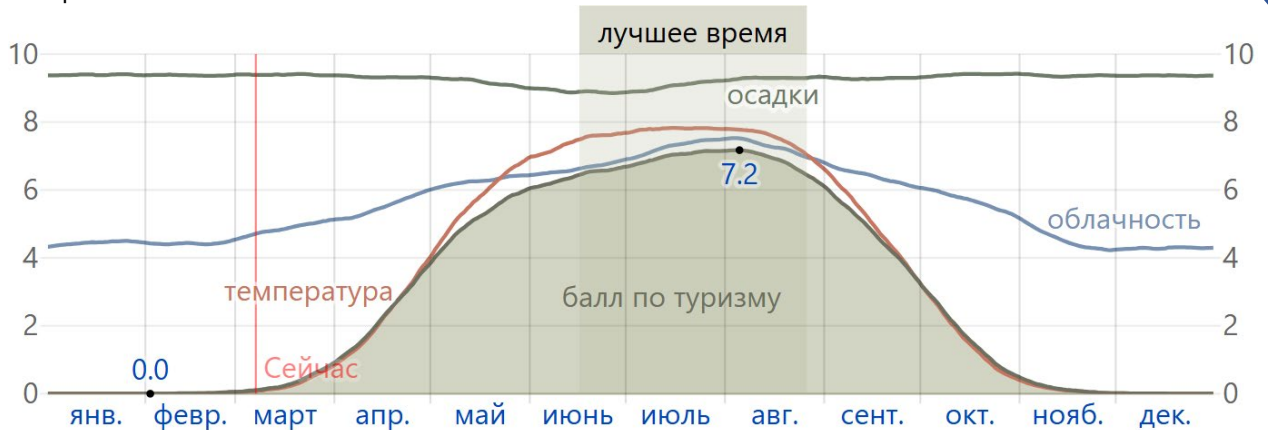

Рисунок 14. Сприятливі дні для туризму в Прилуках.

Потенційні негативні наслідки зміни клімату можуть проявлятися і вже проявляються в населених пунктах України у вигляді теплового стресу, зміни водного режиму та якості місцевих вод, частоти та інтенсивності стихійних гідрометеорологічних явищ, зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів, порушення нормального функціонування систем життєзабезпечення та ін.

Водні ресурси. Гідрологія. Стан поверхневих та підземних вод. Водопостачання й водовідведення.

Гідрографічна мережа Чернігівщини належить до басейнів великих річок Десна та Дніпро. Ці басейни, згідно з Державним водним кадастром у межах області, розбито на водогосподарські ділянки (басейн р. Дніпро – 7 ділянок, басейн р. Десна – 6 ділянок). Усього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України всі річки Чернігівщини поділяються на: 2 великі річки – Дніпро (124 км) та Десна (505 км), 8 середніх – Сож, Трубів, Супій, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км), 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км), з яких 160 мають довжину більше 10 км. Загальний забір води по Чернігівській області за останні 10 років скоротився на 33,8%, проте чітка тенденція до його скорочення спостерігалася лише в період з 2014 по 2019 рр. із незначним підвищенням у 2018 р. За вказаний період забір води скоротився на 39%, а в період з 2012 по 2014 рр. він зріс на 12,65%. У 2021 р. загальний забір води по області, згідно з даними державного обліку водокористування форми №2ТП-водгосп, становив 101,5 млн м³. У порівнянні з 2020 р. (128,5 млн. м³) забір свіжої води зменшився на 27 млн м³, або на 21%. Місто Прилуки відноситься до недостатньо вологої теплої агрокліматичної зони Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну².

Головною водною артерією області являється р. Десна, а головною водною артерією Прилуцької міської територіальної громади є р. Удай³. Удай є середньою річкою і протікає в межах території міста (протяжність близько 10 км). Розміщуючись у північній частині м. Прилуки у широтному напрямку тече р. Удай – головна водна артерія міста, права притока р. Сули (басейн Дніпра). На сході від міста річка відхиляється від широтного напрямку, створюючи «Великі Луки». Довжина р. Удай - 327 км, у т. ч. в межах міста – 12-15 км. Площа басейну – 7030 км², похил 0,16 м/км, відстань від гирла річки до місця впадіння 171 км. Річка бере початок поблизу с. Рожнівка Ічнянського району, має звивисте русло, заплава річки подекуди заболочена. Сучасне русло сильно меандрує, у витoku багато озер. Ширина русла - від 40 м (на заході міста) до 28 м (на сході), в центральній частині ширина - не більше 8-10 м. Глибина - від 2,5 до 1,1 м. Дно – піщане, береги - низинні.

² <https://weatherspark.com/y/97442/Average-Weather-in-Pryluky-Ukraine-Year-Round>

³ <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index>

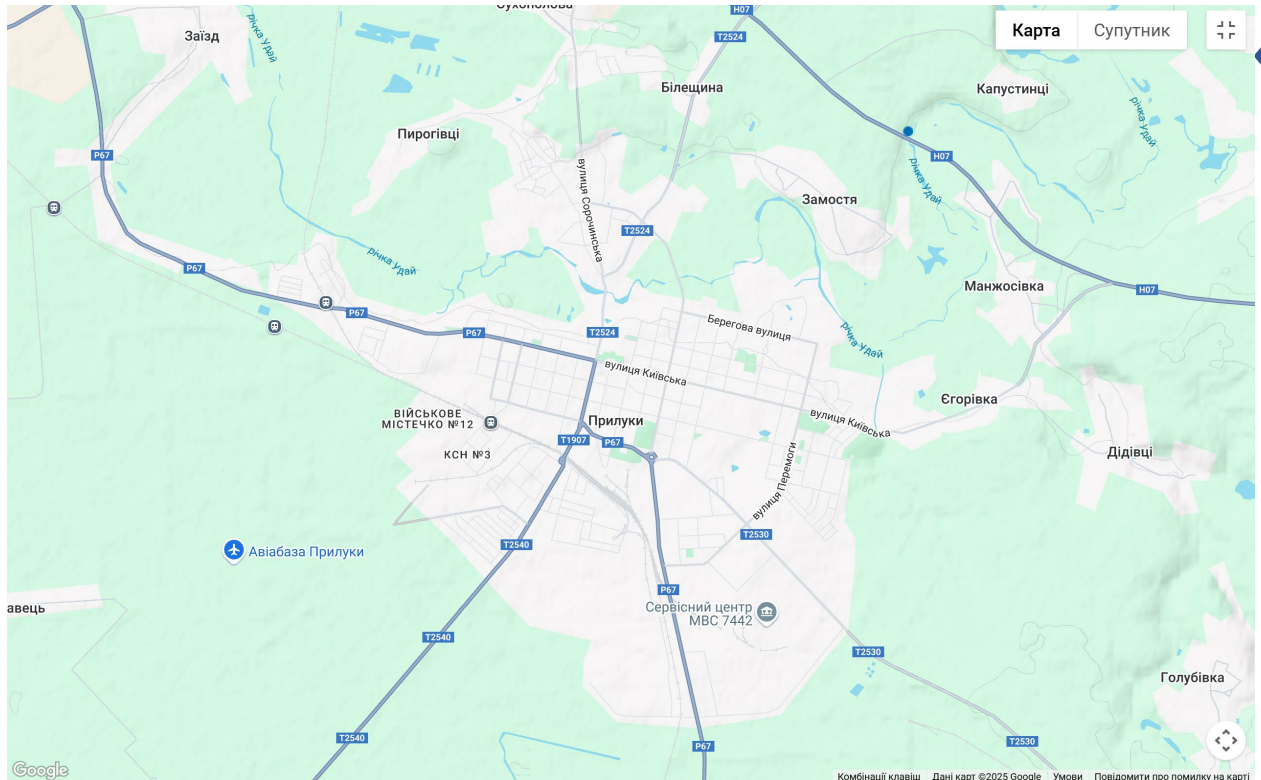

Рисунок 15. Водні ресурси Прилуцької міської територіальної громади.

Річка знаходиться у стадії старіння, течія ледве помітна. Середня швидкість – 0,1 м/с. Заплава річки широка – від 1 до 5 м, сильно заболочена, покрита вологолюбною рослинністю, місцями - вільховим лісом, лозняком. У заплаві річки розташовані болотні масиви. Болота низинного типу, зі середньо розкладеним торфом. На лівому березі, у північно-східній частині, яка прилягає до міста, розташовані крупні болота: Кочубеєвське та Оршине. Середня глибина болота – 0,3 м. На лівому березі р. Удай (північно-східна частина міста) та правому березі (північно-західна частина міста) розташовані високотравні (очеретяні) болота з рідким лісом, важко прохідні. Глибина їх 0,8-1,0 м. В заплаві річки широко розповсюджені луки (заболочені).

Абсолютні відмітки заплави 110-115 м. Перевищення заплави над рівнем 1,5-2,5м. 3 червня по серпень температура води в річці перевищує 18°C. Максимальна температура води припадає на липень та становить 20,4°C. Замерзає річка, в середньому, на 82 дні. Весняна повінь трапляється з березня до кінця квітня. Абсолютні відмітки повені - 178 см. Середня річна витрата води р. Удай у м. Прилуки – 3,31 м³/с, модуль стоку 2,18 л/с, середній обсяг стоку – 0,104 км³. Водні ресурси 50% забезпеченості складають – 0,094 км³, 75,0% забезпеченості – 0,062 км³, 95,0% забезпеченості – 0,031 км³. Середньомісячні витрати річки, згідно спостережень на метеопосту м. Прилуки, наведені у таблиці 5.

Таблиця 5. Середньомісячні витрати води річки Удай.

Місяці	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Середні витрати, м ³ /с	1,15	1,26	8,29	11,9	2,77	1,17	0,66	0,57	0,5	0,82	1,5	1,69

Використовується вода річки Удай і приток для господарських та виробничих потреб населення, водопостачання, відпочинку мешканців міста.

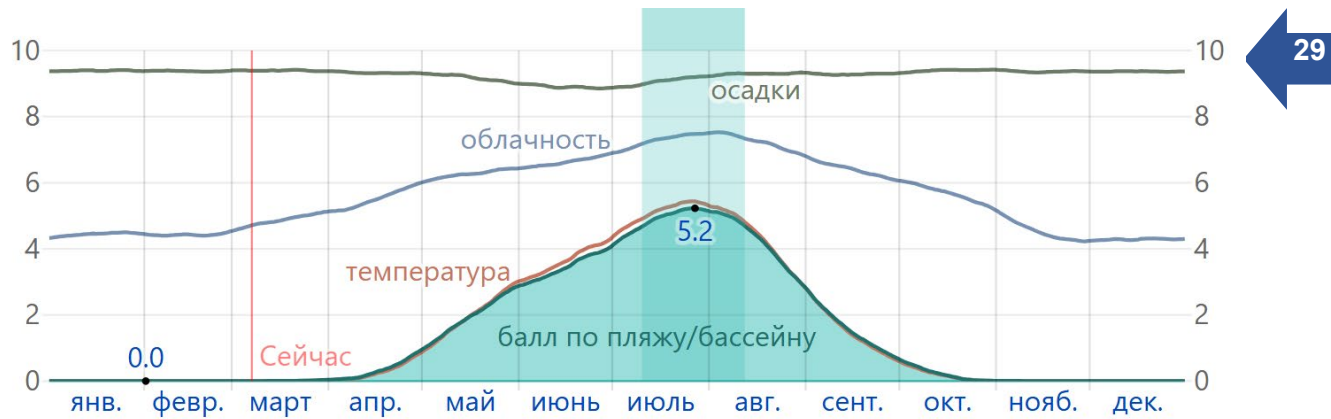

Рисунок 16. Найсприятливіші дні для відпочинку на воді в Прилуцькій міській територіальній громаді.

Відповідно замірів у 2023 році ДСНС спостерігалися незначні забруднення водних ресурсів фосфатними сполуками. Територія м. Прилуки розташована у межах Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну, що формує гідрогеологічні умови характерні системою поверхнево-замінних один одним водоносних горизонтів по всьому розрізу осадових сумішей. Водоносні горизонти верхньої частини розрізу в породах кайнозойського та частково мезозойського віку містять у більшості випадків прісну воду, в нижній частині – мезозойські та палеозойські відкладення містять мінералізовані води та розсоли. У межах даної території виокремлюються наступні водоносні горизонти, які мають практичне значення:

- у відкладеннях четвертинної системи (Q I-IV);
- у відкладеннях пліоцену (lim-fgl N2);
- у відкладеннях канівської та буцацької світи (f2 bc+kn);
- у відкладеннях сеноманського ярусу верхньої крейди (k2 cm);
- у відкладеннях нижньої крейди (k1)

Коротка характеристика горизонтів:

1. Водоносні горизонти у відкладеннях четвертинної системи:

- водоносний горизонт у сучасних алювіальних відкладеннях заплави р. Удай та днища балок (al-dl Q IV) має обмежене розповсюдження, яке представлене у вигляді вузьких смужок у дрібнозернистих пісках з галькою та гравієм. Потужність водозмістового прошарку від 1 до 7-15 м, інколи досягає 25 м (в заплаві р. Удай). Глибина рівня водоносного горизонту не більше 6 м. Води ґрунтові, режим їх знаходиться в тісному зв'язку з поверховими водами, а також з фільтруючими атмосферними опадами. Вода – прісна, жорстка та помірно-жорстка; як правило, містить аміак. Даний горизонт легко піддається забрудненню та використовується для місцевих потреб – полива городів, водопою тварин;
- водоносний горизонт в алювіальних відкладеннях I-III річних терас (al Q III-II) приурочений до піску (дрібно- та тонкозернисті). Потужність водозмістової товщі змінюється в широких масштабах: якщо на III терасі потужність дорівнює 1,5-1,9 м, то у межах I тераси потужність змінюється від 10 до 20 м. Глибина залягання водоносного горизонту від 2,67 до 11 м. Водоносний горизонт містить безнапірні води та тільки на II та III терасах, де в покриву водоносного піску залягають суглинки, місцями створюється невеликий напір до 6-7 м. Абсолютні відмітки рівня в м. Прилуки змінюються від 115 до 120 м. Даний горизонт експлуатується пробуреними свердловинами та колодязями. Дебіт пробурених свердловин не більше 2 л/с.

2. Водоносний горизонт в озерно-воднольодовикових суглинках на площі розвитку пліоценових терас (lim-fgl N2) на даній території знайдений на лівому березі р. Удай. Глибина рівня води не більше 15 м. Абсолютні відмітки рівня змінюються від 130-140 м до 125 м, знижуючись до р. Удай. Дебіти колодязів незначні – 0,05 л/с до 0,12 л/с. Даний горизонт дрениється сучасною ерозійною мережею та в містах дренивання створює джерело. Режим водоносних горизонтів знаходиться у тісному зв'язку з кліматичними факторами.

3. Водоносний горизонт в харківських відкладеннях (f3hr) має широке розповсюдження. Водовмісними породами є глауконітово-кварцеві піски та піщаники різного

механічного складу. Загальна потужність водоносного шару 20-120 м. Водоносний горизонт має гідравлічний зв'язок з вищевказаними горизонтами в алювіальних відкладеннях. Рівень води водоносного горизонту харківських відкладень єдиний з рівнем водоносного горизонту пліоценових терас. Вода прісна; по хімічному складу – гідрокарбонатно-кальцієво-магнієва та гідрокарбонатно-кальцієво-натрієва. Водоносний горизонт місцями використовується одиночними пробуреними свердловинами, дебіт яких не більше 3 л/с.

4. Водоносний горизонт в бучацько-канівських відкладеннях ($f_2 b+kn$) був розвинутий скрізь на території. Водовміщуючі породи - дрібнозернисті кварцові піски бучацьких відкладень, також дрібно-тонкозернисті глауконітово-кварцеві піски канівських відкладень. Потужність водоносного горизонту сягає 160 м. Водоносний горизонт містить напірні води. Висота напору 100-150 м. Абсолютні відмітки у межах від 115 до 100 м, знижуючись до напрямку р. Дніпро. Водоносний горизонт широко експлуатується пробуреними свердловинами. Загальні дебіти пробурень 8,38 л/с (дебіт не більше 0,6 л/с). Загальний забір води на добу в районі м. Прилуки – 500-1200 м³. Хімічний склад води гідрокарбонатно-натрієвий, гідрокарбонатно-хлоридно-натрієвий. В м. Прилуки є водозабір, де інтенсивне використання водоносного горизонту з водовідбором до 5000 м³/добу. Тут створилася депресійна вирва, глибина до 6 м.

5. Водоносний горизонт у відкладеннях сеномана ($k_2 cm$) має широке розповсюдження. Водовміщуючими породами є різнозернисті піски та тріщинуваті піщаники. Водоносні відкладення залягають в районі м. Прилуки на глибині 400-550 м. Потужність товщі 25 -105 м. Водоносний горизонт містить високонапірні води. Величина напору збільшується з поглибленням покрівлі та досягає 500 м. Абсолютні відмітки рівня води 113,63 – 110 м, зменшуючись в південному напрямку до долини р. Дніпро. Дебіти 7 м³/с до 20 л/с. Водоносний горизонт в сеноманських відкладеннях має близькі абсолютні відмітки рівня та має гідравлічний зв'язок з водоносним горизонтом в нижньокрейдяних відкладеннях. Типи води: гідрокарбонатно-хлоридно-натрієві та хлоридно-гідрокарбонатно-натрієві.

6. Водоносний горизонт відкладень нижньої крейди (k_1) має широке розповсюдження по території. Водовміщуючими породами є крупно- та середньозернисті гравієвісті піски. Потужність водовміщуючих порід змінюється від 90,6 до 115 м. Водоносний горизонт вміщує високонапірні води. Розміри водонапорів збільшуються з поглибленням покрівлі водоносного горизонту та досягає величини 502-515 м. Абсолютні відмітки рівня зменшуються від 120 до 105 м в південному напрямленні, де є розвантаження водоносних горизонтів. Дебіти пробурень сягає 45 л/с (2,0–2,5 л/с). Водоносний горизонт вміщує прісні, гідрокарбонатно-кальцієві або хлоридно-натрієві (південно-східна частина) води. Водоносні горизонти сеномана та нижньої крейди мають гідравлічний зв'язок, єдину область розгрузки, хімічний склад та мінералізацію, все це є єдиний водоносний комплекс. Він має практичне значення та використовується для централізованого водопостачання м. Прилуки.

Експлуатаційні запаси підземних вод сеноман-нижньокрейдяного водоносного горизонту складає 141,6 тис. м³/д., (затверджений МКЗ СССР, №5747, 1969 р.), по категоріях А+В – 55,0 тис. м³/д. (Централізований водозабір), В - 22,6 тис. м³/д. (Східний водозабір), по категорії С1–46,4 тис. м³/д. (Південний водозабір), 17,6 тис. м³/д. (Північний водозабір). На сьогодні експлуатується дві ділянки: Центральна та Південна.

Грунтові води мають глибоке закладення. Деякі свердловини були розкриті на глибині 8,8-10 м, інколи не розкриті до глибини 15 м.

На балансі комунального підприємства «Прилуки тепловодопостачання» знаходяться 19 свердловин (станом на 1 січня 2024 року працює 11 свердловин), 2 ВНС, 3 резервуари чистої води (1000, 500 та 350 куб. м.), 198,274 км водопровідних мереж (1358 колодязів) та 122,707 км каналізаційних мереж (1049 колодязів). Підйом води становить 3083,4 тис. куб. м. в рік. Місто Прилуки має не зовсім якісну питну воду із-за забрудненості фтором.

Пропуск та очищення стоків – 1451,9 тис. куб. м. в рік. За даними інструментально-лабораторного контролю зворотних вод, Державною екологічною інспекцією у Чернігівській області на скиді з комплексів очисних споруд у 2023 році зафіксовано перевищення встановлених нормативів очисних спорудах, які експлуатуються КП «Прилуки тепловодопостачання». Це пов'язано із морально та фактичним старінням і зношенням обладнання. Абонентами підприємства є : населення — 26337 абонентів;

57 бюджетних установ та організацій (157 об'єктів); 655 інших установ та організацій (710 об'єктів).

Комунальним підприємством «Прилукитепловодопостачання» проведено гідрохімічні дослідження р. Удай вище та нижче скиду з очисних споруд підприємства в м. Прилуки. Вміст розчиненого кисню становив 4,46–5,65 мгО₂/дм³. В обох створах зафіксовано перевищення вмісту заліза загального 2,1–2,9 ГДК та фосфатів 1,32–1,67 ГДК. Вміст інших забруднювальних речовин, що визначались, не перевищував значення гранично допустимих концентрацій для водойм рибогосподарського призначення.

За дослідженнями лабораторії спостережень за забрудненням поверхневих вод Центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського у створах вище та нижче м. Прилуки вміст розчиненого кисню становив 3,36–9,60 мгО₂/дм³. В обох створах зафіксовано перевищення вмісту БСК₅ на рівні 1,62–1,92 ГДК та ХСК на рівні 1,19–1,22 ГДК. Решта забруднювальних речовин, що визначались, не перевищувала ГДК, які встановлені для водойм рибогосподарського призначення.

Таблиця 6. Показники водокористувача р. Удай КП «Прилукитепловодопостачання» Прилуцької міської ради у 2021-2023рр.

Показник	2021	2023
Наявна потужність (м3/добу), ефективність використання	15000	15000
Об'єм скидання зворотних вод, тис. м ³ в рік	1311	1306
у т. ч. об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, тис. м ³ в рік	338	1306
Кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	2041	2042

У таблиці 7 наведено показники використання води суб'єктами господарювання Прилуцької громади (за даними Державного водного кадастру за розділом: «Водокористування»). Наведені дані засвідчують, що у територіальній громаді суб'єкти господарювання не здійснюють скид неочищених зворотних (стічних) вод в поверхневі водні об'єкти. ⁴

Таблиця 7. Використання води у Прилуцькій громаді у 2023 році, млн. м. куб.

Показник	Прилуцька ТГ
Кількість водокористувачів, які звітують (одиниць)	27199
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.	3,015
із підземних водних об'єктів	3,015
Використано свіжої води, всього у т. ч.	2,096
на питні і санітарно-гігієнічні потреби	2,087
на виробничі потреби	0,009
на потреби зрошення	0
на інші потреби	0
Загальне водовідведення	1,257
Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, всього у т. ч.	1,257
забруднених	0
нормативно чистих без очистки	0
нормативно-очищених на спорудах	1,257
Скинуто транзитної води	0
Оборотне, повторне та послідовне використання	0

Санітарно гігієнічні моніторингові дослідження по Прилуцький міський територіальній громаді в 2023-2024 роках з відповідними показниками наведені нижче.

Найбільшим фактором, який впливає на стан поверхневих водних об'єктів є антропогенне навантаження, до основних чинників якого відносяться:

– вплив населення;

⁴ [Державний водний кадастр за розділом: "Водокористування" - Набори даних - Data.gov.ua](https://data.gov.ua)

– сільське господарство (сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та тваринництво, здебільшого у індивідуальних господарствах населення), що супроводжується високим ступенем розораності земель;

– КП “Прилукитепловодопостачання” (очисні споруди міста потребують модернізації, відновлення роботи системи ставків біологічної очистки);

– відсутність очисних споруд зливової каналізації.

Проблемою практично всіх очисних споруд, які приймають комунально-побутові стічні води, є використання населенням фосфатовмісних миючих засобів, що, в свою чергу, призводить до високих показників вмісту фосфатів на вході з очисних споруд. Існуючі технологічні регламенти роботи очисних споруд наразі не можуть забезпечити ефективну очистку зворотних вод, і, як наслідок, фіксується скид недостатньо очищених стічних вод до поверхневих водних об'єктів із перевищенням гранично допустимих показників вмісту фосфатів. Загалом ці проблеми пов'язані з зношеністю обладнання та відсутністю коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому.

За даними суб'єктів системи моніторингу області, упродовж звітнього періоду на Чернігівщині, у тому числі в межах міста Прилуки гідрохімічні показники якості поверхневих вод у створах спостереження в цілому не зазнали значних змін і переважно відповідали гранично допустимим концентраціям для водойм рибогосподарського призначення.

У 2023 році в межах Чернігівської області державний моніторинг поверхневих вод здійснювався за програмою державного моніторингу відповідно до наказів Міндовкілля від 17.01.2023 р. №27 «Про затвердження програми державного моніторингу вод» та Держводагентства від 25.01.2023 р. №18 «Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод».

Відповідно до Програми державного моніторингу вод діагностичний та операційний моніторинг поверхневих вод в 2023 році було заплановано здійснювати на 11 масивах поверхневих вод в 14 пунктах, у т. ч. р. Удай (м. Прилуки 0,8 км вище міста, м. Прилуки 1 км нижче міста).

Моніторинг передбачав відбір та логістику проб на визначення вмісту пріоритетних органічних і неорганічних забруднюючих речовин, які виконуються лабораторією Північного регіону в м. Вишгород, а також виконання вимірювань за 20 фізико-хімічними показниками з 8 транскордонних пунктів з періодичністю – щомісячно.

Згідно європейських підходів та міжнародних стандартів Деснянським БУВР відібрано та доставлено у лабораторію Північного регіону м. Вишгород 72 проби поверхневої води на визначення органічних і неорганічних забруднюючих речовин.

За результатами лабораторних досліджень за вмістом пріоритетних органічних і неорганічних забруднюючих речовин на масивах р. Десна (м. Чернігів), р. Білоус, р. Мена, р. Остер, р. Удай, визначені наступні показники без перевищення екологічних нормативів якості ЕН_{Яmax}:

- поліароматичні вуглеводні (флуорантен, хлорфенвінфоссуміш, антрацен);
- пестициди (тербутрин, хлорперифос, цибутрин, алахлор, октилфеноли);
- фармацевтичні препарати (тетрахлоретан);
- леткі органічні сполуки (дихлорметан).

Зафіксовані перевищення показників екологічних нормативів якості ЕН_{Яmax} по важким металам на річках області, у т. ч. р. Удай (м. Прилуки) – нікелю в 1,4 – 3,0 рази, а також виявлені хром загальний та арсен. Порівняно з результатами лабораторних досліджень, здійснених по даним пунктам моніторингу до повномасштабного вторгнення кількість важких металів збільшилась.

Також, відбір проб води у 2023 році у річках Чернігівської області за програмою операційного моніторингу, у т. ч. Удай – м. Прилуки. Аналіз першого дня за визначенням вмісту розчиненого у воді кисню, біохімічного споживання кисню за 5 діб (БСК₅), кислотності (рН), за електропровідністю, температурою води річок, виконувався Чернігівським ЦГМ та Центральною геофізичною обсерваторією імені Бориса Срезневського (ЦГО) впродовж 2023 року.

Таблиця 8. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами-забруднювачами поверхневих водних об'єктів*.

33

Найменування водокористувача - забруднювача	Наявність, потужність (м³/добу), ефективність використання (використання потужності) очищальних споруд	2021 рік			2022 рік			2023 рік		
		об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис. м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис. м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
р. Удай										
КП «Прилуки тепловодопостачання» м. Прилуки Прилуцький район	15000	1290,5	1290,5	2016,8	-	-	-	-	-	-

***дані надані Деснянським басейновим управлінням водних ресурсів.*

За даними операційного моніторингу вода річок Чернігівській області має сталий склад іонів з переважанням гідрокарбонатів, кальцію, хлоридів, сульфатів. Загальна мінералізація за разовими концентраціями змінювалась від 306,2 до 881,1 мг/дм³. Середньорічний вміст розчиненого у воді кисню був у межах норми і становив 5,24-10,77 мгО₂/дм³. У порівнянні з минулим роком р. Удай (нижче м. Прилуки) – 1,60 мгО₂/дм³.

Таблиця 9. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за даними водокористувачів, які скидають зворотні води у поверхневі водні об'єкти.

№	Місце спостереження за якістю води	р. Удай м. Прилуки (0,8 км вище міста) Прилуцький район	р. Удай м. Прилуки (1км нижче міста) Прилуцький район
1	ХСК, мг/дм³	56,54	52,23
2	Розчинний кисень, мг/дм³	7,84	5,51
3	БСК5, мг/дм³	4,07	3,64
4	Хлор, мг/дм³	18,89	33,82
5	Амоній сольовий, мг/дм³	0,60	0,68
6	Нітрити, мг/дм³	0,018	0,018
7	Нітрати, мг/дм³	0,118	0,119
8	Кальцій, мг/дм³	99,92	116,7
9	Сульфати мг/дм³	31,78	43,93
10	Магній, мг/дм³	29,68	39,29
11	Завислі реч., мг/дм³	-	-
12	Натрій, мг/дм³	26,28	30,78
13	Калій, мг/дм³	4,50	6,11
14	Цинк, мг/дм³	-	-
15	Мідь, мг/дм³	-	-
16	Гідрокарбонати,	461,1	528,3
17	Фосфор, мг/дм³	0,431	0,752

Разові концентрації органічних сполук (хімічне споживання кисню — ХСК) у воді річок області перебували в діапазоні від 17,2 до 113,1 мгО/дм³. У порівнянні з попереднім роком у р. Удай зафіксовано деяке зменшення максимальних концентрацій органічних сполук. Середньорічні величини біохімічного споживання кисню за 5 діб (БСК₅) у водних об'єктах були у межах від 2,45 до 4,07 мгО₂/дм³. Максимальна разова концентрація на рівні 8,50 мгО₂/дм³ відмічена у р. Удай – у пункті вище м. Прилуки.

Таблиця 10. Результати державного моніторингу вод.

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
р. Удай, м. Прилуки	2	-	24	168	-

Вміст азотних сполук визначався за нітрогеном амонійним, нітрогеном нітритним та нітрогеном нітратним.

У порівнянні з 2022 роком у водоймах області дещо зменшився вміст сполук нітрогену амонійного. Середньорічні концентрації коливались у межах 0,36-1,32 мгN/дм³.

Поточний стан атмосферного повітря.

За даними Державної служби статистики України до 2022 року Чернігівська область за обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря займала шістнадцяту позицію в Україні, викидаючи 1,64% загального обсягу забруднюючих речовин по країні (у т. ч. стаціонарними джерелами – тринадцяту позицію, 1,12% загального обсягу по Україні, пересувними – вісімнадцяту позицію, 2,41%). Згідно даних Екологічного паспорту Чернігівської області за 2022 рік, розробленого департаментом екології Чернігівської ОДА, забруднювальних речовин в повітрі навколо Прилук не виявлено. При цьому, у 2022 році по області проведено дослідження 1357 проб атмосферного повітря, з них 1351 проб у міських поселеннях, 6 – у сільських. Кількість проб атмосферного повітря з перевищенням гранично допустимих концентрацій хімічних речовин по області становила 60, що складає 4,4%, проти 4,0% у 2021 році. Моніторингові дослідження атмосферного повітря у 2022 році проводились по м. Чернігів (19 точок), м. Ніжин (1 точка), м. Прилуки (2 точки). Перевищення гранично-допустимих концентрацій забруднювальних речовин було виявлено лише на території м. Чернігова (27 – по пилу неорганічному, 33 – по оксиду вуглецю) в місцях скупчення автомобільного транспорту та на автомагістралях. В зоні впливу промислових підприємств, перевищення ГДК забруднювальних речовин не виявлялися.

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності).

Після повномасштабного вторгнення РФ зменшилася кількість підприємств області, деякі суб'єкти підприємницької діяльності були змушені припинити свою діяльність, внаслідок влучань та суттєвих пошкоджень.

Найбільша кількість промислових підприємств знаходиться в Чернігівському районі та м. Чернігів – 97 (33 % – усіх підприємств області), у Ніжинському районі – 70 (24 %), Прилуцькому районі – 64 (22 %), Корюківському районі – 34 (12 %) та Новгород-Сіверському районі – 26 (9 %) відповідно.

Також стан атмосферного повітря населених пунктів області досліджувався державною установою «Чернігівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

У 2023 році по області проведено дослідження 1773 проб атмосферного повітря, з них 1485 проб у міських поселеннях, 288 – у сільських. Кількість проб атмосферного повітря з перевищенням гранично допустимих концентрацій хімічних речовин по області становила 42, що складає 2,4 %, проти 4,4 % у 2022 році.

Моніторингові дослідження атмосферного повітря у 2023 році проводились у тому числі по м. Прилуки (2 точки). Перевищення гранично-допустимих концентрацій

забруднюючих речовин на території міста виявлено не було. В зоні впливу промислових підприємств, перевищення ГДК забруднюючих речовин не виявлялися.

В 2023 році на замовлення Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації було проведено моніторингові дослідження по визначенню забруднювальних речовин в атмосферному повітрі у містах області, у т. ч. м. Прилуки.

У рамках діючої Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021-2027 роки (зі змінами), за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2023 році було передбачено виконання природоохоронного заходу «Здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Чернігівська».

Оцінка якості повітря проводилась Державною установою «Чернігівським обласним центром контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» протягом п'яти місяців, з червня по жовтень включно. У повітрі визначався вміст домішок: діоксиду сірки, діоксиду азоту, бензолу, оксиду вуглецю, твердих часток – пилу та важких металів (свинцю, кадмію, ртуті, нікелю). За вищевказаний період проведено 540 досліджень стану атмосферного повітря зони «Чернігівська» у пунктах спостереження м. Ніжин, м. Прилуки, м. Бахмач та м. Корюківка.

У м. Прилуки проби повітря відбиралися біля заводу «Пластмас». За висновками досліджень вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі у вищевказаних населених пунктах знаходиться у межах гранично допустимих концентрацій.

Радіаційний фон вимірюється щодобово Прилуцькою метеорологічною станцією Чернігівського обласного центру гідрометеорології. В середньому за 2023-2024 роки потужність експозиційної дози гамма-випромінювання по місту становила 13 мкР/год.

Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття.

Забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних хвороб серцево-судинних, органів дихання, крові, нервової системи, алергії. За останні роки згідно статистичних даних захворюваність органів дихання характеризується стабільністю. Забруднення атмосферного повітря знаходиться в малих дозах концентрації і не викликають явних патологічних процесів, а приводять до хронічних захворювань. У виникненні хвороб пов'язаних з органами дихання відіграють роль забруднювальні речовини атмосферного повітря, такі як пил, оксиди сірки та азоту, продукти загорання нафти, вугілля, природного газу, озон, важкі метали та інші.

Відповідно до наказу МОЗ України №157 від 26.01.2018 року «Про внесення змін до деяких наказів МОЗ України» скасовано первинний облік захворювань, в зв'язку з чим показники захворюваності населення не розробляються.

Найбільшим забруднюючим стаціонарним джерелом викидів в атмосферу є промисловий комплекс міста. Викидами підприємств є сірчаний ангідрид, окиси вуглецю, зола, сажа інші забруднюючі речовини. Зокрема обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферу міста стаціонарними джерелами забруднення щорічно складають близько 500 т., при цьому загальна кількість викидів становить близько 3500 т. (за рахунок пересувних джерел забруднення).

В 2022-2023 роках на замовлення Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації було проведено моніторингові дослідження з визначення забруднювальних речовин в атмосферному повітрі у містах області Бахмач, Корюківка, Ніжин та Прилуки. Дослідження з атмосферного повітря області, були передбачені діючою Програмою державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Чернігівська» на 2021–2025 роки. У рамках діючої Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021-2027 роки (зі змінами), за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2022 році було передбачено виконання природоохоронного заходу «Здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Чернігівська».

Оцінка якості повітря проводиться Державною установою «Чернігівським обласним центром контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». У повітрі визначався вміст домішок: діоксиду сірки, діоксиду азоту, бензолу, оксиду вуглецю, твердих часток – пилу та важких металів (свинцю, кадмію, ртуті, нікелю). Проби повітря відбиралися на території житлових забудов та в зоні впливу автотранспорту, у м. Прилуки – біля заводу

«Пластмас». За висновками досліджень вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі у вищевказаних населених пунктах знаходиться у межах гранично допустимих концентрацій. Відповідно доповіді про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2021 рік виданої Департаментом екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення вказана в таблиці 11.

Таблиця 11. Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря у м. Прилуки у 2021 р.

Показник	Кількість
Обсяги викидів у 2021 р., тис. т.	0,584
Збільшення / зменшення викидів у 2021 р. У порівнянні 2020 р., тис. т.	-0,023
Обсяги викидів у 2021 р. до 2020 р., %	96,2
Викидів в середньому одним підприємством, т.	30,716

Найбільшим забруднюючим стаціонарним джерелом викидів в атмосферу в м. Прилуки зазначено промисловий комплекс міста та автотранспорт. Викидами підприємств є сірчаний ангідрид, окиси вуглецю, зола, сажа інші забруднюючі речовини. Зокрема, обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферу міста стаціонарними джерелами забруднення щорічно складають близько 600 т., при цьому загальна кількість викидів становить близько 3500 т. (за рахунок пересувних джерел забруднення).

Таблиця 12. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за 2015-2021 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Всього по м. Прилуки (т)	807	707	719	712	650	606,7	583,6
В розрахунку на одну особу (кг)	13,9	12,3	12,7	12,8	11,9	11,3	11,0
В розрахунку на площу міста (т на км ²)	18,8	16,4	16,7	16,6	15,1	14,1	13,6

За даними 2021 року в м. Прилуки знаходилося 19 промислових підприємств, що становило 4,7% промислових підприємств області. Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на 1 км. кв. території м. Прилуки становила 13,6 т небезпечних речовин, а на 1 особу – 11,0 кг.

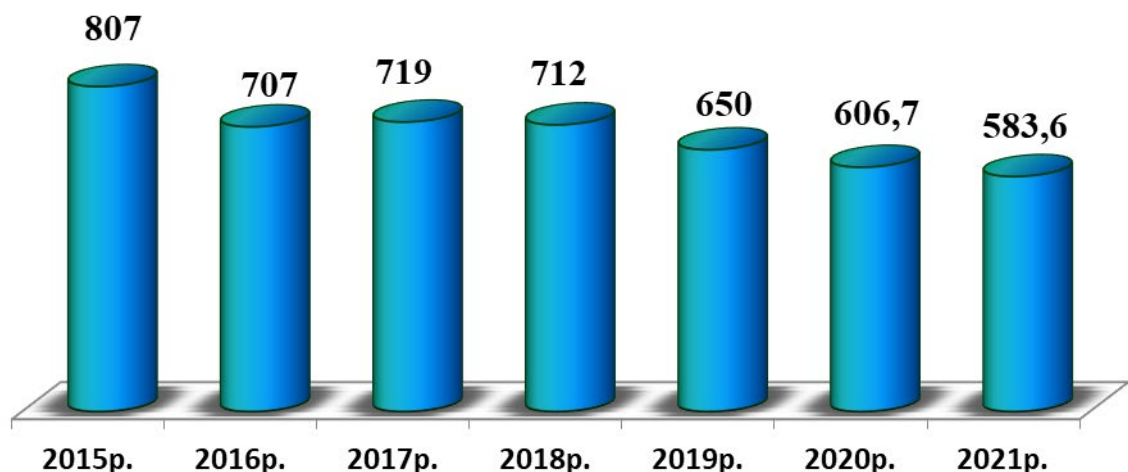

Рисунок 17. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по м. Прилуки, т.

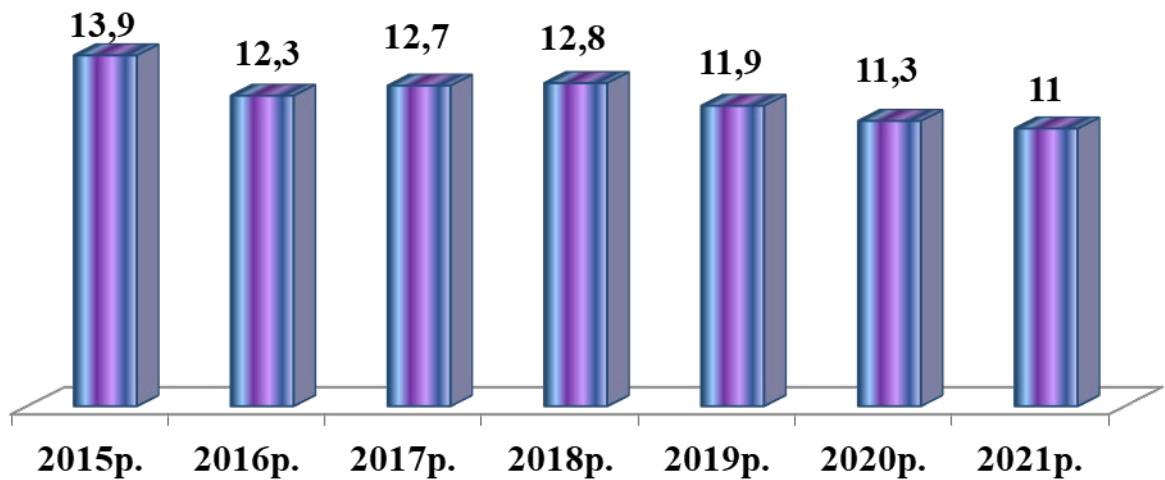

Рисунок 18. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу, кг.

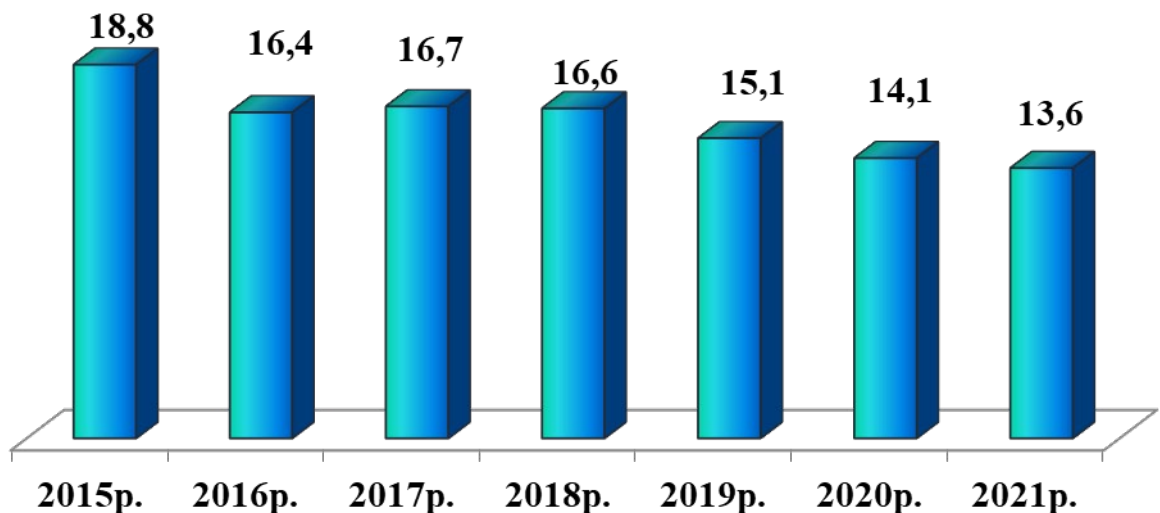

Рисунок 19. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км², т.

У 2020 р. від стаціонарних джерел забруднення в м. Прилуки в атмосферу надійшло 583,6 т. забруднюючих речовин, що на 23,1 т. або на 3,8% менше, ніж у 2019 році. У сумарній кількості забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення викиди діоксиду сірки (26,7 т) та діоксиду азоту (41,8 т) скоротилися на 13,9% та 12,9% відповідно.

Таблиця 13. Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря, в тому числі по найпоширеніших речовинах, по м. Прилуки, т.

Показник	Період					
	2000	2017	2018	2019	2020	2021
Всього по м. Прилуки	470	719	712	650	607	583,6
Частка в обласному обсязі, %	2,33	1,94	2,26	2,19	2,21	2,79
В тому числі: пил	33	89	61	82	72	64
діоксид сірки	28	78	30	37	31	26,7
діоксид азоту	117	53	48	75	48	41,8
оксид вуглецю	234	49	47	35	35	34

Національним університетом «Чернігівська політехніка» проведені наукові дослідження стану атмосферного повітря Чернігівської області. Аналізи проб атмосферного повітря проведено сертифікованою лабораторією ТОВ "Довкілля" (м. Вінниця) в 32 пунктах області.

38

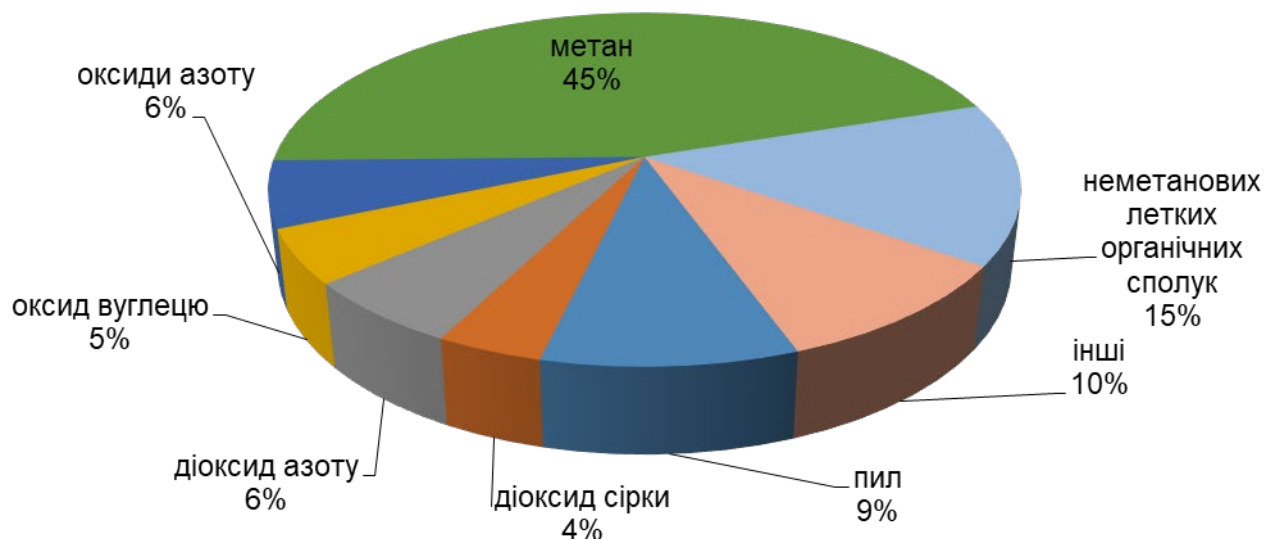

Рисунок 20. Структура викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення у 2021 році по м. Прилуки, %.

При дослідженні проб атмосферного повітря щодо вмісту діоксиду сірки встановлено, що найбільший вміст діоксиду сірки відповідає значенню 0,7 ГДКм.р., який визначений в атмосферному повітрі м. Прилуки. В місті виявлені також найвищі показники концентрації оксиду вуглецю (1,04-1,02 ГДКм.р.).

Таблиця 14. Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Прилуки.

Назва забруднюючих речовин	Середньодобові ГДК, мг/м3	Максимальні разові ГДК, мг/м3	Максимальний вміст, мг/м3
пил	0,1	0,5	<0,52
азоту діоксид	0,04	0,2	<0,1
вуглецю оксид	3,0	5	0,42
ангідрид сірчистий	0,05	0,5	<0,08

Відповідно до інформації наданої Прилуцьким міськрайонним відділом Державної установи «Чернігівський обласний лабораторний центр МОЗ України» на території міста у 2021 році були наступні середньорічні показники хімічних речовин досліджуваних в атмосферному повітрі:

- ☐ фенол - 0,0075
- ☐ формальдегід - <0,01
- ☐ SO₂ (ангідрид сірчистий) - < 0,04
- ☐ свинець (і його неорганічні сполуки) - <0,0024
- ☐ NO₂ (азоту діоксид) - 0,095
- ☐ CO (вуглецю оксид) - 1,275
- ☐ пил - <0,26

При цьому, протягом року, при щомісячному моніторингу перевищень допустимих норм не зафіксовано. За даними Чернігівського обласного центру з гідрометеорології метеостанції Прилуки станом на 1 червня 2024 року середньомісячна потужність експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі становила 12,0 мкР/год, що не перевищує мінімального допустимого рівня дії, який складає 30,0 мкР/год. У 2023 році фіксувалися мінімальний рівень 6,0 мкР/год та максимальний 19,0 мкР/год. Коливання

показників залежало від температурного режиму, напрямків та сили вітру, кількості опадів. Чернігівським обласним центром з гідрометеорології вимірюється рівень гамма-фону на 7 постах, в т. ч. і в місті Прилуки. Аналіз середньомісячної потужності експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі показує, що перевищень мінімального рівня дії, який складає 30 мкР/год, не спостерігалось.

Варто відмітити, щорічні обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферу міста стаціонарними джерелами скорочуються. Результатом цього є цілеспрямована робота в напрямку підвищення енергоефективності виробництва та раціонального використання природних ресурсів.

Одним з шляхів вирішення питання скорочення шкідливих викидів від пересувних джерел міська влада бачить в будівництві об'їзної дороги, що значно скоротить потік транзиту транспорту через місто. Це є стратегічним завданням, оскільки найбільший істотний вплив на забруднення повітря здійснюється не тільки промисловістю, а й автотранспортом.

Щорічні обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферу міста стаціонарними джерелами скорочуються із-за економічних проблем та цілеспрямованої роботи в напрямку підвищення енергоефективності виробництва й раціонального використання природних ресурсів. Найвища щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на 1 км.кв. території м. Прилуки спостерігалася в 2019 р. і була 14,1 т. небезпечних речовин. Це становило в розрахунку на 1 особу близько 11,3 кг. Загальний обсяг шкідливих речовин, які потрапили в атмосферне повітря, вироблені від роботи стаціонарних джерел викидів та автотранспорту. Для Прилуцької громади характерні, як в цілому і в області, два види забруднення атмосфери: ареальний і лінійний.

Ареальний вид забруднення атмосфери характерний для промислових центрів, які забезпечують вагому частку викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел. У зв'язку із збільшенням навантаження пересувних та стаціонарних джерел на атмосферне повітря відбувається погіршення якості довкілля, санітарного стану території, фіксуються перевищення концентрацій забруднюючих речовин. Найвища щільність викидів від стаціонарних джерел спостерігається у місті Прилуки. Також, до лідерів щодо здійснення викидів в атмосферне повітря постійно потрапляють території, де розташовані об'єкти газотранспортних підприємств. Прилуцький район якраз є такою територією. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в порівнянні по області та Прилуцькому районі (для аналізу використані статистичні дані на основі характеристик Прилуцького району, у зв'язку з відсутністю оновленої інформації в контексті новоутворених адміністративних районів та ТГ Чернігівської області) наведена в таблиці 15.

Таблиця 15. Дані дослідження атмосферного повітря в Прилуцькій міській територіальній громаді за 2023-2024 рр.

Адреса об'єкту для визначення забруднювача	Азоту діоксид	Вуглецю оксид	Пил	Фенол	Формальдегід	Ангідрид сірчистий
2023						
вул. Козача	0,1-0,047	3,8-4,2	<0,26	<0,004	<0,01	-
вул. Ветеранська	<0,02	1,0-1,2	<0,26	-	-	-
вул. Незалежності,18	<0,02	<1,0	<0,26	-	-	-
вул. Чорновола	<0,02	1,4-1,6	<0,26	-	-	<0,04
вул. М. Яковченка	-	-	<0,26	-	-	-
вул. М. Міхновського	-	-	<0,26	-	-	-
2024						
вул. М. Яковченка	-	-	<0,26	-	-	-
вул. М. Міхновського	-	-	<0,26	-	-	-
вул. Чорновола	<0,02	1,8-2,8	<0,26	-	-	<0,04
вул. Козача	-	-	<0,26	<0,004	<0,01	-
вул. Незалежності, 18	<0,02	<1-1	<0,26	-	-	-

***За інформацією наданою Прилуцьким Міськрайонним відділом ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ» щодо моніторингових досліджень атмосферного повітря, поверхневих вод, ґрунту в межах Прилуцької міської територіальної громади за 2023 – 2024 роки.*

В минулі роки динаміка викидів у Прилуцькому районі свідчила про зростання викидів у період з 2017 по 2020 роки на 27,4%, що пов'язано із роботою підприємств харчової промисловості.

Таблиця 16. Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря у 2020 році, т.

Чернігівська область	Обсяги викидів, т.		Збільшення / зменшення викидів у 2020р. проти 2019р., т.	Обсяги викидів у 2020р. до 2019р., %	Викинуто в середньому одним підприємством, т.
	у 2020р.	у 2019р.			
Чернігівська область	45814,5	50959,3	-5144,84	89,9	79,539
Прилуцький район	654,6	640,3	14,359	102,2	72,736

У загальному обсязі викидів від стаціонарних джерел забруднення в області переважають неметанові леткі органічні сполуки (22%), оксид вуглецю (21%) та сполуки азоту (18%). По Прилуцькому району переважають – метан (30%) та оксид вуглецю (9%). Крім того, від стаціонарних джерел в атмосферу потрапляє діоксид вуглецю, який також впливає на зміну клімату.⁵

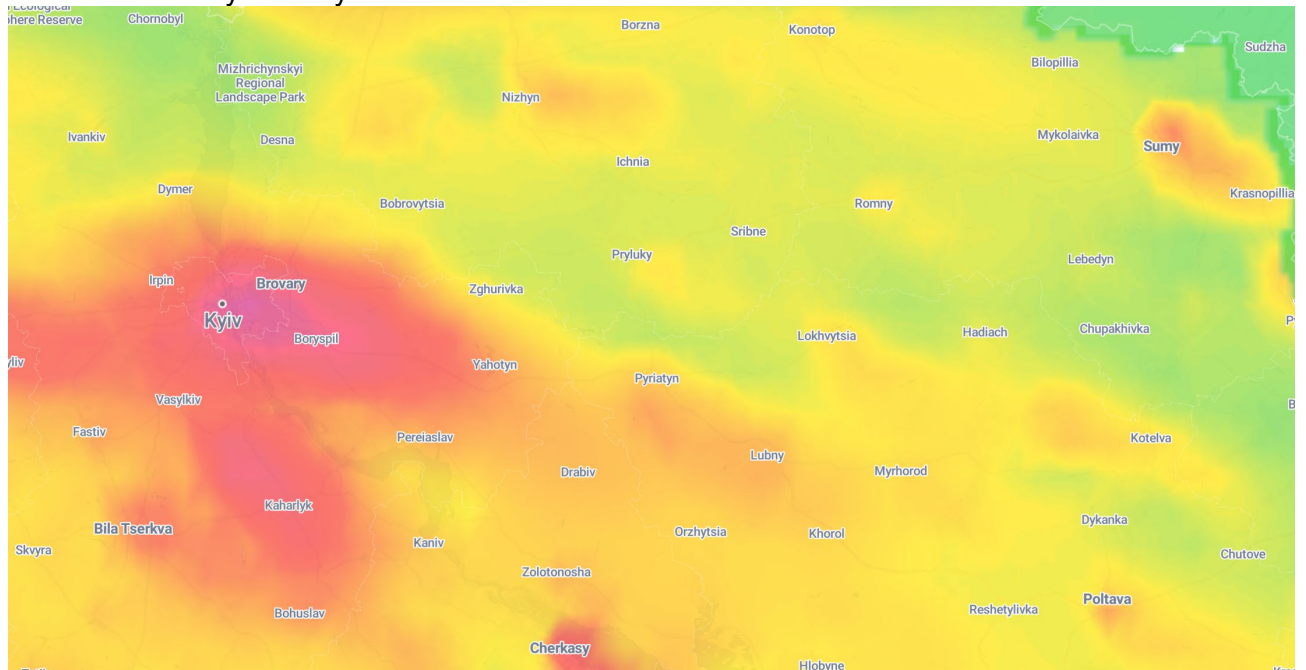

Рисунок 21. Карта середніх показників забруднення повітря в Україні станом на 7.03.2025 року.

Прилуцька міська територіальна громада не відноситься до найбільш забруднених районів Чернігівщини, на її території немає підприємств, визначених як найбільші забруднювачі атмосферного повітря. Це прослідковується з аналізу викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрізі районів області (рисунок 21), за яким Прилуцький район (включно з м. Прилуки) позначено переважно зеленим кольором з вкрапленнями жовтого, що означає незначне забруднення.

Щодо території громади, викиди від стаціонарних джерел забруднення значною мірою зумовлені концентрацією тут різногалузових промислових підприємств. Серед цих підприємств зокрема ті, що працюють у сфері промисловості, а також сільського

⁵ <https://air.plumelabs.com/en/>

господарства. Основними причинами надмірних викидів забруднюючих речовин у повітря є надто повільне впровадження пилогазоочисного обладнання на суб'єктах господарювання і приватних забудовах.

Лінійний вид забруднення є результатом забруднення атмосфери вздовж автомагістралей внаслідок інтенсивного руху транспорту. Автомобільний транспорт є значним забруднювачем повітря у місті та околицях, частка цього виду у загальній кількості викидів може сягати 20%.

Через Прилуцьку територіальну громаду пролягають автодороги III-IV категорій різного значення, які забезпечують проходження тут великої кількості місцевого і транзитного різногабаритного транспорту. Розташовані на території громади також АЗС. Інтенсивний рух спричиняє підвищене епізодичне забруднення приземних смуг атмосферного повітря продуктами згорання палива (оксидом вуглецю та окислами азоту), можливе до 5-10 м від ліній руху автотранспорту шляхами.

Таблиця 17. Технічна характеристика автомобільних доріг поблизу Прилуцької міської територіальної громади.

Індекс дороги	Назва дороги	Категорія дороги	Кількість смуг руху, од.	Добова інтенсивність, авто/добу	Ширина смуги відведення, м
H-07	Київ-Суми-Юнаківка (на Курськ)	III	2	1410-2385	27,6-28,2
P-67	Чернігів-Ніжин-Прилуки-Пирятин	III	2	3373	22,0-38,0
T-25-30	Прилуки-Варва-Срібне-Обухове	III	2	3786	22,0
T-25-24	Борзна-Ічня-Прилуки	IV	2	571	32,0-45,0
T-25-40	Прилуки-Сергіївка-Горбачівка-Яготин	IV	2	938	22,0
O251511	Прилуки - Колісники	IV	2	200	22,0
O251515	Прилуки - Манжосівка	IV	2	200	22,0
O251520	(а/д Прилуки-Манжосівка)-Дідівці	IV	2	200	22,0
C251515	Заїзд-Тихе	IV	2	150	22,0

Транзитні автомобільні потоки проходять через місто Прилуки, по наступним вулицям: Київській, 1 Козача, вул. Гетьмана Сагайдачного, В'ячеслава Чорновола, Пирятинській, Гвардійській, Перемоги, Котляревського. Вони є найбільшими забруднювачами міського повітря.

Найбільш важливими транспортними проблемами в м. Прилуки є незадовільний стан дорожнього покриття магістральних вулиць (значна ямковість). Значна частина транзитного транспорту проходить через центр міста, що призводить до перевантаження магістральної мережі, технічний стан якої не відповідає нормативним вимогам. Наслідком цього є значне погіршення умов руху, безпеки, екологічної ситуації в місті та збільшення кількості ДТП.

На розрахунковий етап генерального плану, практично, вся мережа існуючих магістральних вулиць буде перевантажена, що потребує розвитку (будівництва нових вулиць) і реконструкції мережі в цілому. Для збільшення пропускної спроможності мережі за необхідністю є також будівництво (реконструкція) мостових споруд, а також будівництво транспортних розв'язок в різних рівнях.

Станом на 10.02.2024 року в місті Прилуки зареєстровано 14446 одиниць транспортних засобів, з яких: легкових автомобілів у місті – 10911 одиниць; вантажних автомобілів – 3390 одиниць; автобусів (мікроавтобусів) – 145 одиниць. Загальний рівень автомобілізації становить 248 автомобілів на 1000 мешканців, рівень автомобілізації легковими автомобілями – 187 автомобілів на 1000 мешканців. Тривале зберігання транспортних засобів забезпечують 11 гаражних кооперативів та автостоянок, що розташовані в місті Прилуки. Є також три автостоянки для тривалого зберігання транспорту. Технічне обслуговування автомобілів в місті здійснюють 9 автозаправних станцій, 6 газових автозаправних станцій та 8 станцій технічного обслуговування.

Залізнична станція Прилуки розташована на 741 км ПК5+42.10 одноколіїної ділянки Бахмач – Гребінка на майдані довжиною 2280 м, до якого примикає одноколіїна ділянка Ніжин - Прилуки. Вона є виробничо-технологічним підрозділом відокремленого підрозділу

«Полтавської дирекції залізничних перевезень», що входить до складу державного підприємства «Південна залізниця». За своїм призначенням і основним характером роботи вона є дільничною вантажною станцією, а в залежності від обсягу і складності виконання пасажирських, вантажних і технічних операцій відноситься до 1 класу.

Залізнична станція Прилуки обладнана електричною централізацією стрілок та сигналів, засобами телефонного зв'язку, радіозв'язку, двостороннього паркового зв'язку. Колійний розвиток станції складається із 26 колій: 12 приймально-відправних колій із них 2 головні та 14 інших колій.

На станції місцями загального користування є «Старий вантажний двір» та «Новий вантажний двір». На території Старого вантажного двору розташовані: торцева платформа довжиною 20 м колії №16; висока вантажно – розвантажувальна платформа довжиною 216 м поміж коліями №16, 17; торцева платформа довжиною 16 м. колії №17; 2 майданчика тимчасових зон митного контролю. На території «Нового вантажного двору» розташовані: контейнерний майданчик довжиною 200 м. колії №28; двостороння естакада довжиною 225 м. колії № 29.

Таблиця 18. Характеристика колійного розвитку залізниці в м. Прилуки.

№	Кількість колій	Номери колій та їх призначення	Місткість, вагонів	Корисна довжина, метрів
1	2	Головних колій - 2 (II, III)	69-72	1014-1048
2	10	Приймально-відправних - 10 №1,1А,4,5,6,7,8,9,10,11)	28-61	442-899
3	2	Відстійник для відстоювання приміських поїздів - 2 (№13,14)	13-16	190–236
4	2	Виставних для накопичування місцевих вагонів–2 (№12,15)	17-33	244-472
5	4	Навантажувально-вивантажувальних для навантажування, розвантажування вагонів - 4 (№16,17,19,41)	3-29	50–412
6	1	Вагова, Навантажувально-вивантажувальна для зважування, навантажування, розвантажування вагонів – 1 (№49)	48	680
7	1	Навантажувально-вивантажувальна для навантажування, розвантажування контейнерів - 1 (№28)	37	523
8	1	Підвищена для розвантажування сипучих вантажів - 1 (№29)	20	284
9	2	З'єднувальних для перестановки, подачі, прибирання вагонів - 2 (№21,23)	4–5	65–70
10	1	Витяжна для розформування, формування маневрових составів - 1 (№43)	2	30

Станція Прилуки обслуговує 12 під'їзних колій, із яких 4 мають власні локомотиви, інші обслуговуються локомотивом залізниці. У непарному напрямку до залізничної станції Прилуки примикають одноколіїні перегони: Прилуки-Линовиці, Прилуки-Галка, у парному напрямку-одноколіїний перегін Прилуки-Коломійцеве.

Джерелом забруднення атмосферного повітря, боротьба з яким актуалізувалася і посилилася в останні роки, є самовільне випалювання сухостоїв та трав сухої рослинності, стерні, побутових відходів. Спалювання сухостоїв, окрім непоправної шкоди людському здоров'ю та життю травин, загрожує виникненням масштабних пожеж. Для Чернігівської області ця проблема особливо актуальна із-за значної кількості лісових пожеж. Проблема актуальна і для Прилуцької територіальної громади. На офіційному сайті громади (<https://pryluky.cg.gov.ua/index.php?id=510236&tp=anons&cols=3>) орган місцевого самоврядування інформує населення щодо безпеки життєдіяльності. В громаді проводиться профілактика пожеж, роз'яснювальна робота, встановлені обмеження та штрафи щодо порушення вимог пожежної безпеки і завдання шкоди навколишньому природному середовищу.

Земельні ресурси. Стан ґрунтів та їх характеристика. Структура земельного фонду.

43

Земельний фонд області станом на 1 січня 2024 р. складає 3190,3 тис. га. У структурі земельного фонду найбільша частка (64,6%) припадає на сільськогосподарські угіддя (2060,4 тис. га), другою за вагомістю складовою є ліси та інші лісовкриті площі (747,8 тис. га) – 23,4%, забудовані землі (127,7 тис. га) та відкриті заболочені землі (126,3 тис. га) обіймають по 4,0%. Протягом останнього десятиріччя значних змін у структурі земельного фонду не відбувалося, однак варто відзначити, що структура земель за цільовим призначенням має довільний характер і не має достатньої економічної та екологічної обґрунтованості. Експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агровиробничих груп. Найбільшого поширення набули дерново-підзолисті ґрунти, котрі займають 30% орних земель, лучно-чорноземні і лучні ґрунти – 38%.

Головною проблемою у сфері землекористування є те, що незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості. Це пов'язано з легким гранулометричним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю, засоленістю ґрунтів тощо. Як наслідок, вони мають нестійку структуру, низьку ємність вбирання, невисоку буферність, малу насиченість ґрунтовими колоїдами, що призводить до погіршення водного, повітряного та поживного режимів ґрунту. Така ситуація вимагає проведення регулярних заходів, спрямованих на усунення та попередження деградації земель, а саме:

- родючість ґрунту, як безцінний вичерпний важкопоновлювальний ресурс, потребує систематичного поповнення використаних речовин. Одним з найефективніших ресурсних засобів підтримання родючості ґрунтів на оптимальному рівні є застосування органічних та мінеральних добрив. Однак необхідно уважно стежити за балансом поживних речовин, процесами їхнього перетворення, щоб не зашкодити природному середовищу, не забруднити його й найбільш економно витратити ресурси, відповідно до планового врожаю;
- проведення сівозмін та посів сидеральних культур;
- раціоналізація структури сільськогосподарських земель (оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ) та зниження рівня інтенсифікації ведення агровиробництва;
- для малопродуктивних і деградованих ґрунтів доцільно проводити консервацію та рекультивацію земель.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти у Чернігівській області є наслідки діяльності сільського господарства, промисловості, енергетики, транспорту та оборонної діяльності.

Територія міста Прилуки розташована у зоні чорноземів потужних малогумусних вилужених на піщано-легкосуглинних ґрунтах. Зміст гумусу становить 4-5%, реакція ґрунтів близька до нейтральної (рН 6,5–7,0), ємкість основ висока – 20-50 мг-екв на 100 г ґрунту. Ґрунти багаті валовими запасами елементів - азоту, фосфору, калію. На півночі до міста підходять дерново- слабо та середньо- підзолисті піщано-легкосуглинисті ґрунти та темно-сірі опідзолені ґрунти на лесовидній основі. Дерново-підзолисті піщано-легкосуглинисті ґрунти мають низький зміст гумусу 0,5–1,3%, реакція ґрунтів слабо кисла 10-15 мг-екв. на 100 г ґрунтів. Ґрунти слабо насичені основами. Дерново-підзолисті піщані ґрунти заняті сосновими лісами. Ґрунти нижче середньої родючості, бал бонітету нижче 40. Темно-сірі опідзолені ґрунти мають слабо кислу реакцію (рН 6,0–6,6), зміст гумусу високий (6,0–12,0%), насиченість основою сягає 95–99%. Ґрунти високої родючості, бал бонітету більш 70. Їх вилучення для будівництва і інших потреб неприпустиме.

6

Рисунок 22. Карта ґрунтів Прилуцької територіальної громади.

Згідно «Технічної документації з нормативної грошової оцінки земель міста» на території міста Прилуки виділені наступні агропромислові групи ґрунтів:

- 5б - дерново-підзолисті глинисто-піщані ґрунти,
- 14б - дерново-підзолисті глинисто-піщані глейові ґрунти,
- 20в - дерново-підзолисті оглеєні супіщані засолені ґрунти,
- 41в - чорноземи опідзолені супіщані слабореградовані,
- 50г - чорноземи опідзолені легкосуглинкові реградовані середньозміті,
- 52г - чорноземи типові легкосуглинкові слабогумусовані,
- 55г - чорноземи типові легкосуглинкові,
- 121г - лучно-чорноземні легкосуглинкові ґрунти і їх слабосолонцюваті та слабоосолоділі відміни,
- 131в - лучні супіщані ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни,
- 133в - лучні супіщані ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни,
- 133г - лучні легкосуглинкові ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни,
- 141 - лучно-болотні неосушені ґрунти,
- 143 - заплавно-болотні неосушені ґрунти,
- 178в - дернові глибокі глейові супіщані ґрунти та їх опідзолені відміни.

У заплаві р. Удай розташовані торфовища низинні, торфо-болотні, торфовищно-болотні та болотні ґрунти. Торфовищно-болотні низинні мають слабо кислу або нейтральну реакцію (рН 5-6,5), високу зольність (>10%). При високому вмісті валового азоту (1,6-3,8 %) ґрунти бідні на рухомі форми та, також, рухомі форми калію та фосфору. ґрунти слабо насичені основою при доволі високій ємкості обміну (100-200 мг-екв на 100 г ґрунту).

⁶ Карта ґрунтів України. <https://superagronom.com/karty/kar ta-gruntiv-ukrainy#win2>

Потужність торф'яного горизонту 20-100 см. Болотні ґрунти надлишково зволожені поверховими та підземними водами, довгий час знаходяться під водою, рівень ґрунтових вод не опускається нижче 0,5м. Нижній горизонт – глейовий. Такі ґрунти низької родючості у природному стані, використовуються у сільському господарстві як сінокоси. Їх, в першу чергу, можливо вилучати для потреб будівництва, при попередньому проведенні меліоративних заходів.

Геологічна будова м. Прилуки обумовлена розташуванням даної території у межах Дніпровсько-Донецької западини. Для цієї геологічної структури характерна потужна товща осадових відкладень, представлена девонською, кам'яновугільною, юрською, крейдяною, палеогеновою, неогеновою і четвертинною системами. Під осадовим чохлам залягає докембрійський кристалічний фундамент, який не має виходу на поверхню. У межах м. Прилуки фундаментом для будинків слугують гірські породи льодяникової формації, якій характерні верхньотеригенової формації (N-P), представлені різнозернистим піском. Льодяникова формація поверхневих відкладень розповсюджена по всій території міста. Представлена четвертинним (Q IV) та лесовими (Q II-III) породами. Алювіальний комплекс Q II-III – піски різнозернисті, кварцові, іноді з включенням уламків корінних порід, а також супіски, суглинки, глини з прошарками гравію та галечника. Дані відкладення складають заплаву і, частково, надзаплавні тераси р. Удай. З поверхні вони перекриті сучасним ґрунтом, часто болотом. Ґрунтові води розкриті у заплаві на глибині 0,2-0,4 м. (на високій заплаві – на глибині 1,7-3,3 м.), а на терасах на глибині 0,5-2,5 м. Протягом тривалих дощів та снігопадів заплава заливається паводковою водою приблизно 0,7 м. Тут розвинуті такі несприятливі фізико-геологічні фактори, як підтоплення території паводковими водами та заболоченість. Даний комплекс відкладень має нормативний тиск на ґрунти ϵ 1-1,5 кг/см², є відносно сприятливим для промислово-цивільної забудови.

Органо-мінеральний комплекс (BIV) представлений торфом, заторфованими супісками та суглинками. Ці відкладення розповсюджені у межах заплави та надзаплавної тераси р. Удай. Вони містять 10% органічної рідини, і за фізико-механічним складом не можуть бути основою фундаменту забудов та повинні бути опрацьовані на повний тиск. Лесові породи представлені:

- еолово-делювіальними причорноморськими лесовидними супісками (Q III – ps);
- бугськими лесовидними супісками (Q III – bg);
- елювіальними прилуцькими лесовидними суглинками (Q III – pl);
- еолово-делювіальними дніпровськими лесовидними супісками (Q II- dn);
- середньочетвертинними еолово-делювіальними тясминськими лесовидними супісками (Q II - ts).

Відкладення є переважно воднольодовиковими пісками дніпровського ярусу (QII-dn). Відкладення лесового комплексу має широке розповсюдження на IV та V терасах р. Дніпро (центральна та південно-східна частина міста) та частково на II надзаплавній терасі р. Удай. Дані ґрунти мають просадкові якості (сумарна просадка <5 см). При проектуванні та будівництві необхідно взяти до уваги заходи, які виключають підтоплення будинків. Нормативний тиск на ґрунти основ - 2 кг/см². На території міста даний комплекс відкладень є найбільш сприятливим для будівництва.

Таблиця 19. Інженерно-геологічна характеристика ґрунтів Прилуцької територіальної громади.

Ступінь сприятливості для будівництва	Геоморфологічна приуроченість, нахили поверхні, %	Глибина залягання рівня ґрунтових вод, м	Літологічний склад ґрунтів основи фундаментів будівель та споруд	Нормативний тиск на ґрунти основ, кг/см ²	Несприятливі техногенні процеси та явища	Рекомендовані заходи з підготовки території для будівництва
Сприятливі	Терасова рівнина та її схили з ухилами менше	5-10	Алювіальні різнозернисті піски, суглинки та супіски	Більше 2 кг/см ²	Еолові процеси, незначна просадочність, підтоплення території,	Закріплення пісків, пониження рівня ґрунтових

	10%		потужністю від 8-9 до 12-35 м.		розробка кар'єрів	вод
Відносно сприятливі	Терасова рівнина та її схили з ухилами 10-20 %	5-10				
Несприятливі	Ухили рівнини та річних долин з ухилами більш 20%	5-10	Різнорістотні піски потужністю 2-3 м			
Несприятливі	Заплава р. Удай	Менше 2 м	Різнорістотні піски потужністю 7-9 м, суглинки з прошарками мулово-глинистого матеріалу	Біля 1-1,5 кг/см ²	Високий рівень ґрунтових вод, заболоченість, затоплення паводковими водами, еолові процеси	Пониження рівня ґрунтових вод, закріплення пісків

Територія міста Прилуки Чернігівської області згідно форми 6-зем та обміру опорного плану складає 4275,1 га. Нижче в таблиці наведено існуючий розподіл території. Забудовані території міста складають значну частину території – 62,55 %. Серед них найбільшу частину складають території житлової забудови – 1104,17 (25,83%), території спеціального призначення (авіабаза, виховна колонія) – 689,49 га (16,13 %), виробничі, комунально-складські території, транспортних підприємств, інженерних об'єктів становлять 379,35га (майже 9%). Серед незабудованих територій найбільший відсоток складають озеленені території - 437,99 (10,24%). Загалом, територія Прилуцької громади характеризується високим ступенем антропогенної трансформації земель.

Рисунок 23. Структура використання території Прилуцької територіальної громади станом на 01.01.2024 року.

У місті Прилуки остання нормативна грошова оцінка проводилась у 2019 році. Вказані роботи впливають на дохідну частину міського бюджету. Проведення нормативної грошової оцінки має не тільки регуляторний характер щодо поліпшення земельних відносин, а також

значний соціально-економічний аспект, оскільки за рахунок зростання надходжень від плати за землю орган місцевого самоврядування отримує додаткову можливість підвищувати соціально-економічний стан в громаді, сприяти виконанню програм розвитку, розробити механізми економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

47

Таблиця 20. Структура земельного фонду Прилуцької громади в розрізі категорій земель станом на 01.01.2024 року⁷.

Категорія земель	Стан	
	Площа, га	До загальної площі, %
I. Забудовані території	2674,13	62,55%
1. Житлова забудова	1104,17	25,83%
- садибна забудова одноквартирного типу	971,43	22,72%
- багатоквартирна житлова забудова, у т. ч.	132,74	3,10%
<i>блокована</i>	7,88	0,18%
<i>малоповерхова</i>	56,69	1,33%
<i>середньповерхова</i>	61,2	1,43%
<i>багатоповерхова</i>	6,97	0,16%
2. Землі громадського призначення	111,62	2,61%
3. Виробничі, комунально-складські, транспортних підприємств, інженерних об'єктів	379,35	8,87%
- <i>промислових підприємств</i>	190,04	4,45%
- <i>комунально-складські</i>	168,83	3,95%
- <i>транспорт</i>	20,48	0,48%
4. Транспортної інфраструктури	363,36	8,50%
- <i>вулично-дорожня мережа</i>	254,41	5,95%
- <i>смуга відводу залізниці</i>	108,95	2,55%
5. Кладовище	26,14	0,61%
6. Спеціального призначення, у т. ч.	689,49	16,13%
<i>авіабази</i>	685,46	16,03%
<i>виховної колонії</i>	4,03	0,09%
II. Незабудовані території	1601,065	37,45%
1. Зелені насадження загального користування	28,06	0,66%
2. Озеленені	437,99	10,24%
3. Ліси, деревна рослинність	250,95	5,87%
4. Природо-заповідного фонду	208,9	4,89%
5. Вільні від забудови території, у т. ч.	99,99	2,34%
<i>відвід садибної забудови</i>	97,03	2,27%
<i>відвід громадської забудови</i>	2,16	0,05%
<i>відвід багатоповерхової забудови</i>	0,8	0,02%
6. Сільськогосподарських угідь	252,19	5,90%
7. Водні поверхні	74,12	1,73%
8. Заболочені території	248,865	5,82%
ВСЬОГО	4275,20	100,00%

⁷ За даним Прилуцької міської ради

Основними проблемами використання території міста та подальшого його розвитку є:

- розташування промислових та комунальних об'єктів в сельбищній зоні, які в свою чергу створюють санітарно-захисні зони, що впливають та прилеглі території житлової та громадської забудови;

- наявність малосприятливих (заболочених) для забудови територій в межах міста;
- проходження транзитних транспортних потоків вздовж населеного пункту;
- не досить розвинена вулично-дорожня мережа та незадовільний стан дорожнього покриття.

Основними чинниками, які є джерелами виникнення деструктивних процесів стану ґрунтів у Чернігівській області є промислові, транспортні, рекреаційні, проте найбільший відсоток становлять аграрні, спричинені деформованою системою землекористування, високим рівнем освоєння земельного фонду, розбалансованими системами землеробства. Це спричиняє зменшення родючості ґрунтів, дестабілізацію екологічної рівноваги в агроландшафтах, зниження продуктивності сільськогосподарських культур.

За результатами проб для виявлення забруднення ґрунтів на території громади, які було відібрано в 2023-2024 роках отримані результати були надані Прилуцькій міській раді.

Таблиця 21. Результати моніторингового дослідження забруднення ґрунтів на території Прилуцької громади за 2023-2024 рр.

Адреса об'єкту	Визначення вологості	Визначення рН	Визначення нітратного азоту	Визначення амонійного азоту	Визначення хлорид-іона
2023					
вул. Козача	1,8	7,3	9,3	38,3	1,15
вул. Ветеранська	1,7	7,5	9,47	43,1	1,35
вул. М. Міхновського	1,9	7,4	46,1	10,6	1,3
Міський пляж	4,9	7	45,1	12,4	1,2
Межа СЗЗ ТПВ захід	13	7,2	6,63	24,6	1,5
Межа СЗЗ ТПВ схід	13	4,7	7,56	19,27	1,6
Межа СЗЗ ТПВ північ	14,9	17,4	6,5	20,2	1,55
Межа СЗЗ ТПВ південь	11,9	7,2	6,9	20,2	1,75
вул. Незалежності	1,8	7,3	23,2	34,7	1,05
2024					
Міський пляж	-	7,2	23,1	7,2	1,0
вул. Козача	-	7,2	23,1	9,2	1,05
вул. Ветеранська	-	7,3	3,65	14,8	1,6
вул. М. Міхновського	-	7,3	6,4	10,2	1,85
Полігон ПВ	-	7,5	9,84	43,84	1,93
вул. Незалежності	-	7,6	10,23	58,61	1,4

***За інформацією наданою Прилуцьким Міськрайонним відділом ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ» щодо моніторингових досліджень атмосферного повітря, поверхневих вод, ґрунту в межах Прилуцької міської територіальної громади за 2023 – 2024 роки.*

Однак, вплив на екологічний стан громади має наявність на території сусідніх громад сільськогосподарських підприємств та використання гербіцидів. Крім того, екологічні проблеми земельних ресурсів території громади включають ерозію ґрунтів. До несприятливого впливу на стан навколишнього середовища громади слід віднести існуючі кладовища у безпосередній близькості до садибних житлових забудов. Джерелом забруднення ґрунтів, що потребує особливого вирішення, є тверді побутові відходи та стічні води.

Природно-заповідний фонд.

Збереження біологічного різноманіття є одним з пріоритетів у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони природи, невід'ємною складовою

збалансованого економічного й соціального розвитку регіону. Географічне положення, орографічні та кліматичні особливості Чернігівської області зумовили формування на її території різноманітної рослинності, яка закономірно змінюється з півночі на південь. Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття Чернігівської області, є значний ступінь господарського освоєння її території. Сучасна структура земельного фонду Чернігівщини свідчить про надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми, яке призвело до їх зміни та скорочення площ та ареалів. До інших видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екологічної мережі, біологічне та ландшафтне різноманіття в регіоні, відноситься забруднення довкілля атмосферними викидами. Забруднення довкілля призводить до включення забруднюючих речовин до біохімічних ланцюгів рослин і тварин та їх хронічної інтоксикації.

Чернігівщину населяє близько 425 видів хребетних тварин, серед яких понад 65 видів ссавців, близько 290 видів птахів, більше 45 видів риб. З них до Червоної книги України занесено 161 вид, до списку міжнародного союзу охорони природи – 29 видів, до Європейського червоного списку – 52 види, до списку видів Бернської конвенції – 390 видів, Боннської конвенції – 30 видів. З 290 видів птахів 194 гніздяться на території області, 50 є осілими, 207 мають статус пролітних, у групу залітних або випадково залітних входить 41, зимуючих – 51. Серед дикої природи Чернігівщини зустрічаються багато видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), зокрема ссавці: видра річкова, норка європейська, рись, горностай; птахи: лелека чорний, лунь польовий, лунь степовий, змієїд, орел-карлик, підорлик малий, орлан-білохвіст, журавель сірий, поручайник; риби: стерлядь, марена дніпровська, ялець звичайний, карась звичайний, йорж носар.

Основні фактори, що несуть загрозу для рослинності в регіоні – випалювання сухостоїв у весняно-осінній період, що призводить до виникнення пожеж у лісах; всихання лісових культур; самовільні рубки. Існує потреба збільшення лісгосподарськими підприємствами площ лісорозведення за рахунок нових прийнятих земель. Серед основних проблем охорони і використання дикої фауни слід відмітити браконьєрство. Для оптимізації використання об'єктів тваринного світу необхідно посилити роботу лісової охорони, егерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства, забезпечити надійну охорону тваринного світу.

Станом на 01.01.2024 природно-заповідний фонд Чернігівщини нараховує 675 об'єктів загальною площею 262654,8853 га, що становить 7,87% площі області. Природно-заповідний фонд складають 8 категорій об'єктів: 2 національні природні парки, 3 регіональні ландшафтні парки, 457 заказники (12 загальнодержавного значення), 139 пам'яток природи (7 загальнодержавного значення), 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (1 загальнодержавного значення), 52 заповідні урочища, 2 дендрологічні парки, Менський зоопарк. Природно-заповідний фонд характеризується значною кількістю об'єктів невеликої площі (більше половини об'єктів мають площу до 100 га), переважна більшість з яких гідрологічні. До 2022 року спостерігалася стійка тенденція до зростання площ природно-заповідного фонду Чернігівської області. Однак варто відзначити, що більшість меж територій та об'єктів ПЗФ не були встановлені та не винесені в натуру. При встановленні меж об'єктів ПЗФ спостерігається відмова деяких власників та користувачів земельних ділянок погоджувати проекти землеустрою з організації та встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду, що ускладнює та затягує процедуру встановлення меж заповідних об'єктів.

Прилуцький район має величезний спадок природно-заповідних територій (додатки А, Б). Значна площа таких територій мають загальнодержавне значення. Це десятки територій ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення (Національні природні парки, гідрологічні заказники, дендрологічні парки, парки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні, лісові, ботанічні, ентомологічні, гідрологічні заказники, ботанічні і геологічні пам'ятки, заповідні урочища).

Природно-заповідний фонд Чернігівської області в розрізі територіальних громад

50

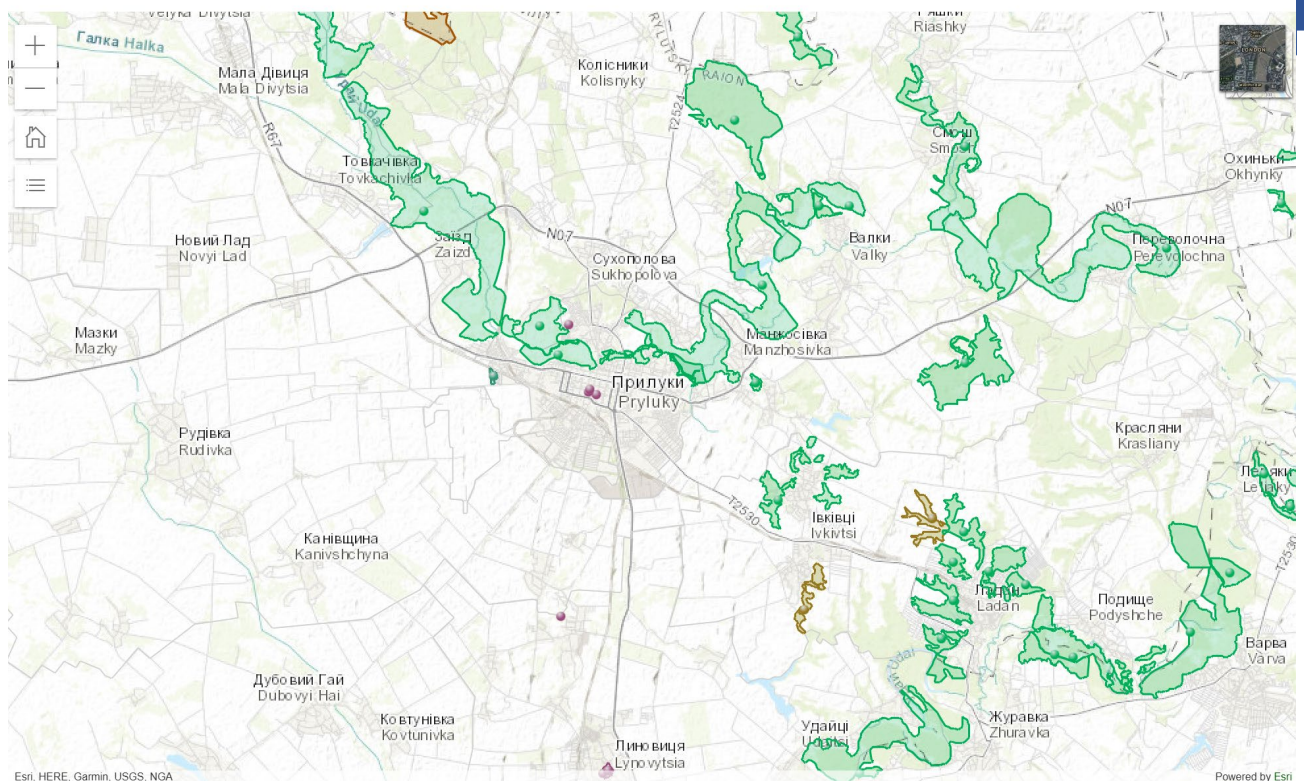

Рисунок 24. Розміщенні мережі природно-заповідного фонду навколо м. Прилуки.

Мережа природно-заповідної території м. Прилуки нараховує 6 об'єктів загальною площею 0,227 тис. га, що становить 0,28% площі області.

Таблиця 22. Об'єкти природно-заповідного фонду Прилуцької міської територіальної громади станом на 01.01.2025 року.

Місцезнаходження	Кількість, шт.	Площа, тис. га	Відсоток заповідності, %
м. Прилуки	6	0,2274	0,28
Всього по області	674	262,61	7,87

Для збереження флори і фауни, характерної для зони лісостепу та заплави р. Удай, де виокремлюються, як власне болота, так і перезволожені землі створено Гідрологічний заказник місцевого значення «Приміське». Гідрологічний заказник є природно-заповідною територією, що створена задля забезпечення збереження в природному стані низинного осоково-очеретяного болота в заплаві р. Удай - кв. 96–100 Прилуцького лісництва ДП «Прилуцьке лісове господарство» на площі 218,8 га, межі якого у 2021 році були розширені. Гідрологічний заказник місцевого значення був оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 р. №454. Заказник відіграє цінне значення як стабілізатор клімату, є регулятором гідрологічного режиму прилеглих територій, збереження флори та фауни. Охорона і примноження природних багатств забезпечує біологічну рівновагу в природі. Основним завданням природних заповідників, які відносяться до вищої категорії природно-заповідної мережі, є збереження природних комплексів та об'єктів на їх території, проведення наукових досліджень і спостережень за станом довкілля, розробка на їх основі природоохоронних рекомендацій, поширення екологічних знань, сприяння у підготовці наукових кадрів і фахівців у галузі охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи.

В західній частині міста Прилуки розташований дендропарк «Прилуцький», якому у 2008 році було надано статусу об'єкта природно-заповідного фонду місцевого значення. Площа території зелених насаджень тут становить 11,9 га. На території дендропарку працює Прилуцька дослідна станція Нікітського ботанічного саду Національного наукового центру, що однією з перших в Україні розпочала дослідження зі створення генофондової колекції

рододендронів. На сьогоднішній день вона налічує 30 сортів, 25 видів і декоративних форм. Станція співпрацює з ботанічними садами та дендропарками НАН України, інститутами та дослідними станціями Національної академії аграрних наук України, вітчизняними та зарубіжними підприємствами з метою поповнення та розширення власних колекцій різних видів рослин. Прилуцька дослідна станція розпочала свою діяльність у 1936 році як підрозділ науково-дослідного інституту.

Таблиця 23. Заповідні урочища, заказники, дендрологічні парки місцевого значення.

Назва	Призначення	Площа,	Адреса
«Прилуцький»	Дендрологічний парк місцевого значення	11,9 га	вул. Вавилова 16
«Приміське»	Заказник місцевого значення	218,8 га	-

В північній частині міста знаходиться ботанічна пам'ятка природи - «Багатівіковий дуб» (0,01 га). В центральній частині міста ростуть три ботанічні пам'ятки природи: «Віковий дуб», «Два вікових дуба» та «Чотири вікових дуба».

Таблиця 24. Пам'ятки природи ботанічні місцевого значення.

Назва	Площа	Адреса
Віковий дуб	0,01 га	вул. Вокзальна, 36
Багатівіковий дуб	0,01 га	вул. Петра Дорошенка, 11
Чотири вікових дуба	0,02 га	вул. Європейська, 93
Два вікових дуба	0,02 га	вул. Європейська, 106

Чотири ботанічні пам'ятки природи (вікові дуби) та дендрологічний парк місцевого значення «Прилуцький» перебувають в задовільному стані та під контролем місцевої влади.

Гідрологічний заказник місцевого значення «Приміське» перебуває в стані оцінки та опису стану в зв'язку з впливом антропогенних факторів. Експертизою буде визначено актуальний стан після проходження проєкту «Поліпшення технічного стану та благоустрою водойм (розчищення озер, малих річок, каналів та інших водойм) — Розчищення річки Удай в межах м. Прилуки Чернігівської області» та необхідних процедур відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля». На перспективу розвитку природно-заповідного фонду області Департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації проводяться роботи зі створення ще 5 нових об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 161 гектар, в тому числі на території Прилуцького району – ландшафтний заказник «Засенкове». На збереження об'єктів природно-заповідного фонду значною мірою впливає наявність проєктів землеустрою з організації та встановлення їх меж. Однією з головних причин, що значно стримує виконання зазначених робіт, є недостатня кількість коштів у місцевому бюджеті. Постійно ведуться роботи з визначення територій, перспективних для подальшого заповідання.

В загальному міжнародному реєстрі природоохоронних територій під назвою «Смарагдова мережа» занесено ділянки й території навколо річки Удай, що відносяться або дотичні до міста Прилуки. Це два відрізки ріки загальною протяжністю близько 2 км з прилеглими берегами. Міжнародний запис Site Code Site Name Site Area (Ha) Birds species number Other species number Habitat number Total features Biogeo region(s) - UA0000295 Lower part of Uda river valley 13381,0 11 2 13 CON. Це підтверджується відповідним європейським документом CONVENTION ON THE CONSERVATION OF EUROPEAN WILDLIFE AND NATURAL HABITATS Standing Committee 39th meeting Strasbourg, 3 – 6 December 2019 Updated list of officially adopted Emerald sites (December 2019). Мережа Есмеральд – це природоохоронні території, створені для збереження видів і оселищ, яким загрожує зникнення в масштабах усього континенту. Мережа створюється на виконання вимог Бернської конвенції. Планується, що після приєднання України до ЄС мережа Есмеральд буде приєднана до Natura 2000 - природоохоронних територій, створених з тією ж метою, але на території ЄС.

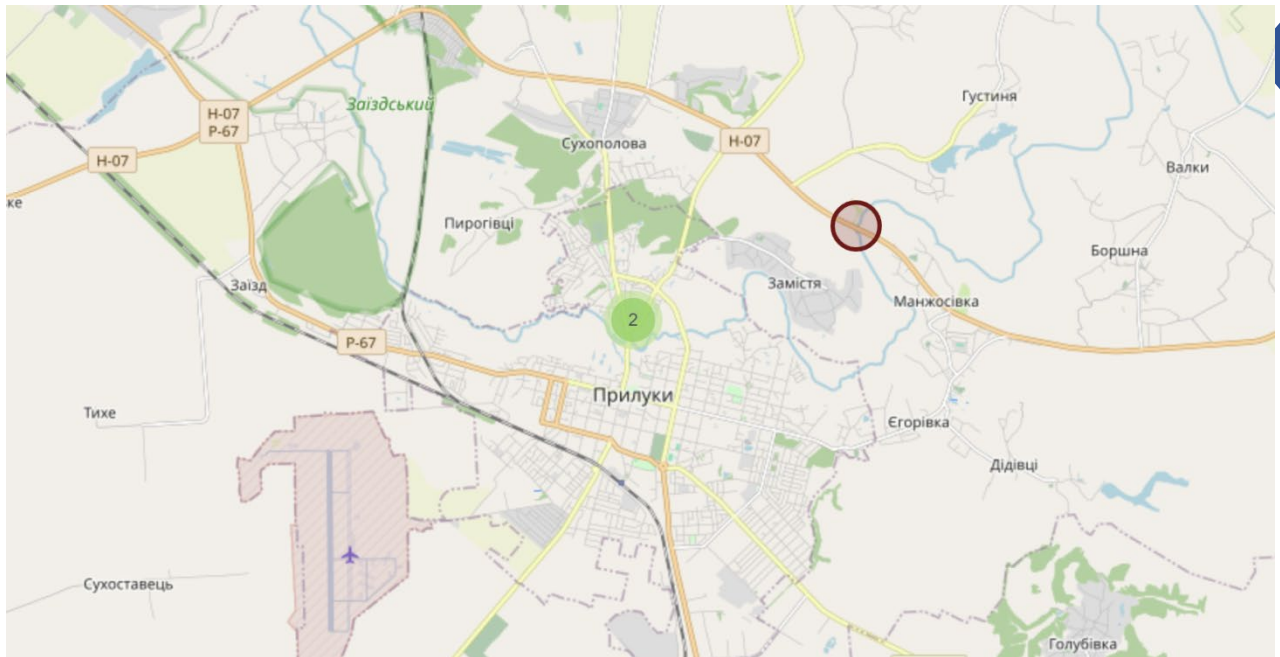

Рисунок 25. Розташування природно-заповідних об'єктів на території Прилуцької ТГ.

Смарагдова мережа - мережа територій особливого природоохоронного значення, важливих для збереження біорізноманіття. У 1979 році європейські країни підписали Бернську конвенцію – міжнародну угоду, що покликана охороняти види тварин, рослин а також оселища, які потребують збереження на рівні всієї Європи. 1996 року до числа таких підписантів приєдналась і Україна. Смарагдова мережа має переважно ті самі основи формування, що й НАТУРА 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ.

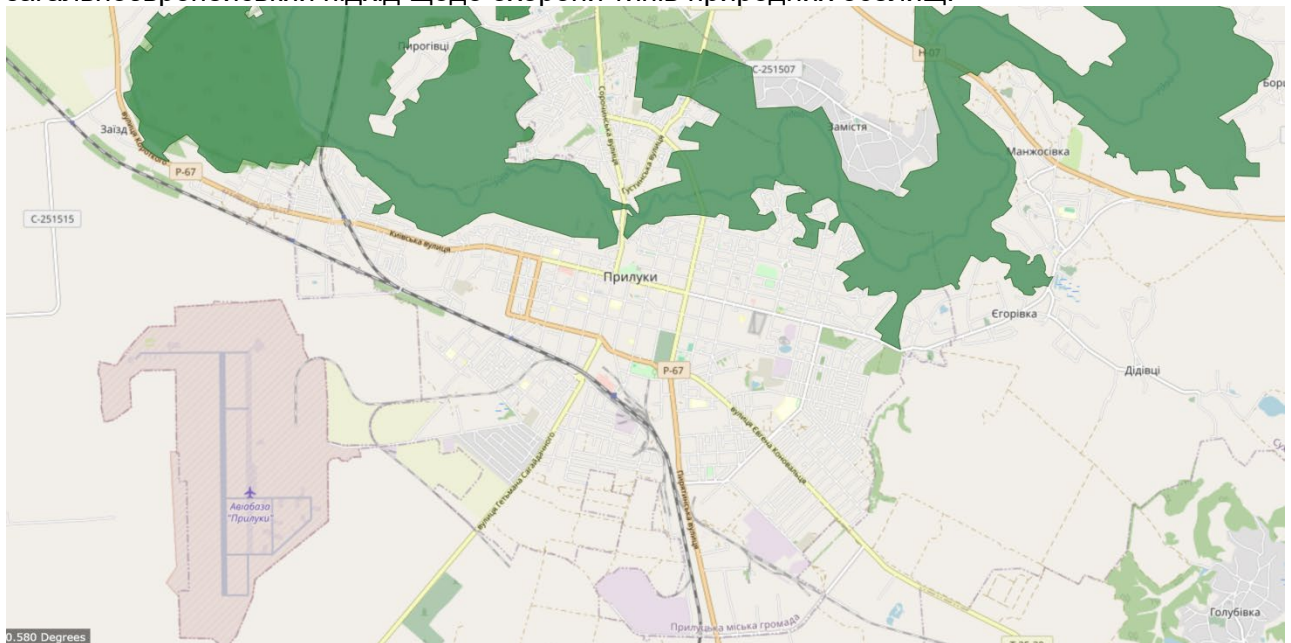

Рисунок 26. Схема розташування Смарагдової мережі на території Прилуцької ТГ⁸

Через територію Прилуцької громади проходять території Смарагдової мережі [<http://old.uamap.org.ua/>, <http://emerald.net.ua/>, <http://map.land.gov.ua/>], викопіювання місця розташування яких, згідно даних Emerald Network in Ukraine, подано на рисунку вище. Зважаючи на те, що по території Прилуцької територіальної громади протікає річка –

⁸ <https://carto-lab.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=b07ef920c3ae48beacc6c3522e9a32a8>

Удай з протяжністю русла в межах громади близько 12 км. до переліку об'єктів Смарагдової мережі визначено 2 об'єкти м. Прилуки (0,8 км, вище міста) та м. Прилуки (1,0 км, нижче міста). Існуюча мережа заповідних територій, проведення природоохоронних заходів сприяє стабілізації видового складу фауни та флори, збереженню цінних природних комплексів.

Рослинність.

Територія міста розташована у зоні лісостепу. Рослини є одним з найважливіших природних компонентів. Вони мають як рекреаційно-естетичне значення так і захисне. В самій громаді відсутні великі лісові масиви. Зеліснення Прилуцького району становить нижчий відсоток, ніж в загальному по області (20%), адже це переважно селітебної зона та територія забудови міста, а також зона лісостепу, на відміну від інших районів, що знаходяться в Українському Поліссі. Природна рослинність збереглася тільки у заплаві р. Удай, де виокремлюються як власно болота, так і перезволожені землі. Тому, рослинність міста представлена зеленими насадженнями загального, обмеженого та спеціального користування. Площа зелених насаджень загального користування становить 28,6 га.

В західній частині міста Прилуки розташований дендропарк «Прилуцький», якому у 2008 році було надано статусу об'єкта природно-заповідного фонду місцевого значення. Розмір території зелених насаджень тут 11,9 га. На території дендропарку працює Прилуцька дослідна станція Нікітського ботанічного саду-Національного наукового центру, що однією з перших в Україні розпочала дослідження зі створення генофондової колекції рододендронів. На сьогоднішній день вона налічує 30 сортів, 25 видів і декоративних форм. Станція співпрацює з ботанічними садами та дендропарками НАН України, інститутами та дослідними станціями Національної академії аграрних наук України, вітчизняними та зарубіжними підприємствами з метою поповнення та розширення власних колекцій різних видів рослин. Прилуцька дослідна станція розпочала свою діяльність у 1936 році як підрозділ науково-дослідного інституту. В північній частині міста знаходиться ботанічна пам'ятка природи - «Багатовіковий дуб» (0.01 га). В центральній частині міста ростуть три ботанічні пам'ятки природи: «Вікові дуби» (0,01 га), «Два вікових дуба»(0.02 га) та «Чотири вікових дуба» (0,02 га).

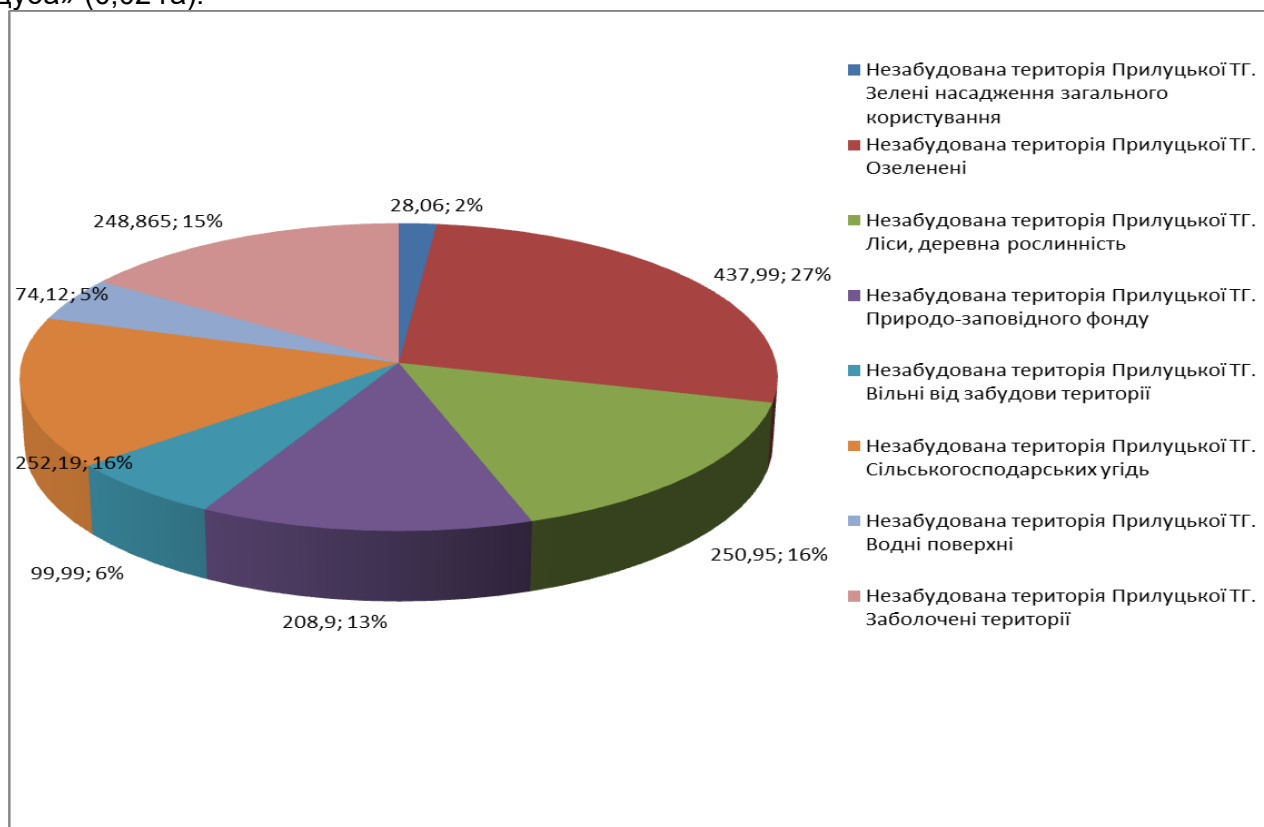

Рисунок 27. Розподіл незабудованих територій Прилуцької міської територіальної громади.

В місті розташовані два парки - Центральний (10 га), ім. Т. Г. Шевченка (10 га) та сквери «Вічної Слави» (0,8 га), ім. Т. Г. Шевченка (0,7 га), по вул. Осипенко (0,7 га), ім. Б. Хмельницького (0,9 га), по вул. Воровського (1,5 га), по вул. Київський (1,5 га), по вул. Сорочинська (1,8 га) та сквер «20 річчя Незалежності» по вул. Гетьмана Івана Виговського (0,16 га).

Всі зелені насадження загального користування складають 28,06 га. Деревна рослинність представлена, в основному широколистяними деревами та кущами. Зрідка трапляються хвойні породи. Господарську діяльність на території громади здійснює комунальне підприємство «Послуга» Прилуцької міської ради Чернігівської області, в якому працює 19 працівників з благоустрою.

37% території громади – це незабудовані землі. Під зеленими насадженнями загального користування та озелененими площами парками, скверами, лісовими масивами Прилуцької громади знаходиться близько 797 га або 45% незабудованої території. Природно-заповідний фонд Прилуцької громади має у своєму складі 6 територій місцевого значення площею 208,9 га і 5,5% всієї громади (таблиці 19, 20).

Основними породами багаторічних зелених насаджень міста є каштан, берест, клен, липа, береза, дуб звичайний, горобина, тополя, ясен, а також у приватній забудові — плодіві дерева. З 2019 року розпочато більш системне озеленення та реконструкція зелених насаджень у центральній частині населеного пункту. Висаджено дерева породи сакура, глід японський, клен багрянолистий, кущі: спірея Вангутта, барбарис декоративний, вейгела, дерен, гортензія. Постійно утримуються та створюються нові клумби, у т. ч. в місті 5 трояндових клумб. На території міста, в період вегетації, регулярно проводяться заходи по боротьбі із бур'янами, у т. ч. карантинними (амброзією полинолистою) шляхом скошування.

Природно-заповідний фонд Чернігівської області в розрізі територіальних громад

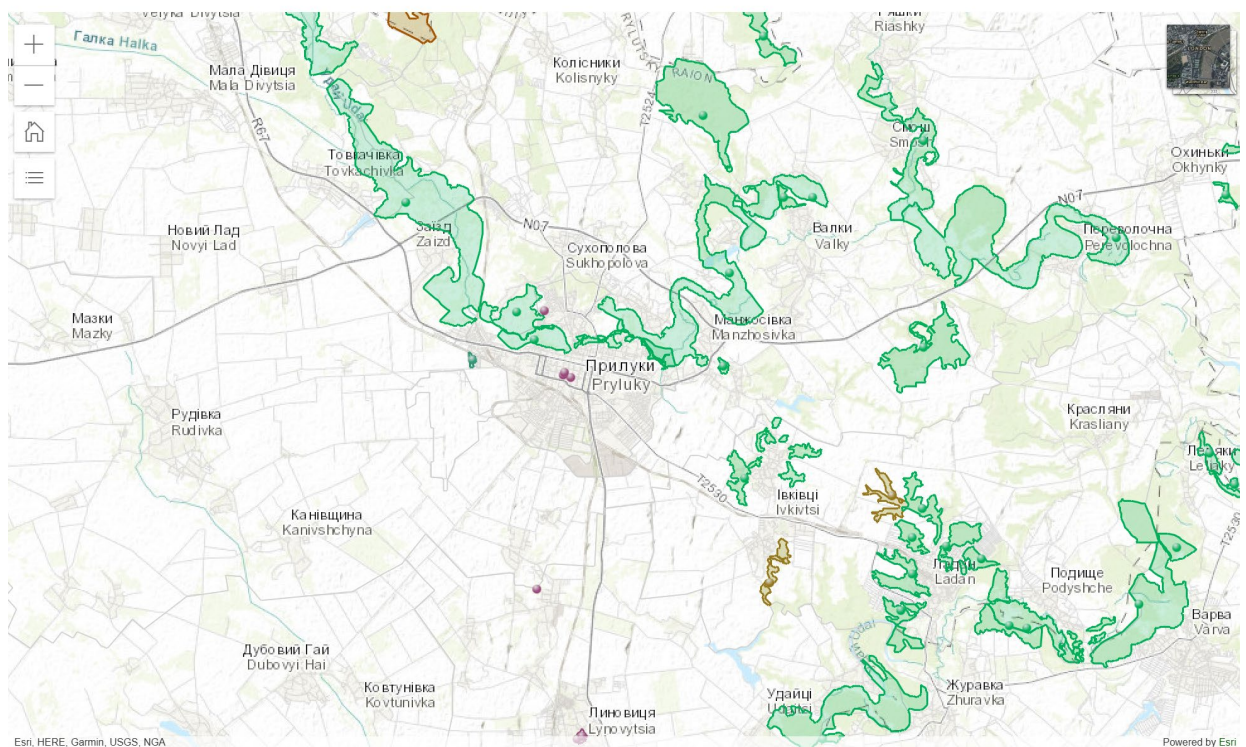

Рисунок 28. Природно-заповідні об'єкти, які розташовані на території Прилуцької ТГ та сусідніх громад.

На території міста Прилуки відсутні природо заповідні території державного значення. Найбільшим на території Прилуцької громади є гідрологічний заказник «Приміське». Міською радою планується створення в межах міста Прилуки регіонального ландшафтного парку орієнтовною площею 350 га, в рамках реалізації проекту «Будівництво інженерних споруд та благоустроїв (поліпшення технічного стану) р. Удай в межах м. Прилуки Чернігівської області на ділянці від ПК-32 до ПК-46 та від ПК-0* до ПК-5*». В майбутньому завдяки співпраці з

сусідніми територіальними громадами та за підтримки з регіонального й державного рівнів, планується створення широкого туристичного кластеру на основі використання природних особливостей рельєфу та інших ресурсів для рекреації й відпочинку жителів громади, гостей міста.

Поводження з відходами.

Враховуючи природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів, що утворюються в області, займають тверді побутові відходи та виробничі відходи IV класу небезпеки, які, в основному, видаляються на полігони, сміттєзвалища, накопичувачі тощо. Тверді побутові відходи (далі - ТПВ), що утворюються в регіоні, складаються на полігонах та сміттєзвалищах. Станом на 01.01.2024 р. в обласний реєстр місць видалення відходів внесено 9 полігонів та 491 сміттєзвалище. Вказані об'єкти займають площу 586,3046 га. Слід зазначити, що система обліку твердих побутових відходів не відтворює реальної картини щодо фактичної кількості утворення відходів. Метрологічний облік відходів (зважування) забезпечується лише в м. Ніжин. Облік відходів, які потрапляють на інші полігони ТПВ, проводиться візуально лише в одиницях об'єму, що в перерахунку на одиниці маси не відтворює реальну картину обсягів відходів, які розміщуються на об'єктах. На багатьох сміттєзвалищах сільських територіальних громад облік взагалі не ведеться. Тому, наявні дані щодо обліку відходів на полігонах ТПВ та сміттєзвалищах мають індикативний характер і не відтворюють реальну картину утворення та накопичення відходів.

Напрямки поводження з відходами:

- на полігонах та сміттєзвалищах видаляється за рік близько 300 тис. т. відходів (за даними статистичної звітності);
- на підприємствах утворюється близько 0,8 тис. т. промислових токсичних відходів I-III класів небезпеки, з них частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження за межі області, незначна кількість розміщується на власних об'єктах видалення (підрозділи ПАТ «Укрнафта»).

В Чернігівській області практично вирішена проблема поводження з промисловими відходами I-III класів небезпеки. Вжиття організаційних та адміністративних заходів дало змогу виключити їх розміщення в навколишньому природному середовищі – частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження на відповідних потужностях за межі області.

Таблиця 25. Інфраструктура місць видалення відходів (МВВ) за критерієм екологічної безпеки в Чернігівській області.

Назва адміністративно-територіальної одиниці (район)	Місця видалення відходів категорії Г - надзвичайно небезпечні		Місця видалення відходів категорії В - небезпечні		Місця видалення відходів категорії Б - помірно небезпечні		Місця видалення відходів категорії А - малонебезпечні	
	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.
Корюківський	-	-	86	-	1	-	-	-
Ніжинський	-	-	106	-	4	-	-	-
Н.-Сіверський	-	-	75	-	2	-	-	-
Прилуцький	-	-	96	-	1	-	-	-
Чернігівський	-	1	173	-	3	-	4	-
Всього	-	1	536	-	11	-	4	-

Джерелом істотного забруднення довкілля міста Прилуки є хімічна промисловість, яка поступає тут лише перед енергетикою, металургійним комплексом і автомобільним транспортом. Хімічна промисловість належить до галузей, які споживають велику кількість сировини, води та енергії. Вона вирізняється складними багатостадійними процесами. Під час виробництва утворюється велика кількість побічної продукції, яка поки що не завжди може бути використана як вторинні ресурси, а накопичується у вигляді відходів. У багатьох випадках відходи вимагають повного знищення через їхню надмірну токсичність.

Таблиця 26. Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ), станом на 01.01.2023 року.

Назва адміністративно-територіальної одиниці (район)	Кількість непаспортизованих МВВ, од.	Кількість паспортизованих МВВ, од.	Паспортизовано МВВ за звітний період, од.
Корюківський	6	87	-
Ніжинський	11	110	-
Н.-Сіверський	10	77	-
Прилуцький	15	97	-
Чернігівський	20	181	1
Всього	62	552	1

У м. Прилуки знаходиться підприємство хімічної промисловості – ДП «Пластмас» ТОВ «Пластмас-Прилуки». Підприємство виробляє близько 150 найменувань виробів технічного і побутового-спортивного призначення. Для їх виробництва щорічно переробляються тисячі тон вторинної полімерної сировини. Основне місце в загальному виробництві займає випуск гранульованих полівінілхлоридних пластикатів, призначених для виробництва ізоляції і захисних оболонок проводів і кабелів. Створено нові рецептури виробництва кабельних пластикатів з підвищеною пожежостійкістю та безсвинцевих пластикатів.

Таблиця 27. Інфраструктура утилізації та оброблення відходів у Чернігівській області.

Назва адміністративно-територіальної одиниці (район)	Пункти приймання/збирання зношених шин, од.	Пункти приймання/збирання відходів електронного та електричного обладнання, од.	Пункти приймання транспортних засобів на утилізацію, од.	Пункти та установи централізованого знешкодження медичних відходів, од.
м. Чернігів	-	8	-	-
Корюківський	-	-	-	-
Ніжинський	-	-	-	-
Н.-Сіверський	-	-	-	-
Прилуцький	-	-	-	-
Чернігівський	-	-	-	-
Всього	-	8	-	-

Суб'єктом господарювання в м. Прилуки, що здійснює збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини, а саме збирання безпечних відходів, є КП «Послуга» (вул. Білецького-Носенка, 7, м. Прилуки, 17500, тел./факс 5-31-61, kpposluga@ukr.net). КП "Послуга" постійно працює над поліпшенням якості послуг, що надаються. На 1 січня 2024 року переукладено договорів на вивіз сміття з мешканцями міста в кількості 20389, кількість споживачів житлово-комунальних послуг 41758 чоловік. Укладено 110 договорів на вивіз ТПВ з підприємствами та організаціями міста.

Таблиця 28. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини в Прилуцькому районі.

Найменування/Прізвище, ім'я, по-батькові	Місцезнаходження/ Місце проживання	Контактні дані	Спеціалізація (види вторинної сировини)
ФОП Струк Н.О.	м. Прилуки, вул. Вокзальна, 40 кв.8	тел.0-50-536-28-35	Макулатура, скло, ПЕТ
КП «Талалаївське ВУЖКГ»	смт Талалаївка, вул. Зернова, 4	тел. (04634)2-17-53	Пластик

Щороку у місті утворюється близько 100-110 тис. м3 сміття. З 2018 року спостерігається тенденція щодо зменшення його кількості. За 2023 рік у м. Прилуки утворилося 23,0 тис. т відходів I-IV класів небезпеки (на 27,7% менше, ніж у 2021 році), у т. ч. — 36,8 т відходів I-III класів небезпеки (на 211,3 т. менше).

Таблиця 29. Утворення відходів в Прилуцькій міській територіальній громаді.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023
Утворення відходів (тис. т)	27,6	21,4	22,6	22,9	22,1	22,9	22,8
Утворення відходів у розрахунку на одну особу (кг)	409	405	403	403	402	418	440
Утилізовано відходів (т)	1780,5	1810	1303	1574	1513	1021	-
Видалення відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти (тис. т.)	-	21,4	22,6	22,9	22,1	22,9	22,8
Наявність відходів (на кінець року; тис. т.)	-	85,9	106,1	128,2	150,9	173,9	-

(-) — явищ не було.

У Прилуках в 2023 році утилізовано 0,7 тис. т. відходів, видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти – 22,1 тис. т., в місцях видалення відходів накопичилося 377,7 тис. т відходів I-IV класу небезпеки. Утилізація відходів здійснюється до полігону твердих побутових відходів, який внесений до обласного реєстру місць видалення відходів.

Таблиця 30. Стан зберігання заборонених і непридатних до використання пестицидів та їх знешкодження в Прилуцькому районі (станом на 28.02.2022).

Назва району	Кількість, т	Кількість складів, од.	Стан складських приміщень		
			добрий, од.	задовільний, од.	незадовільний, од.
Корюківський	13,0	2	-	-	2
Ніжинський	61,3	13	-	-	13
Новгород-Сіверський	11,5	4	-	-	4
Прилуцький	156,3	26	-	1	25
Чернігівський	3,7	3	1	-	2
Всього	245,8	48	1	1	46

Площа використовуваного сміттєзвалища 12,5656 га. За 2023 р. у м. Прилуки утворилося 22215,6 т. відходів I-IV класів небезпеки (на 2,7% менше, ніж у 2022 р.). Видалено 22215,6 т. побутових відходів. В зв'язку з вищевикладеним та зважаючи на те, що більша частина побутових відходів – матеріали, які можна повторно переробити міська влада націлена на впровадження новітніх підходів в даному напрямку. Продовжується систематична робота щодо поводження з побутовими відходами. Розроблені та виконуються заходи по роздільному збиранню сміття. В 2019 році за кошти міського бюджету (майже 300 тис. грн.) придбано 33 контейнери (11 комплектів) для роздільного збирання ресурсоцінних відходів.

Таблиця 31. Планування природоохоронної діяльності. Перелік регіональних (місцевих) природоохоронних програм.

Назва програми	№ і дата прийняття рішення	Кількість коштів у звітному році за програмою		
		виділено, тис. грн	фактично профінансовано, тис. грн	%
«Фінансування робіт та послуг з розробки містобудівної документації, проєктів об'єктів будівництва, благоустрою території та землепорядних робіт у м. Прилуки на 2022-2023 роки»	26.05.2022 р. № 8	4632,1	0,00	0
Житлово-комунального господарства та організації благоустрою м. Прилуки у 2022 році	6.03.2022 р. № 30	3199,00	3196,7	99,9
«Утримання безпритульних тварин у реабілітаційному центрі м. Прилуки на 2022 рік»	6.03.2022 р. № 27	1205,00	869,3	72,1
«На варті чистоти і порядку на 2021-2023 роки» (Прилуцька міська рада)	6.03.2022 р. № 35	1626,8	1224,4	75,3

Однією з найбільших екологічних проблем Чернігівської області залишається загроза забруднення ґрунтів і підземних водоносних горизонтів та виникнення надзвичайної ситуації внаслідок накопичення значних обсягів безхазяйних непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (далі – ХЗЗР).

Таблиця 32. Взаємодія із громадськістю щодо контролю над забрудненням навколишнього природного середовища в Прилуцькому районі.

№	Назва організацій	Юридична адреса
1	Об'єднання мисливців, рибалок Ічнянщини	Чернігівська обл., Прилуцький р-н м. Ічня, вул. Трудова, 10/1
2	Талалаївська районна громадська організація «Екологічний контроль – Талалаївка»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н смт Талалаївка, вул. Центральна, 7/1
3	Ічнянська районна громадська організація «Клуб мисливців та рибалок «Безводовський»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н м. Ічня, вул. Воскресінська, 38/1
4	Ічнянська районна громадська організація «Клуб мисливців та рибалок Городнянський»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Городня, вул. Свято-Миколаївська, 30
5	«Природоохоронна громадська організація «Ольшанський клуб рибалок та мисливців»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Ольшана, вул. Слов'янська, 10
6	Мисливсько-рибальське підприємство Прилуцьке Чернігівської обласної організації Українського товариства мисливців і рибалок	Чернігівська обл., м. Прилуки вул. Фабрична, 136
7	Природоохоронна громадська організація «Клуб рибалок «Туркенівський»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Южне, вул. Зелена, 19
8	Районна організація Чернігівської обласної організації Українського товариства мисливців та рибалок	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Срібне, вул. Грушевського, 2
9	Громадська організація «Клуб мисливців та рибалок «Вікторія»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Іваниця, вул. Петра Жовторіпенка, 37
10	Громадська організація «Петрушівський осередок спілки сприяння розвитку сільського туризму в Україні»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н с. Петрушівка, вул. Набережна, 19
11	Природоохоронна громадська організація «Клуб рибалок «Відродження»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, с. Монастирище, вул. Міліонна, 71
12	Громадська організація «Бджолярі Прилуччини»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, м. Прилуки, вул. 1-й в'їзд Костянтинівський, 5
13	Громадська організація «Прилуцьке товариство захисту тварин»	Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Вокзальна, 44/90
14	Природоохоронна Громадська організація «Парафіївський клуб Рибалок»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, смт Парафіївка, вул. Яворницького, 2
15	Громадська організація «Відродження Левки»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, с. Левки, вул. Берегова, 1
16	Громадська організація «Рибальський клуб «Щурівка»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, с. Щурівка, вул. Крупської, 16
17	Громадська організація «Сокиринські озера»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, с. Сокиринці, вул. Димитрова, 13
18	Громадська організація «Екологічний вимір»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н, смт Талалаївка, вул. Центральна, 8
19	Громадська організація «Гром Сівер»	Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Вокзальна, 5/29
20	Громадська організація «ЧИСТЕ МІСТО ПРИЛУКИ»	Чернігівська обл., м. Прилуки, вул. Садова, 73/60
21	Громадська організація «ПРИЛУЦЬКИЙ КІНОЛОГІЧНИЙ КЛУБ «ВІРНИЙ ДРУГ»	Чернігівська обл., Прилуцький р-н., с. Дідівці, вул. Космонавтів, 5

Згідно з уточненими даними комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання у сільському господарстві ХЗЗР, станом на 28.02.2022 року на території 5 районів області (Корюківського, Ніжинського, Новгород-Сіверського, Прилуцького, Чернігівського) зберігалось 245,8 т. заборонених і непридатних до використання ХЗЗР, що підлягають знешкодженню (утилізації). Майже всі 48 складів – наявні місця зберігання безхазяйних ХЗЗР, мають незадовільний стан, лише 2 склади в доброму та задовільному стані. Значна кількість ХЗЗР зберігається на території Сухополов'янської сільської громади, що може впливати на екологічний стан Прилуцької ТГ. Деякі роботи з вивезення та утилізації зроблено. Проте, у зв'язку із введенням воєнного стану, було утилізовано лише 5,974 т. ХЗЗР на території Сухополов'янської сільської громади Прилуцького району на загальну суму 713,64 тис. грн. за рахунок коштів виділених з обласного фонду, а також з місцевого бюджету Сухополов'янської сільської ради виділено 356,82 тис. грн. Продовження робіт з утилізації пестицидів було заплановано на 2023 рік, але не завершено.

Корисні копалини. Надра.

Починаючи з 1960 року, Прилуччина була районом видобутку горючих корисних копалин. Добування нафти і газу (природного, попутного, конденсату) складав 20% обсягів такого показника в Україні (станом на 2022 рік). Регіон багатий на поклади глини, яка використовується для виробництва екологічно чистих будівельних матеріалів (цегли, черепиці, керамічних виробів). Також є значні поклади піску, який широко використовується в галузі скловаріння. Надра Прилуцької міської територіальної громади багаті на запаси питної води, глини та торфу. На території самого міста (територія громади) функціонують 19 артезіанських свердловини комунальної власності. Інших розвіданих родовищ на території міста немає, добування в кар'єрах не ведеться.

Проте, Прилуччина багата на горючі корисні копалини (нафта, газ, торф), будівельну сировину (піски, глини) є бішофіт, водний розчин якого має цінні лікувальні якості. Пошуково-розвідувальні роботи в Прилуках було розпочато в 1951 р. ОБ'єднанням «Укрнафта» розробляється 5 родовищ нафти з сумарними запасами по категоріях А+В+С1 – 74,2 млн. т., у т. ч. витягування – 6,6 млн. т. 70 км на південно-захід від м. Прилуки розташовано Прилуцьке родовище нафти. Балансові запаси по категоріях А+В+С1 складає 5308 тис. т., у т. ч. витягуваними – 281 тис. т. При сучасному видобутку забезпеченість запасами становить приблизно 5 років. Виробничі об'єкти розташовані за межами міста.

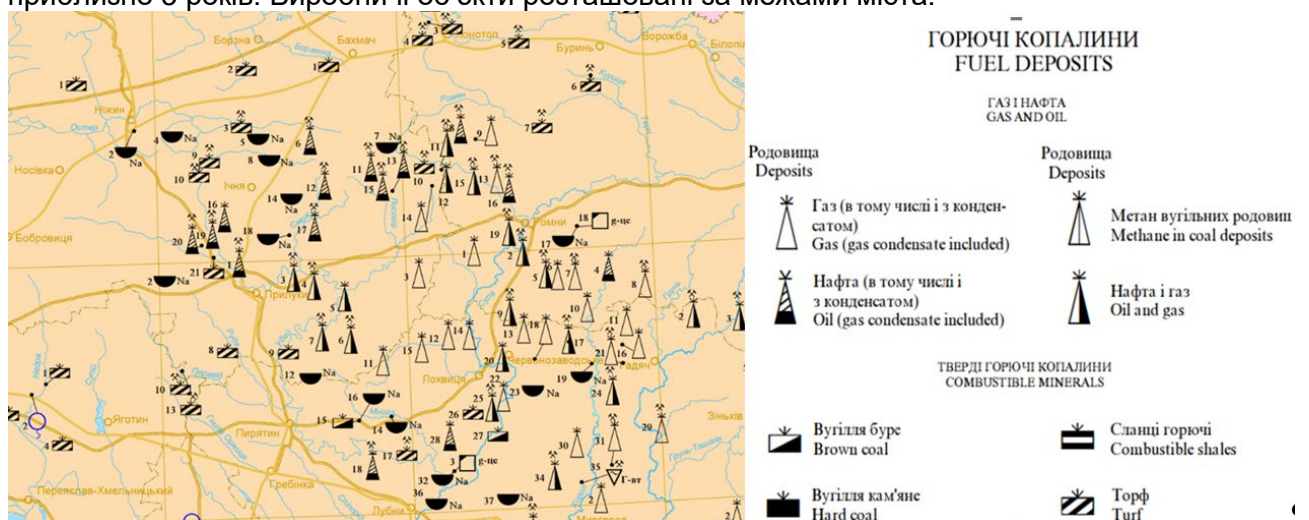

Рисунок 29. Карта корисних копалин навколо м. Прилуки.

В 3,5 км на південному сході від м. Прилуки розташовано Калишевське родовище суглинків. Родовище було розвідане у 1966 році, воно розташовано на плато. Корисними копалинами є II та III шари. Ґрунтові води не зустрічаються. Родовище розроблялося цегляним заводом №1 Прилуцького заводууправління.

Поблизу південно-західної околиці м. Прилуки, біля Ракитного, розташовано Прилуцьке – II родовище суглинків. Корисними копалинами є суглинки чотирьох горизонтів (згори до низу):

I – палево-жовті, лесовидні потужністю 1,2 – 2,4 м;

II – лесовидні, темно-польові – 1,4 – 2,9 м;

III – темно – бурі – 0,5 – 1,6 м;

IV – суглинки валунні, світло – жовті потужністю 0,2 – 1,9 м.

Водонасичений горизонт зустрічається в підстеляючих пісках, які нижче корисної товщі. Родовище розроблялося цегляним заводом № 2 Прилуцького заводууправління.

Прилуцьке родовище пісків розташовано на північній околиці міста, в межах лівобережної піщаної тераси річки Удай. Корисними копалина є дрібнозернисті древньоалювіальні піски (II шар). По категорії С1 запаси пісків складають 103 тис. м3.

Прилуцьким заводууправлінням розробляється 3 родовища цегляно-черепичною сировиною. Корисні копалини – суглинки та піски. Сумарні запаси по категоріям А+В+С1 становлять 5040 тис. м3.

За 6 км від міста розташовано Прилуцьке родовище (Манжосівська ділянка). Запаси по категоріям А+В+С1 складає 1050 тис. м3. При сучасному видобутку забезпеченість запасами розрахована приблизно на 12 років. На базі Прилуцького родовища діє 3 цегляних заводи.

Прилуцьке нафтове родовище розташоване в 12 км північніше від м. Прилуки Чернігівської області. В безпосередній близькості від родовища знаходяться села Обичів, Полова, Лісні Сорочинці та інші, пов'язані між собою, переважно, ґрунтовими дорогами. В південно-західній частині родовища протікає р. Удай. Розробка родовища проводиться з 1960 р. Станом на 01.01.95 р. на Прилуцькому родовищі пробурено 35 глибоких свердловин, в т. ч. розвідувальних – 23, видобувних – 12.

В геологічній будові Прилуцького родовища беруть участь відклади четвертинної, неогенової, кам'яновугільної, крейдової, юрської, трасової, пермської, палеогенової і девонської систем. Максимальна товща осадового чохла, розкритого свердловинами, перевищує 4000 м.

З часу затвердження ДКЗ першого підрахунку запасів на Прилуцькому родовищі виконано великий об'єм пошуково-розвідувального і експлуатаційного буріння, проведено значну кількість випробувальних шарів, додатково вивчені фізико-хімічні властивості нафти і пластових вод, а також колекторські властивості порід. За результатами буріння встановлена складна блокова будова родовища. Отримані промислові припливи нафти в башкирських і серпухівських горизонтах. 7 з 8-ми відкритих горизонтів в різні строки введені в розробку. Станом на 01.01.1995 р. на родовищі були в дії 13 свердловин, що вели видобуток нафти насосним способом. За даними всіх підрахунків, основні запаси нафти (66%) знаходяться в горизонті В -14 +15 (згідно Державного балансу запасів корисних копалин України. Підземні мінеральні води. Випуск 18. Київ 2014).

Матеріальні активи.

Громада бореться за імідж відкритої для представників бізнесу, інвесторів та партнерів з усіх куточків світу, які готові чесно та добросовісно вести свою справу на території, створювати нові робочі місця, виплачувати достойну та офіційну заробітну плату, сплачувати податки до бюджету громади. На розгляд потенційних інвесторів пропонується інвестиційні об'єкти. Важливо, що громада має розроблений інвестиційний паспорт, який розміщений на офіційному сайті громади. (<https://pryluky.cg.gov.ua/index.php?id=28405&tp=1>) Перелік наявних на даний час інвестиційних пропозицій включає:

Вільні будівлі:

- нежитлова будівля на вул. Іванівській, 57А в м. Прилуки;
- приміщення КП санаторій «Берізка»;
- нежитлова будівля на вул. Садовій, 16 в м. Прилуки.

Земельні ділянки *Green-field*: на вулицях Козача, Індустріальна, Пирятинська, Кільцева.

Наявні в громаді інвестиційні пропозиції можна розцінювати як сприятливий фактор для розвитку підприємництва. Матеріали про тенденції розвитку підприємництва, роз'яснення законодавства, конкурсні відбори інноваційних проєктів висвітлюються в ЗМІ.

Якщо Стратегію не буде впроваджено, громада не зможе використовувати в повній мірі свій інвестиційний потенціал і наявні матеріальні активи. Актуалізація наявного інвестиційного паспорту та створення он-лайн бази інвестиційно привабливих локацій громади може зацікавити потенційних інвесторів вкладати кошти в Прилуцьку громаду, відкривати й розширювати підприємства та створювати нові робочі місця.

Об'єкти культурної спадщини.

На території Прилуцької громади в межах міста є культові споруди XVIII-XXI ст., пам'ятники та пам'ятні споруди, меморіальні дошки видатним діячам міста Прилуки та визначним подіям.

Таблиця 33. Об'єкти культурної спадщини та історичні пам'ятки архітектури на території Прилуцької міської територіальної громади.

Найменування об'єкта	Датування	Місцезнаходження
Пам'ятки архітектури національного значення		
Миколаївська церква (мур.)	1708 р. (1720 р.)	Галаганівська вул., 14
Церква Різдва Богородиці (мур.)	1806 р.	Галаганівська вул., 16
Полкова скарбниця (мур.)	1708 р.	Галаганівська вул., 25-а
Спасо-Преображенський собор (мур.)	1705-1720 рр.	Шевченка вул., 1
Пам'ятки архітектури місцевого значення		
Іванівська церква	1865 р.	Іванівська вул., 66-68

Серед пам'яток архітектури національного значення в м. Прилуки внесено до реєстру 4 будівлі та 1 будівля місцевого значення. На сьогодні, в місті також збереглися значні об'єкти архітектури та містобудування, які пропонується занести до Переліку об'єктів культурної спадщини міста, загальна кількість яких становить: будівель - 42, комплексів – 15. Всі вони захоплюють своєю архітектурою і неповторністю.

Якщо Стратегія не буде впроваджена, заходи зі збереження культурної спадщини не будуть виконані та не втілюватимуться проєкти щодо розвитку культури, а об'єкти історико-культурної спадщини зазнають негативних якісних та кількісних змін.

Здоров'я населення.

У місті Прилуки спостерігається тривалий процес скорочення чисельності населення в результаті механічного й природного руху. Така тенденція зафіксована з 1995 року. Щороку відбувається зменшення чисельності на 700-1000 осіб. На початок 2024 року у м. Прилуки проживало **53520** осіб наявного населення (в тому числі **2949** внутрішньо переміщених осіб), що становить 7% загальної чисельності населення області.

Таблиця 34. Динаміка чисельності населення в Прилуцькій ТГ (станом на 01.01. 2024 року), тис. осіб.

Показник, тис. осіб	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чисельність наявного населення	57127	56270	55215	54167	53395	52182	53520	53030

На початок 2024 року у статевій структурі населення міста переважали жінки, питома вага яких складала 55,6% постійних жителів (29,8 тис. осіб), чоловіків – 44,4% (23,7 тис. осіб).

Таблиця 35. Розподіл населення за віком та статтю в Прилуцькій громаді (станом на 1 січня 2024 року), осіб.

Вікова категорія	Всього, 2021	У т. ч. жін. 2021	Всього, 2022	У т. ч. жін. 2022	Всього, 2023	У т. ч. жін. 2023
У віці молодшому за працездатний 0-14	6970	3406	7218	3528	7147	3493

У працездатному віці 15-64	35745	19093	37025	19778	36663	19583
У віці старшому за працездатний 65+	9467	6533	9806	6766	9710	6700
Діти дошкільного віку 0-6	3245	1614	3362	1671	3329	1655
Діти шкільного віку 7-18	4950	2407	5125	2494	5075	2470
Кількість осіб з інвалідністю	4900	2095	4779	2118	4349	1958
Загальна чисельність ВПО	517	279	2724	1626	3106	1815
-ВПО дітей 0-6 років	52	-	483	-	510	-
-ВПО Дітей 6-18 років	41	-	299	-	330	-
Кількість учасників/ць бойових дій/АТО/ООС	536	10	547	10	797	27

Серед жителів міста 13,4% (7,2 тис. осіб) – це діти віком 0–14 років. У цій віковій групі переважала чоловіча стать: на 1000 дівчат припадало 1046 хлопців, адже традиційно їх народжується більше. Прилучани віком 15–64 роки складали 68,5% населення міста (36,7 тис. осіб). Ця вікова група є основним постачальником трудових ресурсів. У цьому віці на 1000 жінок налічувалося 872 чоловіка. Стійке перевищення чисельності жінок над чисельністю чоловіків починається з 35-40 років і з віком зростає. Найстарша вікова група населення (65 років і старше) складала 18,1% жителів міста (9,7 тис. осіб). У цьому віці на 1000 жінок налічувався 449 чоловіків. За час повномасштабної війни чисельність населення зросла на 4,5% за рахунок збільшення кількості ВПО.

Таблиця 36. Розподіл постійного населення м. Прилуки за статтю і віком на 01.01.2024 р.

Вікова група	всього	чоловіки	жінки
0-6	3329	1674	1655
0-14	7148	3655	3493
0-17	8404	4279	4115
16-29	6863	3493	3370
15-64	36663	17080	19583
16 років і старші	45937	19875	26062
18 років і старші	45116	19464	25652
65 років і старші	9710	3010	6700
Всього	53520	2345	29775

Прилуцька міська територіальна громада є високоурбанізованою громадою: показник щільності населення складає 1274 осіб/км² (при середньому показнику в області 30,5 осіб/км² та 34 осіб/км² по Прилуцькому району).

Таблиця 37. Кількість представників вразливих груп в демографічній структурі Прилуцької громади у 2023 році, тис. осіб.

Категорія населення	Кількість осіб	% від загальної кількості
Учасники бойових дій	723	1,4
Особи з інвалідністю	5279	10,1%
Внутрішньо переміщені особи	2963	5,7

Населення м. Прилуки на початок 2024 р. становило 53520 особа. Впродовж останніх трьох років динаміка чисельності мешканців міста Прилуки має позитивний характер – чисельність мешканців дещо збільшилась за рахунок приїзду в громаду мешканців з інших громад та регіонів в статусі ВПО. Міграційні процеси показують збільшення населення в 2022 та 2023 роках. Слід зауважити, що темпи зменшення населення у місті до 2022 року становили близько 700 осіб на рік, переважно за рахунок від'ємного природнього руху, але були значно нижчі, ніж середні темпи зменшення населення по Чернігівській області. При

цьому, можна зробити припущення, що краща динаміка кількості населення в Прилуцькій громаді може свідчити і про внутрішньорегіональну міграцію – з сіл до міста в пошуку роботи.

63

Таблиця 38. Динаміка чисельності населення в Прилуцькій громаді та Прилуцькому районі з 2020 по 2024 рр. (станом на 1 січня поточного року), тис. осіб.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Чисельність наявного населення в м. Прилуки, тис. осіб	54,2	53,4	52,2	54,1	53,5
Чисельність наявного населення в Прилуцькому районі, тис. осіб	152,2	151	149,4	153,5	152,5

<https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/town/priluki/>

https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/Demog/2021/dem1_12.htm

Таблиця 39. Динаміка природного та міграційного руху населення у Прилуцькій громаді (на 1 січня відповідного року), осіб.

Показники	2021	2022	2023	2024
Народжені	467	405	351	316
Померлі	1089	1051	1099	1246
Природний рух	-622	-646	-748	-930
Прибулі	603	3422	476	505
Вибулі	557	962	586	456
Сальдо міграції	+46	+2860	-110	-49

У таблиці 33 показано динаміку кількості чисельності наявного населення, природний приріст (скорочення) та міграційний приріст (скорочення) населення у Прилуцькому районі та Чернігівській області за період 2021 - 2024 роки.

Таблиця 40. Динаміка чисельності населення у Прилуцькому районі та Чернігівській області, 2021-2023 рр.

Показник	Назва	2021	2022	2023	2024 до 2023 р., %
Чисельність наявного населення, осіб.	<i>Прилуцький район</i>	149401	153,5	152,5	99,4
	<i>Чернігівська область</i>	959570	944100	928100	98,4

За період 2021-2024 рр. кількість населення скорочувалась у Прилуцькому районі та в Чернігівській області. Чисельність населення зменшилася, особливо в сільській місцевості. Причиною скорочення чисельності є негативний природний приріст населення та негативні міграційні процеси.

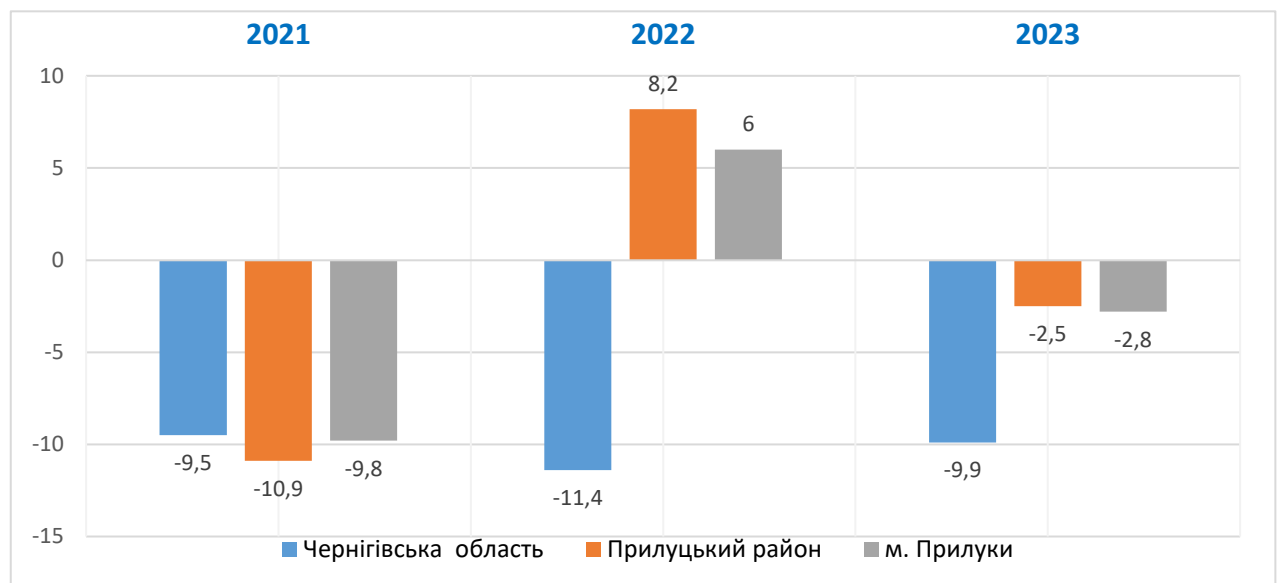

Рисунок 30. Динаміка наявного населення у м. Прилуки, Прилуцькому районі та Чернігівській області в розрахунку на 1000 осіб, 2021-2023 рр.

Близько 70% населення області проживає у містах. Найбільшими за чисельністю населення серед міст регіону є м. Чернігів, м. Ніжин, а потім вже м. Прилуки. Чисельність населення інших міст регіону має значно меншу кількість. Частка міського населення Прилуцької громади складає 100% всього населення громади та близько 35% від всього населення Прилуцького району, а також близько 5% Чернігівської області. В структурі населення за гендерною ознакою в громаді переважають жінки (рисунк. 30.).

Основною причиною зменшення кількості населення у місті є суттєве перевищення рівня смертності над рівнем народжуваності за останні десятиріччя. Додатково спостерігається зниження рівня народжуваності. Значну компенсацію зменшення населення громади через природні та економічні й соціальні причини в останні роки компенсувало позитивне сальдо міграції із-за причин значного переміщення населення внаслідок ведення бойових дій і воєнного стану. У віковій структурі населення працездатне населення громади становить 68%, 14% - діти (0-15 років) та 18% - особи у віці 66 років та більше. Відсоток людей старше працездатного віку у громаді є подібним показнику по Чернігівській області (18%) та майже рівний показнику загалом по Україні (17,6%).

Водночас, негативні демографічні тенденції в громаді видно на всіх рівнях статеві-вікових груп населення. Оскільки рівень смертності значно перевищує рівень народжуваності, то статеві вікова піраміда населення має перевернутий характер (рисунк. 31.) Населення громади старіє. Переважає жіноче населення, особливо це помітно в вікових категоріях після 35-40 років. Помітна демографічна яма, яка сформована за обома статевими групами у вікових категоріях від 15 до 30 років. Дані статеві-вікової піраміди сформовані на підставі оціночної інформації наданої Прилуцькою міською радою.

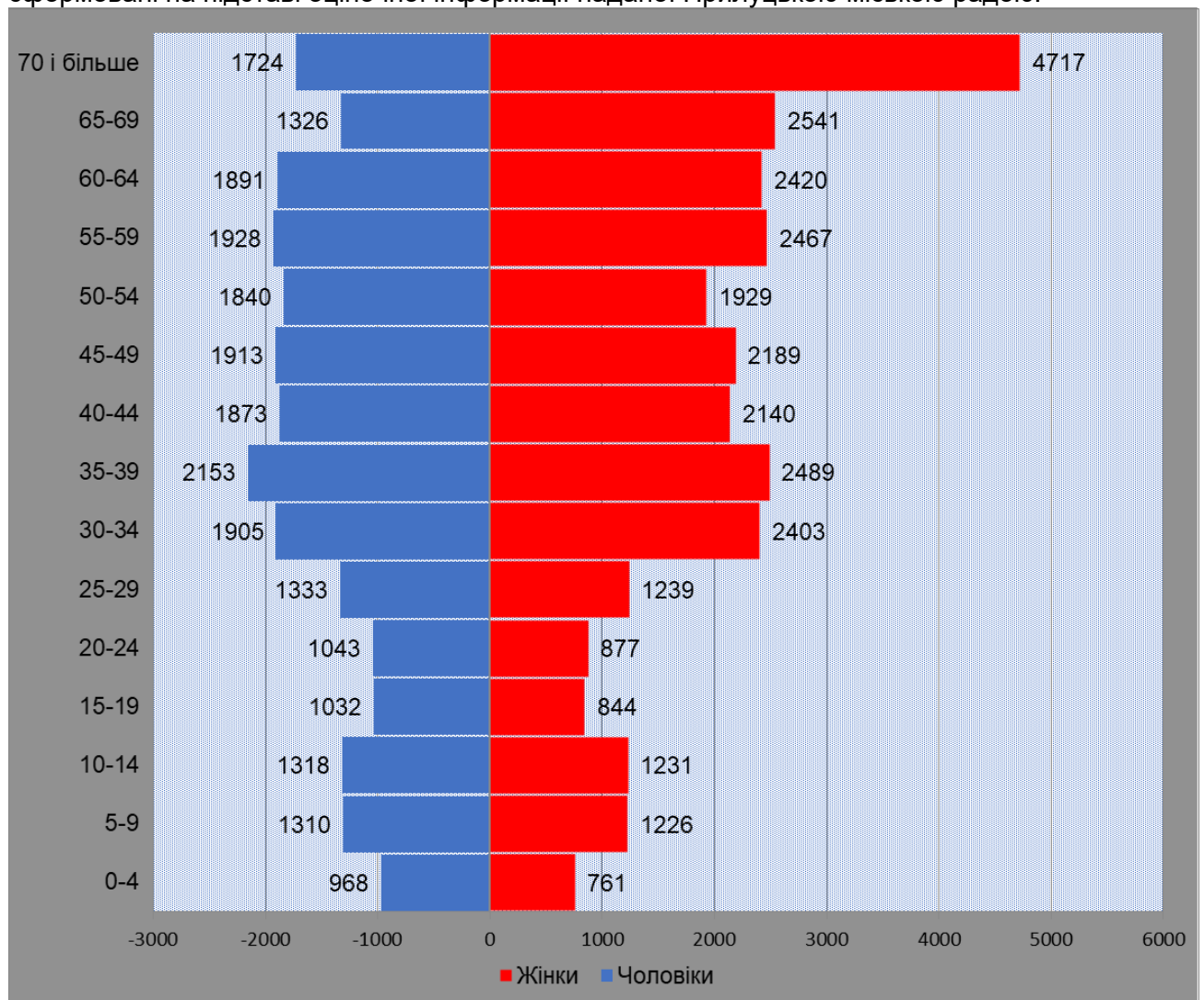

Рисунок 31. Статеві-вікова піраміда населення Прилуцької міської територіальної громади, станом на 1 вересня 2024 року.

Представлена статеві-вікова піраміда дозволяє говорити про такі висновки, припущення та демографічні узагальнення і прогнози:

- наступні 10 років громада втратить 8,7 тис. осіб працездатного віку в зв'язку з виходом на пенсію, та потребуватиме натомість трудові ресурси, яких місто зможе запропонувати в кількості ледве 50% з числа молоді;
- наступні 5 років громада матиме зменшення кількості школярів;
- можна прогнозувати, що в наступні 5 років кількість дітей у дошкільних закладах теж буде зменшуватися, в зв'язку з постійним зниженням народжуваності;
- значна «демографічна яма» спостерігається на статеві-віковій піраміді у віковій категорії від 14 до 25 років, що негативно впливатиме на майбутній соціально-економічний розвиток, адже ця категорія населення в наступні 5-7 років мають становити частину трудових ресурсів.
- негативні тенденції також зменшення кількості молоді пов'язано, можливо, з вивезенням дітей старшого віку за територію громади, ймовірно навіть за кордон.

Гендерний розподіл та демографічна ситуація в Прилуцькій громаді є основою для аналізу гендерних потреб. Міська рада намагається враховувати їх у місцевих планах і бюджетах, бере участь у гендерно орієнтованих проєктах розвитку. Залученість органів місцевого самоврядування, закладів охорони здоров'я, освіти, безпеки та безпосередня активність громадського сектору (проведення опитувань, досліджень, участь громадськості) є важливим джерелом отримання інформації щодо гендерного розподілу.

Головною посадовою особою громади є міський голова – Попенко Ольга Михайлівна. З 7 виборних посад 2 посади заступників міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради та посаду керуючої справами виконавчого комітету займають жінки. Загалом у місті Прилуки проживає 29373 жінок та 23557 чоловіків, що складає нерівну пропорцію, відповідно 55,7% та 44,3%. При цьому, в громаді зареєстровано 356 багатодітних сімей (1150 дітей), 2980 внутрішньо переміщених осіб, з них 1748 жінок та 1232 чоловіків. На обліку у службі зайнятості станом на 01 червня 2024 року перебувало 740 безробітних жінок.

Приріст населення за рахунок внутрішньо переміщених осіб, у випадку їх інтеграції у громаду, сприятиме її омолодженню, збільшенню частки жіночого населення, та водночас це створює нові можливості й виклики для розвитку соціальної інфраструктури громади. Нові можливості від інтеграції ВПО в громаду можуть сповільнити негативні демографічні тенденції.

Жінки відіграють важливу роль у процесі управління та розвитку громади, мають високий рівень соціальної активності та участі як у політичному, так і в громадському житті міста. Станом на 01 вересня 2024 року жінки у Прилуцькій міській раді мають 9 депутатських мандатів, що складає 27,3 % від загального складу ради. Вони становлять переважну більшість серед посадових осіб місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, керівників загальноосвітніх та дошкільних закладів освіти. Представниці інститутів громадянського суспільства, входять до різних консультативно-дорадчих органів, а саме:

- Громадська рада при виконавчому комітеті Прилуцької міської ради;
- рада з питань внутрішньо переміщених осіб при Прилуцькій міській раді;
- міжвідомча рада з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми;
- координаційна рада з питань протидії туберкульозу, поширенню ВІЛ-інфекції/СНІДу, соціально-небезпечних хвороб та популяризації здорового способу життя;
- міський штаб з питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції в місто Прилуки;
- робоча група з громадської безпеки та відновлення;
- постійно діюча комісія по перейменуванню вулиць міста;
- молодіжна рада при Прилуцькій міській раді;
- координаційна рада з питань молодіжної політики;
- координаційна рада з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Прилуцькій міській раді.

Одним із головних результатів демографічних змін в останні роки та реформи децентралізації має стати досягнення показників збільшення представництва жінок у громадах на місцевому рівні, внаслідок чого очікується підвищення індексу регіонального людського розвитку.

Можна відзначити суттєве зростання активності та залученості жінок до прийняття важливих для громади соціальних та економічних рішень і зацікавленість жінок у підвищенні своєї активності. Жінки докладають свої зусилля задля вирішення актуальних для жінок питань: підвищення якості послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, соціальних і адміністративних послуг, а найголовніше – підвищення рівня безпеки для своїх дітей, чоловіків, батьків, для себе особисто. Отже, жінки прагнуть зробити усе можливе, щоб члени громади почували себе захищеними. Означені тенденції є вагомою підставою для формування власних планів розвитку місцевої соціальної інфраструктури (зокрема освітньої, медичної, тощо).

Демографічна ситуація у громаді в 2023-2024 роках змінювалась основним чином під впливом міграційних процесів, викликаних війною – виїзд місцевих мешканців за кордон та в інші регіони країни, поповнення населення громади за рахунок внутрішньо переміщених осіб (ВПО), переважна більшість яких жінки з дітьми.

Станом на 1 вересня 2024 року 243 дитини шкільного віку, які зареєстровані у громаді, перебувають за кордоном. Важливо, що діти шкільного віку продовжують навчання у місцевих школах: за дистанційною формою: 32 осіб, за сімейною формою: 110 осіб, за екстернатною: 101 осіб.

Трудові ресурси.

Значний рівень безробіття в регіоні та Україні загалом є однією з найбільших проблем економічного розвитку. Причиною цього є неефективність використання робочої сили у минулому і відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за гідну плату. Впродовж останніх років економіка України перебувала і продовжує перебувати в умовах перманентної кризи, зумовленої воєнним станом. Саме тому це явище є як економічною, так і соціальною проблемою. Безробіття у нашій країні доповнене мобілізацією масового характеру внаслідок воєнних дій, що становить загрозу для державного та суспільного благополуччя. З іншого боку, значну реальну загрозу несе явище недостатнього забезпечення працюючих підприємств кваліфікованими працівниками. Складні політичні та соціально-економічні процеси, які відбуваються в державі, відповідним чином впливають і на ринок праці Прилуцького району. Актуальними залишаються проблеми економічної активності населення, зменшення кількості та зниження якості трудових ресурсів. Причинами цього є складна демографічна ситуація та міграційні процеси, які останнім часом активізувалися, в т. ч. і в Чернігівській області. При цьому, більшість штатних працівників та вакансій в Чернігівській області знаходяться у містах.

Ситуація на ринку праці міста Прилуки залишається відносно стабільною. Міською владою проводиться робота по створенню сприятливих умов для розвитку ринку праці, забезпеченню населення легальною та продуктивною зайнятістю. Вживаються заходи щодо розширення сфери застосування праці та підвищення рівня зайнятості, сприяння продуктивній зайнятості населення. Негативною тенденцією останніх років є зниження середньооблікової кількості штатних працівників у громаді.

Прилуцькою міськрайонною філією Чернігівського обласного центру зайнятості здійснюється системний моніторинг про вільні робочі місця та вакантні посади у роботодавців. Мета роботи служби зайнятості – посилити соціальний захист громадян від безробіття та сприяти створенню нових робочих місць: постійно розширювати спектр послуг, адаптуючись до потреб як шукачів роботи так і роботодавців.

Кількість безробітних, що перебували на обліку у службі зайнятості у 2023 році, зменшилась у порівнянні з 2022 роком і показник зменшився на 97 осіб і становив 1487 безробітних. Серед них 965 осіб - жінки, 410 безробітних - молодь віком до 35 років.

Станом на 1 грудня 2023 року на обліку у Прилуцькій міськрайонній філії Чернігівського ОЦЗ перебували 435 безробітних мешканців міста (на 67 осіб більше, ніж в 2022 році), серед яких 44% складали особи, які займали робітничі місця, 41% - займали посади службовців і решта 15% - особи без професії.

Чисельність громадян, працевлаштованих за направленням служби зайнятості протягом 2023 року, становила 337 безробітних. Середня тривалість пошуку роботи становила 104 дні, рівень працевлаштування становив 23%. Особлива увага при працевлаштуванні зверталася на осіб, що потребують соціального захисту і не можуть на рівні конкурувати на ринку праці. У 2023 році на обліку перебували 274 безробітних осіб квотної категорії. За допомогою служби зайнятості роботу знайшли 42 особи.

Пріоритетним напрямком роботи центру зайнятості є надання адресних соціальних послуг людям з інвалідністю. Їм забезпечено вільний доступ до всіх джерел інформації, якими володіє служба зайнятості, надання широкого спектру соціальних послуг, зокрема щодо підбору підходящої роботи, професійної орієнтації, професійної підготовки. Впродовж 2023 року статус безробітного мали 99 громадян цієї категорії, з них 18 осіб працевлаштовані.

Службою зайнятості також активно здійснюється системна та комплексна профорієнтаційна робота з населенням, що спрямована на формування у неї усвідомлених підходів до вибору професії, мотивації до легальної зайнятості, орієнтацію на потреби ринку праці, популяризацію робітничих професій, а також задоволення потреб усіх соціальних груп та вікових категорій населення в отриманні доступних профорієнтаційних послуг належної якості, а відповідно підвищення рівня зайнятості населення. З початку року набували нових професій та підвищували кваліфікацію за направленням служби зайнятості 60 безробітних. У звітному періоді у громадських та тимчасових роботах взяли участь 28 безробітних жителів міста.

Кількість вакансій, поданих роботодавцями до служби зайнятості становила 982 особи. Станом на 1 грудня 2023 року у базі даних служби зайнятості 85 актуальних вакансій. Насамперед роботодавцям потрібні кваліфіковані робітничі кадри. За розмірами запропонованої заробітної плати 22% вакансій мали мінімальну заробітну плату, 62% - від мінімальної до середньої заробітної плати регіону і решта, лише 16% - вище середньої заробітної плати. Для м. Прилуки в попередні роки був характерним відносно високий рівень середньої заробітної плати.

З метою забезпечення підтримки громадян, які переселяються з тимчасово окупованої території України та районів проведення бойових дій, службою зайнятості надається комплекс адресних соціальних послуг незалежно від місця реєстрації постійного проживання. Це, насамперед, підбір підходящої роботи; професійна орієнтація; організація професійного навчання та перенавчання для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; сприяння у започаткуванні власного бізнесу; залучення до громадських та інших робіт тимчасового характеру, а також інформаційні та консультаційні послуги тощо. Вибір допомоги у кожному конкретному випадку залежить від мети звернення особи до служби зайнятості та її бажання отримати ту чи іншу послугу.

Протягом 2023 року на обліку у службі зайнятості перебували 127 осіб з числа громадян, які переселяються з АР Крим, Донецької і Луганської областей, 25 осіб працевлаштовані. Підтримка демобілізованих учасників антитерористичної операції у їх соціальній адаптації до мирного життя - одне з пріоритетних завдань сьогодення. Тому, акцент у роботі служби зайнятості спрямовано на профорієнтацію та допомогу в працевлаштуванні військовослужбовців, які брали участь в АТО. Спеціалістами служби зайнятості надаються інформаційні, консультаційні та профорієнтаційні послуги, підбирається підходяща робота, зокрема пропонується допомога в започаткуванні власної справи, для бажаючих розглядається можливість професійного навчання. Також на обліку в Прилуцькій МРФ Чернігівського ОЦЗ перебували 20 військовослужбовців з числа учасників АТО, 4 особи працевлаштовані.

У січні-серпні 2024 року послугами служби зайнятості по Прилуцькому регіону скористались 2,2 тис. безробітних громадян. Зокрема 653 безробітних забезпечено роботою, 83 – направлено на професійне навчання, 27 – залучено до громадських та інших тимчасових робіт, а ще видано 2,4 тисяч направлень на суспільно-корисні роботи.

У рамках урядової ініціативи «Армія відновлення» запропоновано механізм залучення тимчасово безробітних до виконання робіт оборонного характеру. До переліку суспільно корисних робіт також входять вантажно-розвантажувальні роботи, розбір завалів, заготівля дров, облаштування споруд цивільного захисту, надання допомоги окремим категоріям

громадян (особам з інвалідністю, саодиноким людям похилого віку) тощо. Варто зазначити, що залучені до таких робіт громадяни отримують заробітну плату на рівні мінімальної, яка з жовтня 2023 року складала 6700 грн. Праця безробітних оплачується з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

У 2024 році Прилуцькою міською радою було залучено більше 40 безробітних до зведення фортифікаційних та захисних споруд, вирубки чагарників біля підстанцій електромереж, а також приведення у належний стан укриттів цивільного захисту населення.

Особлива увага службою зайнятості приділяється працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та людей з інвалідністю. Так, за 8 місяців 2024 року роботу отримали: 50 переселенців, 13 ветеранів, 30 людей з інвалідністю.

Протягом 8 місяців 2024 року в базі вакансій служби зайнятості були наявними 1,6 тис. пропозицій роботи, що на 28% більше аналогічного показника минулого року. Серед проблем, які можна відзначити: низький рівень оплати праці в регіоні (кожна третя вакансія (35%) пропонує мінімальну заробітну плату, а 47% від мінімальної до середньої по області). В порівнянні з 2023 роком, середній розмір оплати праці в розрахунку на одну вакансію зріс на 13% і склав 9,6 тис. грн., що перевищує минулорічний показник на 1,2 тис. грн. В даний час, роботодавці мають найбільший попит на робітників фізичної праці, проте серед зареєстрованих безробітних 42% мають вищу освіту. Найбільше вакансій пропонується в таких сферах: переробна промисловість, транспорт, сільське господарство, торгівля, охорона здоров'я, житлово-комунальне господарство, військова справа та надання соціальної допомоги. Традиційно затребуваними у роботодавців є кваліфіковані робітники (слюсарі різної спеціалізації, електромонтери, електрогазозварники, швачки, пекарі, робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин, працівники сфери торгівлі та послуг. На сьогодні в базі даних служби зайнятості налічується 316 вакансій, а чисельність безробітних налічується 1028 осіб. Тобто безробітних у 4 рази більше ніж вакансій.

Служба зайнятості допомагає як безробітним, так і працюючим здобувати нові навички та професії за сертифікатом або ваучером. програма охоплює широкий вибір актуальних професій та проводиться в ліцензованих закладах освіти. Навчання за ваучером дає можливість отримати нову професію чи спеціальність, або підвищити свій професійний рівень та навчатися у вибраному закладі освіти. 72 мешканців Прилуччини для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці скористалися таким ваучером на навчання в 2024 році. Найбільш популярними напрямками для навчання стали професії: кухар, кондитер, швачка, тракторист.

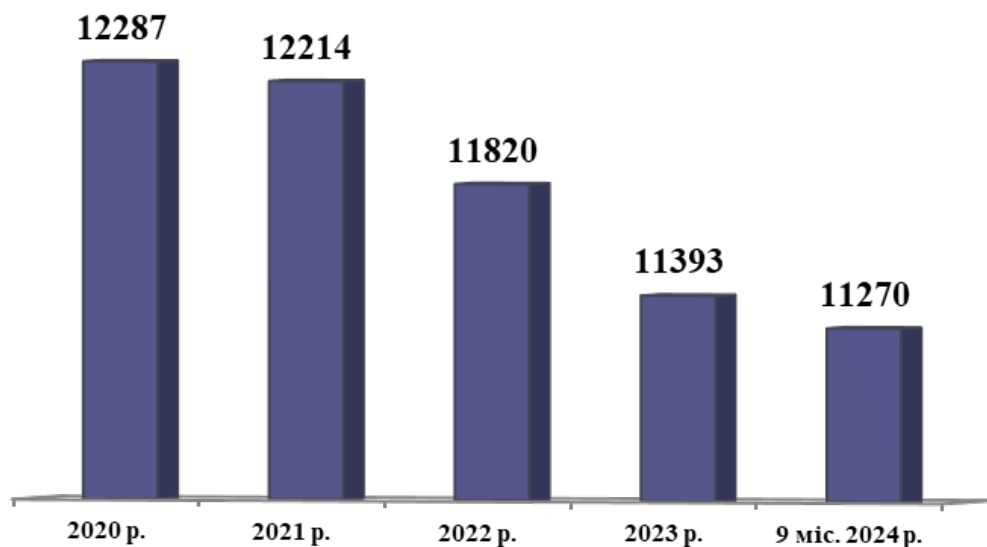

Рисунок 32. Середньооблікова кількість штатних працівників в Прилуцькій ТГ, осіб.

Служба зайнятості активно підтримує розвиток підприємництва через програми «Власна справа» та «Грант для ветеранів та їх подружжя». Ці ініціативи мають значний вплив на економіку регіону та створення нових робочих місць. У 2024 році 13 учасників цих програм отримали фінансування на свої бізнес-проекти на загальну суму більше 3 млн. грн. Ці проекти не лише допомагають людям розпочати або розширити власний бізнес, але й стимулюють створення нових робочих місць: в середньому, на кожен профінансований проект припадає 2 нових робочих місця. З початку 2024 року за 8 місяців компенсаційними програмами служби зайнятості скористалися 58 роботодавців, які працевлаштували 76 безробітних. Загалом середньооблікова кількість штатних працівників у 2023 році становила 11393 особи (6,5% від загальної кількості в області).

Велика кількість жителів громади не бажають реєструватись безробітними. Враховуючи, що реальний рівень безробіття в Україні з початком агресії проти України збільшився до 30% в 2022 році, то на місцевому рівні цей показник сягнув 15,4. Також можна окреслити загальні тенденції, які склались в громаді на ринку праці:

Моніторинг інформації про наявні вакансії (який регулярно публікується Чернігівським обласним центром зайнятості) впродовж 2023 року та в 2024 році дозволяє говорити про кількість вакансій, які пропонують підприємства / організації, розміщені в Прилуцькій міській територіальній громаді.

У 2024 році звертає на себе увагу те, що основна частина пропонованих вакансій знаходяться у секторі робітничих професій. Найчастіше зустрічаються вакансії у сфері обслуговування – кухар, сторож, продавець, офіціант, вантажник, касир, водій, тощо. На підприємствах є потреба у кваліфікованих робітничих кадрах. Зокрема, бракує також спеціалістів та фахівців з вищою освітою: інженерів, бухгалтерів, юристів, викладачів, керівників, а також операторів, спеціалістів електрозабезпечення, менеджерів, продавців, слюсарів, швачок, трактористів. Також є вакансії для механіків, техніків, енергетиків.

Таблиця 41. Вакансії в Прилуцькій ТГ, станом на 1.10.2024 року.

№	Вакансія	Суб'єкт господарювання (роботодавець)
1	Юрист-консультант	КНП «Прилуцька центральна міська лікарня»
2	Машиніст крана автомобільного	ТОВ "Прилукиспецбуд"
3	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	ДП Пластмас ТОВ ТД Пластмас -Прилуки
4	Водій автотранспортних засобів	Комунальний заклад "Прилуцький фаховий медичний коледж" Чернігівської обласної ради.
5	Продавець непродовольчих товарів	ТОВ "ТЦ "Практика"
6	Швачка	ТОВ "Алітоні"
7	Головний бухгалтер	Прилуцька автомобільна школа ТСО України
8	Машиніст автовишки та автогідропідіймача	КП «Міськсвітло»
9	Сестра медична (брат медичний)	ТОВ Медлаб Полісся
10	Водій автотранспортних засобів	КП «Послуга Прилуцької міської ради
11	Підсобний робітник	Прилуцька ДЮСШ
12	Головний бухгалтер	Прилуцька школа мистецтв
13	Менеджер (управитель)	Філія - Чернігівське обласне управління акціонерного товариства "Державний ощадний банк України"
14	Швачка	ПРАТ "Прилуцька швейна фабрика"
15	Обвалювальник тушок птиці	ПРАТ "Прилуцький м'ясокомбінат"
16	Слюсар-ремонтник	КП "Прилукитепловодопостачання"
17	Слюсар-ремонтник	ТОВ «Прилуцька аграрна компанія»
18	Прибиральник службових приміщень	Прилуцький ліцей №9
19	Керівник підприємства (установи, організації) охорони здоров'я (генеральний директор	Прилуцька районна рада
20	Викладач закладу професійної	КЗ "Прилуцький профліцей"

	(професійно-технічної) освіти	
21	Формувальник ковбасних виробів	ТОВ "Прилуцький птахокомбінат"
22	Помічник вихователя	КЗ "Прилуцький навчально-реабілітаційний центр"
23	Бухгалтер	Комунальний заклад "Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка"
24	Кухар	КНП "Прилуцький ОБД "НАДІЯ"
25	Охоронник	ТОВ "Агрікор Холдинг"
26	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва	ТОВ "АГРОКІМ"
27	Робітник	ТОВ "Прилуцький завод - "Білкозин"
28	Фахівець із якості	ПРАТ "Прилуцький м'ясокомбінат"
29	Фахівець з аналізу виробничих процесів	Тютюнова компанія «Бритіш Американ Тобакко Україна»
30	Фахівець ділянки, вантажник	ТОВ «Нова пошта»
31	Офіціант	Ресторан «Ла Торрі»
32	Оператор котельні та загальнофабричних систем	Тютюнова компанія «Бритіш Американ Тобакко Україна»
33	Прибиральник	ТОВ «Інтерелектро Україна»
34	Працівник, робочий на технологічну лінію (виробничий цех)	ТОВ «Інтерелектро Україна»
35	Менеджер з продажу	ТОВ "Прилуцький птахокомбінат"
36	Продавець	Магазин «Ева»
37	Начальник відділення	АТ Укрпошта
38	Сторож	ТОВ «Удай»
39	Інженер	ВАТ «Укрнафта»
40	Помічник продавця-консультанта в магазин	Магазин «Аврора»
41	Касир	Магазин «Фора»
42	Бухгалтер	ТОВ «Прилуцький завод «Білкозин»
43	Адміністратор відділення банку	Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ)
44	Начальник цеху електрозабезпечення та КВП	ТОВ «Прилуцький завод «Білкозин»
45	Заступник керуючого магазином	Магазин АТБ

Показник середньомісячної номінальної заробітної плати працівників в м. Прилуки має сталу тенденцію до перевищення загально-обласного показника.

Таблиця 42. Середньомісячна номінальна заробітна плата в Прилуцькій громаді у порівнянні з регіональною та загальнодержавною, (грн.).

Показник	2021	2022	2023	2024
м. Прилуки	11350	12340	13210	13950
Чернігівська область	11174	11853	13996	15900
Україна	12993	13376	17442	21800

Однією з вагомих причин безробіття є низький рівень оплати праці, який пропонується у наявних вакансіях. Переважна більшість роботодавців пропонує заробітну плату на рівні мінімальної або близьку до мінімальної. Суттєво вищі заробітні плати пропонувались підприємствами, які потребують висококваліфікований персонал.

Отже, проблемними питаннями, характерними для ринку праці громади є: недостатня кількість робочих місць, небажання чоловічого населення працювати офіційно із-за перспективи мобілізації, активність «тіньового» сектору ринку праці особливо у сфері послуг, недостатня мотивація до праці населення внаслідок низького рівня заробітної плати, складнощі у працевлаштуванні неконкурентоспроможних на ринку праці груп населення, нестача кваліфікованих кадрів вузьких спеціальностей тощо. Значний рівень «тіньової»

зайнятості зумовлює недоотримання у бюджет громади певних обсягів податку з доходів фізичних осіб і заважає покращувати послуги та підвищувати соціальну захищеність жителів громади. Такі процеси сприяють сповільненню розвитку міста через недостатність фінансових ресурсів в бюджеті.

Найбільше мешканців Прилуцької громади зайнято в бюджетній сфері, промисловості та торгівлі, в житлово-комунальному господарстві. Рівень оплати праці у громаді нижчий, ніж у середньому по Чернігівській області на 13% та на 36% нижчий за показник у цілому по Україні.

Таблиця 43. Динаміка середньої заробітної плати, грн.

Показник	2021	2022	2023	1 півріччя 2024
Україна	12993	13376	17442	21800
Чернігівська область	11174	11853	13996	15900
Прилуцька громада	11350	12340	13210	13950
Співвідношення з/п в Прилуцькій громаді до середнього по області, %	101,6%	104,1%	94,4%	87,7%

Проблема із рівнем доходів населення в Прилуцькій громаді та Україні загалом додатково загострилась з початку 2022 року і триває до тепер. Індекс споживчих цін у вересні 2024 року в порівнянні з вереснем 2023 року склав 109,3%, а на продукти харчування 122%. Має місце падіння купівельної спроможності населення та зростання частки населення, яке знаходиться за межею бідності.

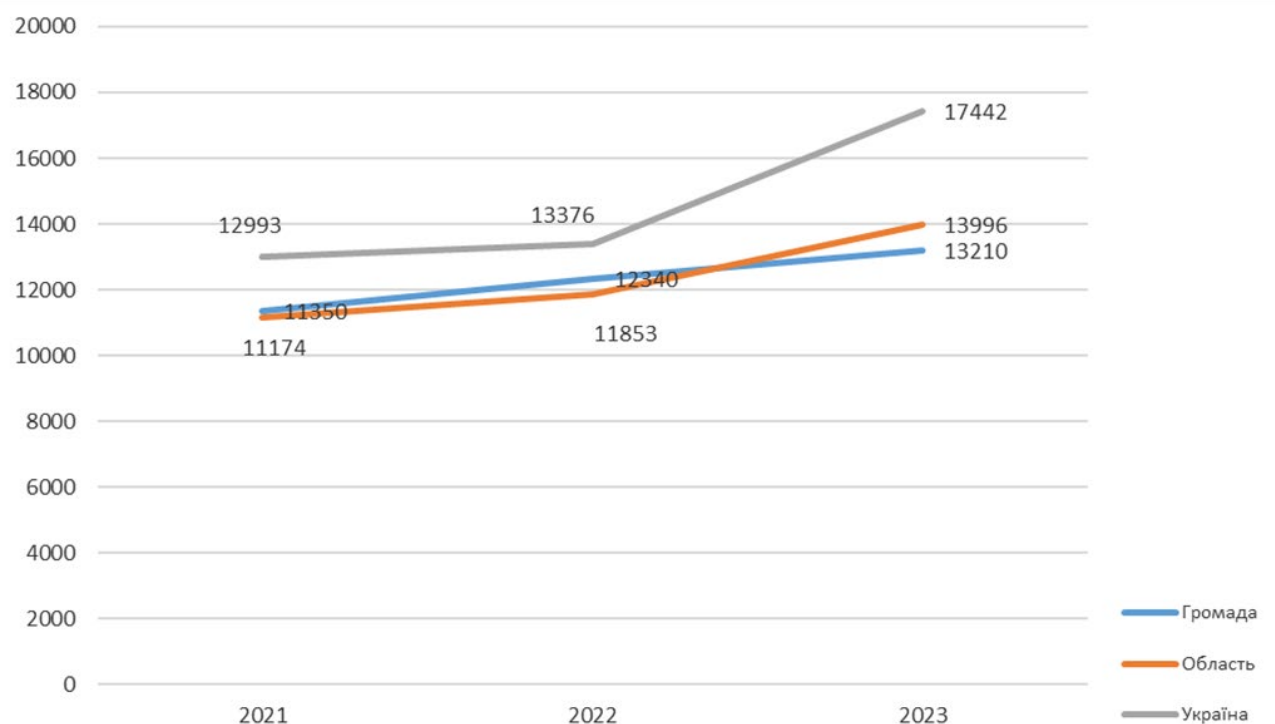

Рисунок 33. Порівняння середньої заробітної плати в Україні, Чернігівській області та Прилуцькій громаді, 2021-2023 рр, грн.

Суттєве зростання курсу валют в країні за останні роки не сприяє. Для Прилуцької громади, яка є експортоорієнтованою, це дещо пом'якшувальний фактор для місцевої економіки, але є суттєвим фактором збідніння населення загалом. Також, в контексті порівняння рівня оплати праці в Україні та за кордоном, збереження мінімальної та середньої заробітної плати на рівні 200-400 дол. США є причиною орієнтації трудових ресурсів, особливо молоді на європейські ринки праці та подальшу втрату трудового потенціалу Прилуцької громади й України загалом.

Таким чином, можна узагальнити, що при загальній кількості населення Прилуцької територіальної громади в 2024 р., яке становило 53520 осіб загальний рівень зайнятості та середня заробітна плата і рівень доходів знижувалися. Громада залишається найбільш високоурбанізованою територією в регіоні, з високим рівнем щоденних міграцій до міста та має показник щільності населення 1274 осіб/км.кв. Місто має розвинену інфраструктуру, промисловість, транспорт і шляхи сполучення. Багатоквартирна забудова становить – 3,1% території, а приватна садибна забудова 22,7%.

Процес депопуляції населення в Прилуцькій територіальній громаді відбувається переважно за рахунок природного скорочення населення. Стійка тенденція до зменшення кількості населення спостерігається ще з ХХ століття. В останні роки тенденція значно посилилась, хоча деяка компенсація наявного населення в період воєнного стану відбувається за рахунок міграційного поповнення (здебільшого ВПО). Внутрішньо переміщених осіб (ВПО) проживаючих в громаді у 2024 році - 2980 осіб, що становить 5,5% від загальної кількості населення, переважна кількість зареєстрованих - жінки. Міграційний приріст населення Прилуцької ТГ із-за прибуття в громаду внутрішньо переміщених осіб станом на 01.02.2025 становить близько 2674 особи.

Загалом, темпи депопуляції в Прилуцькому районі нижчі, ніж в середньому по регіону. Чисельність сільського населення Прилуцького району скорочується вищими темпами, ніж чисельність міського, що сприятиме посиленню асиметричності між адміністративним центром і периферією. На території району є 11 територіальних громад, 2 міста.

Негативною тенденцією, що в перспективі лише погіршуватиме демографічну ситуацію у громаді є висока смертність, низька народжуваність. Статистика смертності показує такі основні причини: серцево-судинні захворювання; онкологічні захворювання; інфекційні захворювання.

Демографічна ситуація у громаді в 2024 році хоч і не змінювалась критично під впливом міграційних процесів, викликаних війною, але виїзд місцевих мешканців за кордон став додатковим відчутним демографічним навантаженням. Пошкодження внаслідок війни не є критичними, та на початок 2025 року повністю відновлені.

Основними сферами зайнятості в Прилуцькій громаді є: промисловість, установи бюджетної сфери, торгівля й сфера послуг. Переважна більшість зайнятих в галузі виробництва на основних 19 підприємствах міста, в бюджетній сфері, а також в сфері роздрібно торгівлі та сфері послуг. Зовнішні економічні зв'язки Прилуцької громади щодо обміну трудовими ресурсами спостерігаються найбільше з такими містами: Київ, Чернігів, Ніжин, Ічня.

За даними Головного управління статистики у Чернігівській області основним чинником скорочення чисельності населення залишається смертність. Наприклад: загальна кількість померлих у 2021 році збільшилася проти 2020 року на 2997 осіб, або на 12,2 відсотка. Найвищий рівень смертності спостерігався у Корюківському районі (коефіцієнт смертності склав 22,3%), у Ніжинському районі цей показник становив 21,6 %, у Новгород-Сіверському – 20,1%, у Чернігівському – 19,3%. Ці дані можуть опосередковано вказувати на те, що в Прилуцькому районі ситуація дещо краща, ніж в області загалом.

Головними причинами смерті населення Чернігівщини у 2021 році стали хвороби системи кровообігу (64,5% від загальної кількості померлих), коронавірусна інфекція COVID-19 (11,1%), новоутворення (10,7%) та зовнішні причини смерті (3,9%).

Таблиця 44. Перелік аптек-учасниць програми реімбурсації лікарських засобів («Доступні ліки») у Прилуцькій громаді⁹.

№ п/п	Аптечний заклад	Назва місця відпуску	Адреса місця відпуску
1	КП «Ліки Чернігівщини»	Аптека №2	м. Прилуки, вул. Київська, 339

⁹ Згідно з даними Національної служби здоров'я України. URL: <https://edata.e-health.gov.ua/e-data>

Об'єкти інфраструктури у системі охорони здоров'я у Прилуцькій громаді знаходяться у задовільному стані, а найбільші проблеми пов'язані із потребою проведення ремонтних робіт.

Вплив екологічних факторів на здоров'я мешканців громади не виявлено.

У випадку, якщо Стратегію розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2027 року не буде затверджено, рівень ризику погіршення екологічної ситуації у громаді та негативного впливу на здоров'я мешканців громади може зрости. Водночас, неприйняття Стратегії спричинить до неможливості вирішення низки проблем, які б дозволили знизити ймовірність настання цих ризиків. Зокрема це такі:

- екологічна культура мешканців громади залишиться на низькому рівні;
- забруднення ґрунтів, повітря і водних ресурсів та довкілля буде продовжуватись через несанкціоновані сміттєзвалища й недосконалу систему управління відходами на місцевому рівні;
- не буде забезпечено покращення якості та диверсифікації послуг охорони здоров'я;
- зберігатиметься значна амортизація об'єктів житлово-комунальної інфраструктури громади, що не будуть модернізовані;
- фізичний знос мереж/відсутність централізованого водопостачання та водовідведення спричинятиме значні витоки й втрати води, погіршення її якості й підвищення собівартості послуг, а також потрапляння стічних вод в ґрунти і поверхневі води;
- низькою залишатиметься енергоефективність будівель в громаді, в т. ч. закладів освіти і охорони здоров'я;
- незадовільним залишатиметься рівень охоплення населення централізованою системою вивезення ТПВ (близько 20%);
- не проводитимуться заходи для нівелювання високого рівня забруднення атмосферного повітря внаслідок проходження територією громади автодоріг, а також розміщення АЗС, які спричиняють підвищене епізодичне забруднення приземних смуг атмосферного повітря продуктами згорання палива, підвищують забруднення пилом, газами шумом;
- зросте можливість впливів руйнівної дії природних катаклізмів на інфраструктуру громади та населення;
- продовжуватиметься стан невирішеності потреб населення в покращенні соціально-гуманітарної інфраструктури громади, що призводить до незадовільних оцінок населенням якості життя в місті (заняття фізкультурою і спортом, доступність, стан тротуарів і доріг, озеленення, безпека, комфортне перебування в закладах освіти і культури, тощо).
- залишатиметься на низькому рівні можливість для відпочинку та проведення дозвілля жителів громади.

В разі неприйняття Стратегії, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, що можуть спричинити загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що загострять екологічну ситуацію в громаді. Особливу загрозу становитиме забруднення поверхневих вод, що посилюватиметься природними катаклізмами.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ.

Зростання температури супроводжується змінами в профілі щорічних опадів. Впродовж року, загалом, кількість опадів залишилася майже без змін, але, разом з тим, відбувся їхній перерозподіл по регіонах України та по сезонах, і це зафіксовано системами спостереження. Метеоспостереження підтверджують, що у зимовий сезон кількість опадів зменшилась, восени – дещо зросла, весною і влітку – змінилася несуттєво. Звичною стає аномальність погодних явищ, зростає їх частота й інтенсивність. Випадки, коли за кілька годин випадає половина або місячна норма опадів, стають частішими. Це може свідчити про високу ймовірність зміщення кліматичних сезонів, тривалості холодного періоду, для якого характерним є нестійкий сніговий покрив, зміни умов формування водних ресурсів, тривалості вегетаційного періоду та ін. Підвищення температури повітря та нерівномірний розподіл опадів, які мають зливовий, локальний характер у теплий період і не забезпечують ефективне накопичення вологи в ґрунті, може спричинити зростання повторюваності та інтенсивності посух. Зсув зони більш посушливого клімату, очевидно, спричинить вплив на продуктивність сільськогосподарського виробництва і пошуки більш сухостійних культур для вирощування.

Оскільки можливості протидії зміні клімату є незначними (особливо в місцевій владі) й стосуються лише її антропогенної складової, адаптація суспільства до кліматичних змін стає основою кліматичної політики. Потепління може надати певним регіонам певні можливості для розвитку. Наприклад, поліпшуються умови для розвитку рекреаційного туризму в Прилуках чи використання сонячних панелей для виробництва електроенергії. Але головні зусилля, при цьому, мають бути сконцентровані на адаптацію до прямих та опосередкованих негативних наслідків кліматичних процесів. Незначне підвищення середньорічної температури не матиме серйозного прямого впливу на здоров'я людей, але може викликати розширення меж ареалів поширення збудників інфекційних захворювань та шкідників сільськогосподарських та лісгосподарських культур, а це може бути суттєвою загрозою для місцевої економіки. Потенційні негативні наслідки зміни клімату можуть проявлятися і вже проявляються в населених пунктах України у вигляді теплового стресу, зміни водного режиму та якості місцевих вод, частоти та інтенсивності стихійних гідрометеорологічних явищ, зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів, порушення нормального функціонування систем життєзабезпечення та ін.

В результаті змін на субрегіональному рівні, з 2020 року, місто Прилуки продовжує функціонувати як районний центр Чернігівської області, але вже зі збільшеною територією району та новим його адміністративним і територіальним складом. Завдяки таким змінам, місто отримало новий поштовх для свого розвитку, як значний адміністративний, економічний і культурний центр субрегіону. Прилуки є майбутнім полюсом економічного зростання регіону з високою потенційною діловою активністю, розвинутою промисловістю, торгівлею та сферою послуг. Громаду щоденно відвідує значна кількість громадян з навколишніх територіальних громад та інших міст України.

Розвиток м. Прилуки та Прилуцької міської територіальної громади невіддільна від розвитку Прилуцького району та територіальних громад, що входять до його складу. В майбутньому це повинен бути єдиний потужний соціально-економічний комплекс, що має сталий розвиток.

Прилуцький район - адміністративний район Чернігівської області, утворений з адміністративним центром у м. Прилуки постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року №807-ІХ. Район знаходиться в південній частині регіону, межуючи з Полтавською, Київською та Сумською областями, а також Ніжинським районом Чернігівської області, Лубенським та Миргородським районами Полтавської області, Роменським та Конотопськими районами Сумської області, Броварським та Бориспільськими районами Київської області. Таким чином, Прилуки вигідно вирізняється серед інших міст-районних центрів Чернігівщини в питаннях економічного та

соціального розвитку, безпеки, компактності території, транспортної доступності, відносно вигідного розташування та ін.

Таблиця 45. Порівняльна характеристика районів у Чернігівській області.

Назва району	Населення, тис. осіб	Площа, тис. км.2	Кількість тергромад	Кількість населених пунктів	Кількість міст
Чернігівський	445	10,3	20	472	3
Прилуцький	152	5,2	11	279	2
Ніжинський	215	7,2	17	318	6
Корюківський	86	4,6	5	218	3
Новгород-Сіверський	62	4,6	4	222	2

Площа Прилуцького району становить 5,2 тис. км. кв. Частка площі району у загальній площі області становить близько 16% (таблиця 45). Сформований відносно далеко від обласного центру, район має 279 населених пунктів, щільність населення – 34 осіб/км². На території району проживає 152,5 тис. осіб. З них ВПО – 7119 осіб. В т. ч. міське – 93297 осіб, з них ВПО – 5058 осіб, сільське – 59245 осіб, з них ВПО – 2061 особа. Близько 15% населення Чернігівщини, при чому, майже 35% населення району є мешканцями міста Прилуки. На території Прилуцького району утворено 11 територіальних громад, з них 2 міські (Прилуцька, Ічнянська), 7 селищні (Варвинська, Ладанська, Линовицька, Малодівицька, Парафіївська, Срібнянська, Талалаївська), 2 сільські (Сухополов'янська і Яблунівська).

Прилуцький район представлений потужним агропромисловим сектором, розвинутою харчовою промисловістю та хімічним виробництвом, машинобудуванням. Сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства району спеціалізуються на вирощуванні зернових та технічних культур у рослинництві та молочно-м'ясному скотарстві, свинарстві, птахівництві в тваринництві. Добувна промисловість – видобуток нафти і газу. Харчова і переробна промисловість – галузі спеціалізації: переробка молока, м'яса, зерна, виробництво цукру піску, плодоовочевих консервів. Машинобудування представлене виробництвом машин та обладнання для пожежогасіння і спеціальних машин. Лісове господарство – лісозаготівля та деревообробка. Промисловий комплекс Прилуцького району формують основні 26 підприємств. На території району налічується 58 сг-підприємств, а також 172 фермерських господарства.

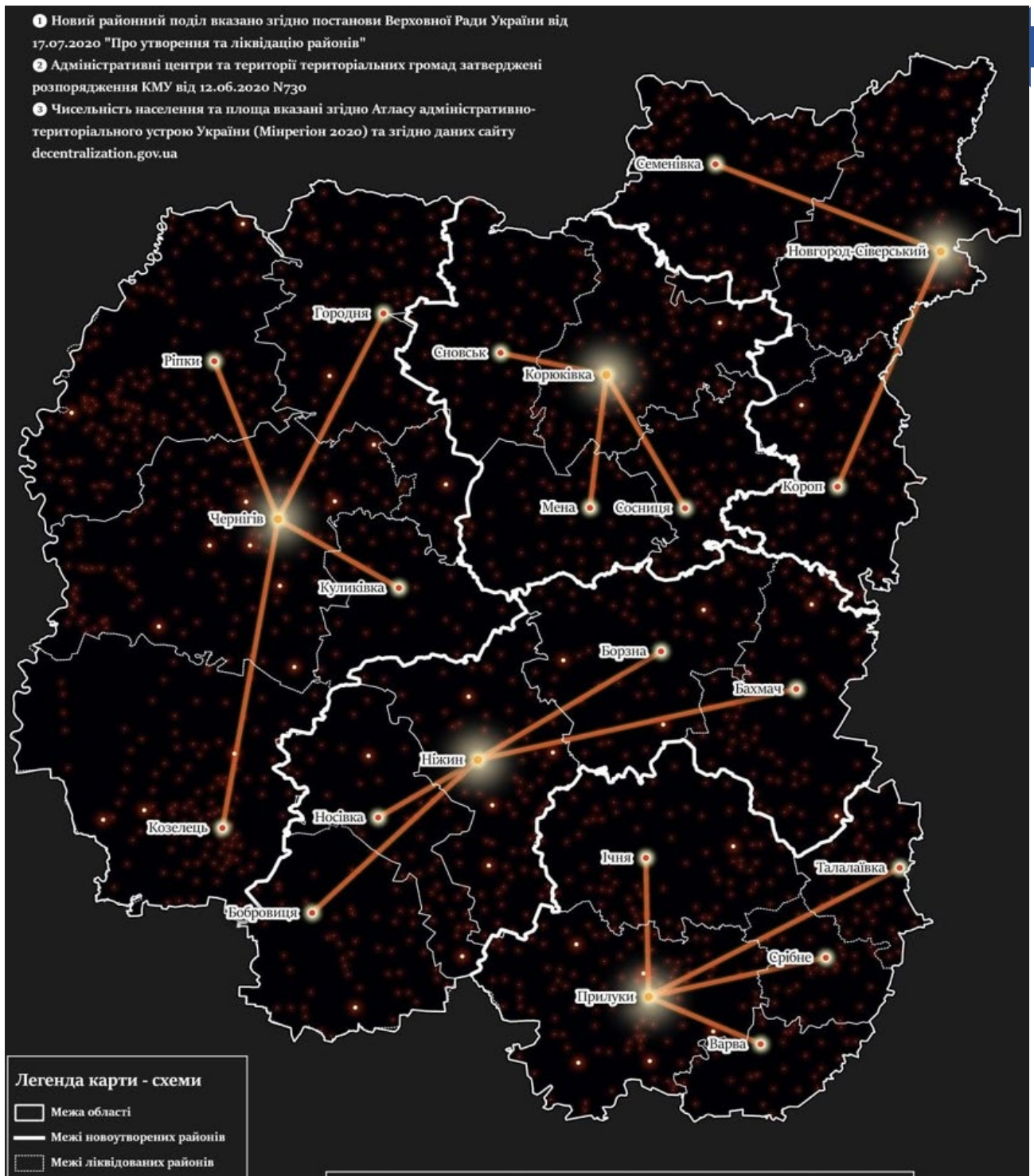

Рисунок 34. Адміністративні райони Чернігівської області.

Прилуцька ТГ оточена з заходу, півночі та сходу територією Сухополов'янської сільської територіальної громади, а з півдня межує з Ладанською та Линовиською сільськими територіальними громадами Прилуцького району Чернігівської області. Розвиток Прилуцької громади забезпечуватиме поєднання зусиль, скерованих на стимулювання її економічного зростання, із зусиллями, що спрямовані на пом'якшення несприятливого впливу на навколишнє природне середовище.

Таблиця 46. Вплив цілей Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року на компоненти навколишнього природного середовища.

Стратегічні та оперативні цілі	Компоненти довкілля, що зазнають впливу							
	Людина і здоров'я	Біорізноманіття і ПЗФ	Ґрунти	Поверхневі і підземні води	Повітря	Образ ландшафту	Шум	Культурна і природна спадщина
	Кліматичні фактори							

Стратегічна ціль 1. Соціально-економічний розвиток громади, як найважливіша передумова

добробуту.									
Операційна ціль 1.1 Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Операційна ціль 1.2. Вдосконалення механізмів та можливостей просторового розвитку	+	+	+	+	0	+	+	+	0
Операційна ціль 1.3. Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів	-	+	0	+	+	+	+	+	0
Стратегічна ціль 2. Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади.									
Операційна ціль 2.1. Ефективна система надання соціально-гуманітарних послуг. Розвиток інфраструктури.	+	0	0	+	+	+	0	+	+
Операційна ціль 2.2. Охоплення всіх категорій жителів міста увагою відповідно потреб та інтересів	+	+	0	0	+	+	0	+	0
Операційна ціль 2.3. Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища.	+	+	0	+	+	+	0	0	+
Стратегічна ціль 3. Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку.									
Операційна ціль 3.1. Розвиток людського капіталу та сучасних систем організації послуг і комунікацій.	+	+	0	+	+	0	0	+	0
Операційна ціль 3.2. Підтримка ініціатив та сприяння самореалізації молоді.	+	0	0	+	0	+	-	+	+
Операційна ціль 3.3. Багаторівневе співробітництво та партнерство.	+	+	0	0	+	0	0	+	+

Оцінка представлена у трьох категоріях: (-) – негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив.

Найсуттєвіший вплив на повітряне середовище, водні ресурси, кліматичні умови та ґрунти спричиняє життєдіяльність людей і функціонування підприємств, у т. ч. викиди від автотранспорту. Викиди, пов'язані із експлуатацією автотранспорту, негативно впливатимуть на зниження якості атмосферного повітря та ґрунтів, особливо поблизу автомобільних шляхів, де відбувається проходження великої кількості транзитного транспорту. Розташування деяких АЗС може спричинити підвищене епізодичне забруднення приземних смуг атмосферного повітря нафтопродуктами.

Для підтримання належного стану повітряного басейну необхідне чітке дотримання вимог природоохоронного законодавства. Компенсаційними заходами є створення, підтримка та розширення територій зелених насаджень та рекреаційних зон.

Автомобільний транспорт, який проїжджає громадою, окрім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, спричиняє також акустичне забруднення, яке є одним з чинників розвитку серцево-судинних захворювань. Особливо уражені шумовим забрудненням

території, через які проходять транзитні автодороги. Ділянки біля автодоріг поблизу яких наявні ділянки житлової забудови незахищеної шумоізолюючими засобами – зеленими насадженнями чи шумозахисними екранами можуть шкодити здоров'ю мешканців громади.

У зв'язку із недосконалістю в Прилуцькій громаді централізованої системи водовідведення, для запобігання потрапляння в ґрунт і в поверхневі води стічних вод домогосподарств та підприємств доцільно модернізувати систему очисних споруд (септиків, вигрібних ям). Також негативний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівництва будівель та споруд. Він обумовлений виїмкою ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, а також родючого ґрунту для озеленення території. Вплив на ґрунти від утворених в процесі планованої діяльності відходів не відбуватиметься, оскільки передбачається удосконалення роботи з поводженням ТПВ.

Біорізноманіття зазнає змін у бік збільшення його різноманітності. Озеленення території населеного пункту, міста Прилуки, відбуватиметься комплексно. В разі прийняття Стратегії характеристики стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я у короткостроковому періоді зміняться на краще. В середньо- і довгостроковій перспективі після реалізації заходів Стратегії, які передбачені оперативними цілями 1.2. «Вдосконалення механізмів та можливостей просторового розвитку», 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів», 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних послуг. Розвиток інфраструктури.» та 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища.», 3.1. «Розвиток людського капіталу та сучасних систем організації послуг і комунікацій» (передбачається запровадження і пропагування системи сортування відходів, формування еко-свідомості у населення, проведення заходів та екологічних акцій очищення берегів річок та озер, території лісосмуг, розчищення джерел, укріплення берегів річок та захисту від підтоплення, створення системи моніторингу, тощо) очікується покращення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців громади.

Відтак реалізація Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року не супроводжуватиметься негативним впливом на навколишнє природне середовище. Натомість, реалізація більшості оперативних цілей Стратегії та виконання завдань має сприяти позитивному впливу на навколишнє середовище у територіальній громаді.

IV. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.

Екологічні проблеми Прилуцької громади доцільно розглянути в розрізі компонентів довкілля: атмосферне повітря, вода, ґрунт, біорізноманіття, кліматичні фактори, ландшафт.

Забруднення атмосферного повітря у громаді має як ареальне, так і лінійне походження. Ареальний не займає великої частки джерел забруднення повітря і, радше, пов'язаний із функціонуванням міста в якості промислового та районного центру, де розташовано багато великих промислових об'єктів.

Лінійний вид забруднення пов'язаний із проходженням через громаду важливих автошляхів та високої інтенсивності руху автотранспорту на її території. Відносно вигідне географічне розташування Прилуцької міської територіальної громади на шляху із Сумської та Чернігівської області до решти регіонів України забезпечує проходження тут великої кількості транзитного транспорту. Це спричиняє підвищене епізодичне забруднення приземних смуг атмосферного повітря продуктами згорання палива (оксидом вуглецю та окислами азоту), можливе від кількох до кільканадцяти метрів від ліній руху автотранспорту шляхами.

Основними проблемами забруднення поверхневих вод у Прилуцькій міській громаді є скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод і відсутність ефективної централізованої системи водовідведення, що, внаслідок концентрації на території громади великої кількості жителів більше 53 тис. осіб та підприємницьких структур, має негативний вплив на поточний стан води.

Серед інших причин погіршення стану води на території громади: зберігання ТПВ на непристосованих ділянках, скиди неочищених стоків домогосподарствами, неефективні водопроникні дворові каналізаційні системи тощо. Ці чинники мають вплив не лише на поверхневі води. Забруднення поверхневих вод суттєво впливає на якість підземних, які активно використовуються для потреб місцевих мешканців та суб'єктів економіки громади.

Забруднення ґрунтів на території Прилуцької міської громади зумовлене викидами в атмосферне повітря від промислових підприємств і пилу з доріг та прилеглих сільгоспугідь, які, в підсумку, осідають на поверхню ґрунту. Вплив на екологічний стан громади має також місце на території сільськогосподарських підприємств сусідніх громад та використання гербіцидів і інших засобів обробітку ґрунту в сільській місцевості. На території Прилуцької міської громади зафіксовані випадки несанкціонованого вивезення сміття.

Автошляхи також є вагомим чинником забруднення ґрунтів громади. Важкі метали, які містяться у вихлопних газах автотранспорту, осідають на поверхнях і залишаються в ґрунтах вздовж автошляхів. Інтенсивність їхнього розподілу залежить від швидкості руху автотранспорту, напрямку вітру, наявності захисних смуг тощо. Території, які знаходяться у безпосередній близькості до автошляхів містять підвищений вміст важких металів, продуктів горіння пального, такі як оксиди азоту, сірки, сажа смоли. Ареал розповсюдження важких металів вздовж автошляхів може сягати відстані до 1 км.

Основними причинами, що можуть спричинити до збіднення **біорізноманіття**, є антропогенні чинники:

- ризик забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення сільського господарства.

Головними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин із охоронним статусом, є зривання їх місцевим жителями та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів, випасання худоби, викошування, випалювання трави, осушення; для лісопаркових - проведення господарських робіт, будівництво, тощо). Загрозами для лісопаркової рослинності є: пожежі, порушення технологій догляду за територіями, вирубки, тощо.

Загроза збереженню **територій з природоохоронним статусом** пов'язана перш за все із неможливістю реалізації заходів, передбачених програмами, конвенціями чи іншими нормативно-правовими актами різних рівнів. На території Прилуцької громади

природоохоронні території загальнодержавного значення відсутні, а території місцевого значення займають досить значні площі (**6 об'єктів, 67,16 га**), тому варто виділити низку загроз і потенційних ризиків для функціонування системи природоохоронних територій у Прилуцькій міській громаді:

- наростаючий антропогенний вплив, пов'язаний з виробничою, агропромисловою, транспортною та іншими сферами діяльності, що призводить до деградації природно-ландшафтних комплексів, скорочення популяцій окремих видів та стійкості екологічних систем;
- наслідки війни та військових дій, які, зокрема, проявляються для об'єктів ПЗФ у вигляді додаткового антропогенного тиску (можливе забруднення, спричинене обстрілами стратегічних об'єктів, здійснення оборонних заходів та інше);
- регіональні прояви кліматичних змін (зростання середніх та максимальних температур, ріст випаровування та випарності з діяльних поверхонь, збільшення числа випадків стихійних небезпечних метеорологічних явищ, серед яких грози, шквали, смерчі, градобій, пилові бурі та інші явища) та їх прямий чи опосередкований вплив на природні комплекси.

Таблиця 47. Узагальнена характеристика екологічних проблем на території Прилуцької ТГ.

№	Назва
1.	Поводження з промисловими та побутовими відходами. Недосконала система роздільного збору ТПВ. Наявність несанкціонованих звалищ ТПВ та звалищ, що не відповідають нормам екобезпеки. Недостатній рівень утилізації вторинної сировини. Відсутня комплексна система управління сферою поводження з відходами у громаді, як і загалом у регіоні. Місця видалення відходів забруднюють прилеглі території, створюючи екологічні ризики виникнення екологічно обумовлених захворювань, загрози екологічної, продовольчої безпеки громади.
2.	Недостатній рівень якості забезпечення населення міста централізованим водопостачанням та водовідведенням, не повна відповідність якості водопостачання санітарним нормам. Відсутня система збору поверхневих талих та дощових вод, а також недостатній рівень очистки стічних вод. Все це спричиняє забруднення підземних і поверхневих вод, та як результат створює ризики виникнення екологічно обумовлених захворювань від забруднених джерел водопостачання.
3.	Забруднення поверхневих вод. Через недостатній рівень очистки стічних вод, хімізацію аграрного сектору, спостерігається високий рівень вмісту біогенних речовин у поверхневих водах, прибережних зонах, ґрунтах, інтенсифікується процес евтрофікації водойм. Оцінка поточного екологічного стану водних джерел громади свідчить, що на водних об'єктах тривають негативні процеси. Значна територія річкового фонду замулилася, заросла болотною рослинністю та чагарниками, втрачає своє природне значення. Об'єкти потребують регулювання та розчистки русел, відновлення водності. Особливо гостро стоїть проблема зниження рівня водності, що стосується значної кількості малих рік та вимагає надзвичайно важливих рішень із-за змін клімату.
4.	Неефективне використання земельних ресурсів. Надмірне використання хімічних засобів захисту рослин при вирощуванні с/г продукції, відсутність сівозмін тощо призводять до деградації ґрунтів. Розораність земель на території сусідніх громад є високою, а контроль використання земель – недосконалий.
5.	Негативним чинником є збільшення кількості деградованих земель під впливом природних і антропогенних чинників. Наявні техногенно забруднені території.
6.	Недостатній рівень готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Недостатня підготовленість до впливів від воєнних дій.
7.	Негативні демографічні тенденції (стійкі від'ємні показники природнього руху населення, низька народжуваність, рання смертність, у тому числі в зв'язку із екологічно обумовленими захворюваннями. Низький рівень контролю якості харчових продуктів, питної води.

8.	Проблеми природно-заповідного фонду та біорізноманіття. Скорочення ареалів існування різних видів флори і фауни внаслідок знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення) в умовах глобальних змін клімату, екологічно незбалансованої експлуатації ресурсів, поширенні невластивих територіям видів, розповсюдження хвороб та шкідників, тощо.
9.	Низький рівень екологічної культури (екологічних знань) у представників бізнесу та населення. Недостатній рівень екологічної свідомості населення, зокрема у питаннях мінімізації забруднення довкілля, а також можливостей отримання зисків від вторинних та альтернативних джерел енергії. Відсутня система спостережень за змінами і станом довкілля, екомоніторингу та екоконтролю, тощо..
10.	Низький рівень використання альтернативних джерел енергії, зокрема біоенергетичного потенціалу навколишніх територій.
11.	Низький рівень впровадження енергоефективних технологій, теплозбереження, обліку ресурсів, замкнених циклів виробництва, установок для утилізації вторинної сировини, тощо.
12.	Забруднення атмосферного повітря, ґрунтів, водних ресурсів викидами автотранспорту, промислових підприємств, звалищами ТПВ (у т. ч. парниковими газами).
13.	Ризики забруднення підземних водоносних горизонтів внаслідок антропогенної діяльності.
14.	Недостатній рівень озеленення та благоустрою на території громади. Необхідність збільшення кількості зелених насаджень та біорізноманіття (газонів, кущів, дерев). Вдосконалення процесів благоустрою в громаді та збільшення кількості парків, скверів, алей і майданчиків як місць відпочинку громадян, для проведення дозвілля, занять фізкультурою і спортом. Низький рівень використання потенціалу громади і навколишніх територій в межах Прилуцького району для розвитку зеленого туризму.

Мінімізація негативних впливів зовнішнього середовища на **стан здоров'я мешканців** громади гальмується низкою проблем, пов'язаних, головним чином, з низьким рівнем матеріально-технічного забезпечення закладів, зокрема, низьким рівнем оснащення сучасним функціонально-діагностичним, хірургічним та фізіотерапевтичним обладнанням.

З метою покращення результатів роботи системи охорони здоров'я та поліпшення якості надання послуг закладами охорони здоров'я усіх рівнів необхідно збільшити фінансування галузі. Основні тенденції стану здоров'я населення та демографічної ситуації у громаді, очевидно, зберігатимуться, але можливі локальні погіршення у місцях найбільшого забруднення повітря та/або питної води, зокрема:

- через забруднення поверхневих вод внаслідок недбалого і нераціонального поводження із стічними водами в населення можуть виникнути хвороби кишково-шлункового тракту, нирок та інші;

- через забруднення атмосферного повітря внаслідок проходження по території громади автошляхів обласного значення виникають хвороби дихальних шляхів, алергії, сльозотеча, різь в очах, сухий кашель, нудота, головний біль, стискання в грудях, задишка, загальну слабкість, що є причиною розладів функцій органів дихання, атеросклерозу, хвороби серця, раку легень;

- через зниження показників родючості та хімічного навантаження на ґрунти в населення через неякісні продукти харчування можуть виникнути хвороби кишково-шлункового тракту, нирок та інші.

V. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ), ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Цей розділ ґрунтується на аналізі цілей документів державної політики, які мають відношення до цілей розвитку на місцевому рівні, і визначає ступінь їх врахування в Стратегії розвитку Прилуцької міської ТГ.

Для кожного з визначених напрямів розвитку Стратегії розробляються стратегічні та оперативні цілі. За кожною оперативною ціллю розробляються завдання й низка проектів, серед яких можуть бути проекти, які, відповідно до ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Для таких проектів має бути здійснена окрема процедура оцінки впливу на довкілля.

Основні міжнародні та державні зобов'язання щодо CEO є протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про CEO) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015) та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Паризька кліматична угода.

Згідно ст. 28 ЗУ «Про основи містобудування», якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про містобудування, то застосовуються правила міжнародного договору.

Основними правовими документами, які мають бути враховані під час процедури стратегічної екологічної оцінки є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про CEO) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС;

- Водний кодекс України;
- Лісовий кодекс України;
- Земельний кодекс України;
- Закон України «Про природно-заповідний фонд»;
- Закон України «Про охорону культурної спадщини»;
- Закон України «Про охорону археологічної спадщини»;
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Закон України «Про управління відходами»;
- Закон України «Про надра»;
- Закон України «Про питну воду та питне водопостачання»;
- Закон України «Про систему громадського здоров'я»;
- Закон України «Про екологічний аудит»;
- Закон України «Про рослинний світ»;
- Закон України «Про тваринний світ»;
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- Закон України «Про благоустрій населених пунктів»;
- Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр., затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. №695;

- Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;
- Стратегія розвитку Чернігівської області на 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням двадцять дев'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 20.12.2019 № 1242 зі змінами, внесеними 29.12.2020 №27) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Чернігівської області на 2021-2023 роки (затверджений рішенням 32 сесії обласної ради сьомого скликання 12 березня 2020 року);
- Екологічний паспорт Чернігівської області за 2022 рік;
- Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області у 2022 році;
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року №820-р;
- Національний план управління відходами до 2030 р., затверджений Кабінетом міністрів України 20.02.2019 р.;
- Конвенція ООН з біологічного різноманіття;
- Рамкова конвенція про зміну клімату;
- Паризька кліматична угода;
- Закон України «Про Генеральну схему планування території України»;
- Закон «Про основи містобудування»;
- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- Постанова Кабінету Міністрів України про забезпечення реалізації Закону України «Про Генеральну схему планування території України»;
- ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях»;
- ДСТУ-Н Б Б.1.1-10:2010 «Настанова з виконання розділів «Охорона навколишнього природного середовища» у складі містобудівної документації»;
- Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів зі змінами;
- ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Закон України N 436/96-ВР (436/96-ВР) від 29.10.96;
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. №1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів» (із змінами);
- Цілі сталого розвитку на період 2016-2030 рр. (зокрема, ціль 13 «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками»);
- Розпорядження КМУ від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»;
- Розпорядження КМУ від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»;
- Закон України «Про екологічну мережу України»;
- Розпорядження Чернігівської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58 «Про погодження регіональної схеми формування екологічної мережі Чернігівської області»;
- наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів»;
- Стратегія розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 176-р.;
- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Національний план управління відходами до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117;

- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20;

- рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;

- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;

- План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;

- Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;

- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;

- Водна стратегія України на період до 2050 року та план її реалізації у 2022 – 2024 роках, схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються ЗУ «Про управління відходами» (№ 2320-IX від 20.06.2022) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення або мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання й зменшення негативних наслідків для довкілля й здоров'я людини від утворення, зберігання й поводження з відходами. Повноваження органів місцевого самоврядування в сфері поводження з відходами визначаються 26 статтею ЗУ «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм у процесі інвестиційної діяльності. Так, ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення й використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ЗУ стаття 4). У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ЗУ стаття 21). Також у статті 8 ЗУ зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII.

Відповідно до нормативно-правової бази України проект Стратегії відповідає ряду зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів і лімітів використання природних ресурсів;

- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

- проектне спрямування на збереження просторової й видової різноманітності й цілісності природних об'єктів і комплексів;

- використання отриманих висновків моніторингу й комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;

- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Таблиця 48. Екологічні проблеми Прилуцької ТГ та можливі шляхи їх вирішення.

№	Екологічні проблеми.	Цілі екологічної політики.	Шляхи вирішення.
1.	Забруднення атмосферного повітря	Чисте атмосферне повітря	Реалізація заходів щодо: енергозбереження, зменшення втрат теплової енергії при її транспортуванні до споживачів; зменшення витрат енергетичних ресурсів; розвитку альтернативної та відновлювальної

			енергетики; озеленення міста з метою покращення й відновлення якості повітря; екологічного виховання населення, підвищення екологічної культури. Популяризація відновлювальних джерел енергії опосередковано сприятимуть зменшенню викидів забруднюючих речовин.
2.	Забруднення, захаращення поверхневих вод	Якісні водні ресурси	Передбачається: відновлення та покращення природного стану і функціонування річкової системи в громаді; реконструкція та ремонт існуючих мереж водопостачання та водовідведення; підвищення екологічної культури населення й бізнесу, підвищення ефективності управління, тощо.
3.	Накопичення твердих побутових та промислових відходів.	Запровадження системи управління відходами.	Створення ефективної системи управління відходами, що відповідає сучасним потребам екологічної безпеки; ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ. Забезпечення роздільного збирання ТПВ та направлення вторинної сировини на переробку; покращення технічного забезпечення сфери поводження з ТПВ; приведення звалища ТПВ до норм екобезпеки; підвищення обізнаності мешканців громади щодо належного поводження з відходами, підвищення екологічної культури і управління.
4.	Забруднення ґрунтів.	Невиснажені родючі ґрунти, зменшення деградації ґрунтів, зменшення площ техногенно забруднених територій, зниження рівнів впливу негативних антропогенних факторів.	Стале, невиснажливе використання земельних ресурсів територіальної громади, зменшення площ техногенно забруднених територій, екологізація землеробства, підвищення екологічної культури і управління. Зниження рівня забрудненості від автотранспорту.
5.	Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	Відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття, збільшення площ ПЗФ, охорона об'єктів.	Збереження природоохоронних зон; створення нових/відновлення існуючих туристичних об'єктів та рекреаційних зон; покращення туристичної привабливості громади, створення та відновлення екостежок, екомаршрутів; розвиток зеленого туризму; озеленення громади; підвищення рівня екологічної культури населення з залученням якомога більшої кількості жителів громади до різних екологічних акцій та заходів щодо збереження об'єктів екомережі та біорізноманіття.
6.	Відсутність системи екологічного моніторингу	Створення ефективної системи спостережень та моніторингу навколишнього середовища в Прилуцькій громаді.	Створення ефективної системи моніторингу за станом навколишнього природного середовища в Прилуцькій ТГ.
7.	Недостатня кількість зелених насаджень та площ для	Озеленення території, відновлення парків, скверів, лісів, зелених майданчиків, алей, тощо. Оновлені майданчики та	Озеленення та збільшення паркових та інших територій громади; підвищення рівня екологічної культури і екологічного управління. Облаштування додаткових місць відпочинку та проведення дозвілля для мешканців громади і

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2025-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

	відпочинку, дозволяє й занять фізкультурою і спортом в Прилуцькій громаді.	рекреаційні зони.	гостей міста. Розвиток інфраструктури міста. Розвиток спортивної інфраструктури міста.
8.	Ризики виникнення надзвичайних ситуацій природного техногенного характеру.	Запроваджена та вдосконалена система попередження надзвичайних ситуацій та подолання наслідків. Створена система підвищеної стійкості до впливів воєнного стану.	Попередження надзвичайних ситуацій; ознайомлення населення з можливими ризиками виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; підвищення екологічної культури населення, профілактика захворювань. Підвищення ефективності управління в разі надзвичайних ситуацій, а також розробка програм стійкості в період воєнних дій.

Ураховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що проект Стратегії відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному рівні, враховує їх і пропонує комплекс заходів, які спрямовані на їх виконання.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань у інших напрямках співробітництва, наприклад, таких як зміна клімату, охорона озонного шару та ін., слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань проекту документу державного планування, що є документом місцевого рівня.

VI. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (І, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ – 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.

Відповідно до Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори і фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, безпеки життєдіяльності населення та взаємодії цих факторів.

Вторинні наслідки – це вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття. Кумулятивні наслідки – це нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Синергічні наслідки – це сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

На території Прилуцької міської територіальної громади за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря, воду та ґрунти забруднюючих речовин, не очікується.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Стратегії та Плану заходів не очікується, оскільки відсутні причини, які спричиняють до їх зміни, а стратегічні цілі направлені на покращення екологічної ситуації.

Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні. Відтак настання синергічних наслідків також не очікується.

Робоча група з CEO здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії та Плану заходів на складові довкілля відповідно до контрольного переліку питань, наведеного в таблиці 47.

Таблиця 49. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів відповідно до контрольного переліку.

Чи може реалізація Стратегії та Плану заходів спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		+
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			+	+
4. Появу джерел неприємних запахів?			+	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			+	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			+	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	

Чи може реалізація Стратегії та Плану заходів спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	+
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			+	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?		+	+	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			+	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			+	
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
20. Спорудження екологонебезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		+		
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		+		
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			+	
Клімат				
28. Збільшення обсягу викидів парникових газів?			+	+
Біорізноманіття				
29. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	+
30. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			+	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			+	+

Чи може реалізація Стратегії та Плану заходів спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	+
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			+	+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			+	+
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			+	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	+
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			+	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
Інше				
44. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?		+		+
45. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
46. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	+
47. Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
48. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
49. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності здатні викликати значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Керуючись сформульованим стратегічним баченням розвитку Прилуцької міської територіальної громади, стратегічними та операційними цілями, та на основі оцінок, представлених в табл. 47, можна зробити наступні висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів.

Атмосферне повітря. Стратегія містить завдання 3.3.3. «Формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища, довкілля й формування високого рівня екологічної культури населення» оперативної цілі 3.3. «Багаторівневе співробітництво та партнерство», яка безпосередньо націлена на забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів на території Прилуцької міської ради. Це важливий напрям діяльності місцевого самоврядування на території громади, адже вона розташована у відносній близькості з найбільшим містом регіону, а через її територію проходять автошляхи з інтенсивним трафіком, що забезпечує громаду не лише економічними і соціальними перевагами, але створює додаткове навантаження на навколишнє природне середовище.

Ціль спрямована на вирішення двох завдань: формування дбайливого ставлення до довкілля та підвищення рівня екологічної культури населення.

Крім того, оперативна ціль напряду передбачає формування екологічної свідомості у мешканців громади ще зі шкільного віку. У разі виконання даного завдання стратегічного плану 2.3.3. «Змістовне дозвілля. Розвиток рекреаційних зон та об'єктів, оздоровчо-спортивна інфраструктура для всіх вікових категорій» та 3.3.3. «Формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища, довкілля й формування високого рівня екологічної культури населення», буде забезпечено зменшення обсягів забруднення середовища громади. Передбачається зменшення забруднення повітря газами (зокрема, метаном, сірководнем, які збільшують парниковий ефект), що сприятиме чистоті атмосферного повітря у громаді та робитиме його більш якісним.

Водні ресурси. Реалізація завдань 2.3.3. «Змістовне дозвілля. Розвиток рекреаційних зон та об'єктів, оздоровчо-спортивна інфраструктура для всіх вікових категорій», 2.3.7. «Створення ефективної системи управління відходами» оперативної цілі 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» сприятиме відновленню, підтриманню сприятливого санітарно-екологічного стану річок, інших водойм на території. Окрім цього, дане завдання передбачає: проведення інформаційно-консультаційної роботи з населенням та суб'єктами господарювання у громаді з екологічних питань; просвітницьку діяльність в напрямі підвищення екологічної культури мешканців; ліквідацію стихійних сміттєзвалищ; активізацію укладення договорів на вивезення ТПВ; запровадження системи роздільного сортування ТПВ (придбання контейнерів, пресу для сміття, облаштування майданчиків).

Також одним з ключових напрямків стратегії є завдання: 1.1.2. «Підтримка економічної спроможності комунальних підприємств. Залучення додаткових ресурсів у розвиток міського господарства», 2.1.4. «Покращення якості надання житлово-комунальних послуг». Цими напрямками передбачено ремонт та реконструкцію комплексу для очистки каналізаційних вод, забезпечення ефективного очищення дворової каналізації та недопущення негативного впливу на довкілля і явищ забруднення середовища, шляхом придбання вакуумної асенізаційної машини та іншої спеціалізованої техніки.

Зважаючи на те, що у громаді спостерігалися випадки несанкціонованого складування сміття на березі річок, реалізація завдання забезпечить також підвищення санітарно-екологічного стану водних ресурсів на території громади – як стану поверхневих вод, так і підземних.

Хоча і опосередковано, але внеском для нормалізації стану водних ресурсів також характеризуватиметься реалізація завдань: 2.3.3. «Змістовне дозвілля. Розвиток рекреаційних зон та об'єктів, оздоровчо-спортивна інфраструктура для всіх вікових категорій» та 3.3.3. «Формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища, довкілля й формування високого рівня екологічної культури населення» спрямовані на створенні облаштування громадських просторів і місць для відпочинку на природі поблизу водойми. Тобто відпочинку у межах неторканих природоохоронних територій, де поряд із науково-пізнавальними, культурно-виховними і спортивно-оздоровчими функціями акцентується увага на зв'язках між природним і соціальним середовищем, на наслідках антропогенного тиску; тут набуваються навички гармонійних стосунків природи і людини.

У Стратегії та Плані заходів не передбачається реалізація завдань, які можуть спричинити до негативного впливу на наявні у громаді об'єкти природно-заповідного фонду. Крім того, Стратегія та План заходів не передбачають започаткування підприємницької діяльності, яка спричинятиме до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Стратегії та Плану заходів не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.

Земельні ресурси. Очікується, що запровадження Стратегії позитивно відобразиться на стані земельних ресурсів громади. В межах оперативної цілі 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» передбачено створення туристично-рекреаційних зон та розвиток екотуризму, що націлене на вивчення природного і культурного навколишнього середовища і має на меті поліпшення стану в цьому середовищі.

Розвиток системи управління відходами (зокрема, ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ), який планується у межах реалізації оперативної цілі 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» (Завдання 2.3.7. Створення

ефективної системи управління відходами) дозволить знизити ймовірність забруднення ґрунтів через оперативну ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ та попередження їх утворення або наявності у відходах небезпечних речовин. Розвиток системи водовідведення, передбачений цією ж оперативною ціллю, також дасть змогу уникнути негативного впливу на ґрунти, адже передбачає будівництво каналізаційних мереж та очисних споруд. Це прямо сприятиме зменшенню обсягів каналізаційних стоків, не охоплених мережею централізованого водовідведення. У Стратегії передбачені заходи з інвентаризації та моніторингу використання земельних ресурсів. Виникнення небезпечних інженерно-геологічних процесів і явищ та інших чинників, які негативно впливають на стан ґрунтів – не прогнозується. Оцінка фактичного впливу здійснюватиметься на підставі та з урахуванням результатів моніторингу стану навколишнього природного середовища щодо реалізації господарської діяльності.

Відходи. Реалізація завдання 2.3.7. Створення ефективної системи управління відходами позитивно вплине на ситуацію з відходами у Прилуцькій територіальній громаді. Вона націлена на вирішення проблем громади системно, за такими напрямками: ліквідація стихійних сміттєзвалищ, активізація укладення договорів на вивезення ТПВ; просвітницька діяльність в напрямі підвищення екологічної культури мешканців; запровадження і поширення сортування сміття – встановлення спеціальних окремих контейнерів для скла, паперу, пластикових пляшок і змішаних відходів в населених пунктах громади, встановлення додаткових сміттєзбірників у громадських місцях.

Кліматичні умови. Стратегія та План заходів не передбачають започаткування підприємницької діяльності, яка спричинить до збільшення обсягів викидів парникових газів, що можуть сприяти глобальному потеплінню. Тому реалізація Стратегії та Плану заходів не має призвести до негативного впливу на клімат. Натомість, реалізація завдань у межах оперативних цілей 1.1 «Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій», 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури» та 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» в комплексі дозволить знизити викиди CO₂ в атмосферу, сприятимуть збалансованому та більш сталому споживанню ресурсів. Зокрема, впровадження у громаді заходів з енергоефективності (завдання 1.2.3. «Впровадження високих екологічних стандартів, доступність, безпека та енергоощадність») у середньо- та довгостроковій перспективі сприятимуть зниженню залежності від палива, яке може продукувати парникові гази, а також зменшенню емісії CO₂.

Біорізноманіття. У Стратегії та Плані заходів не передбачається реалізація завдань, які можуть спричинити до негативного впливу на біорізноманіття, рекреаційні зони та наявні у громаді об'єкти природно-заповідного фонду. Водночас, покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація оперативних цілей 1.1 «Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій», 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури» та 1.2.3. «Впровадження високих екологічних стандартів, доступність, безпека та енергоощадність».

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Прилуцька міська територіальна громада володіє потенціалом для розвитку туристичної діяльності (сприятливі природно-кліматичні умови, історико-культурний потенціал, об'єкти природно-заповідного фонду тощо). Проте проблемним питанням залишається невідповідність рівня розвитку туристичної індустрії в громаді наявному потенціалу. У межах реалізації операційної цілі 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів» передбачені заходи з маркетингу територій і розробку та просування бренду, а оперативних цілей 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів», 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури» та 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» - збереження природно-заповідного фонду громади та популяризація рекреаційних і туристичних об'єктів у громаді.

Впровадження Стратегії та Плану заходів сприятиме розвитку рекреаційних зон в громаді, осередків дозвілля та громадських просторів, що передбачено оперативними цілями 3.3. «Багаторівневе співробітництво та партнерство» та 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів».

У процесі реалізації Стратегії не передбачається негативного впливу на наявні об'єкти природно-заповідного фонду.

Збереження об'єктів культурної спадщини передбачено завданням 1.3.5. «Підтримка в належному стані об'єктів історико-культурної спадщини» оперативної цілі 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів».

Населення та інфраструктура. Виконання завдань операційних цілей 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури» (завдання 2.1.2. «Доступна й ефективна система надання комплексних медичних послуг і соціального захисту») та 2.3. «Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища» (завдання 2.3.3. «Змістовне дозвілля. Розвиток рекреаційних зон та об'єктів, оздоровчо-спортивна інфраструктура для всіх вікових категорій») мають призвести до покращення стану здоров'я населення громади, оскільки передбачають модернізацію закладів охорони здоров'я та підвищення якості надання медичних послуг, підвищення рівня соціального захисту пільгових категорій населення, популяризація і пропагування здорового способу життя тощо.

Позитивно вплине на здоров'я мешканців і реалізація завдань в межах оперативних цілей 3.3. «Багаторівневе співробітництво та партнерство» та 2.1. Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури»: здійснення заходів з благоустрою, екологічної безпеки та збереження навколишнього середовища; впровадження системи енергоменеджменту у громаді; підвищення культури поводження з ТПВ. Їх реалізація дозволить підвищити якість атмосферного повітря у громаді, знизити рівень забруднення водних ресурсів та ґрунтів, підвищити рівень культури поводження з відходами у тому числі залишками рослинності.

Реалізація окремих завдань стратегічних цілей 2 «Підвищення якості та безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади» (зокрема, щодо формування сучасних осередків дозвілля, удосконалення управління майном комунальної власності та удосконалення житлово-комунальної інфраструктури, покращення дорожньої та облаштування придорожньої інфраструктури) завдяки модернізації існуючих та створенню нових інфраструктурних об'єктів сприятиме зростанню рівня благоустрою населених пунктів і підвищенню якості життя їхніх мешканців.

Важливо зазначити: процес розробки Стратегії та Плану заходів відбувався публічно та прозоро. Через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки міської ради в соціальних мережах було повідомлено про початок роботи над проектом Стратегії та Плану заходів, визначено строки і форми подання пропозицій до них від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи, оприлюднено на офіційному веб-сайті міської ради проекти Стратегії та Плану заходів, організовано їх громадське обговорення. Зважаючи на зазначене, у громаді відсутні підстави для виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Стратегії та Плану заходів. Натомість Стратегія та План заходів є документами, що враховують спільні інтереси та бачення поступального розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя усіх її мешканців.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Завдання оперативних цілей 1.1 «Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій», 1.3. «Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів» та 2.1. «Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури» орієнтовані на новітні інноваційні технології ощадного та бережливого землекористування й не призведуть до стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей, що, відповідно, могло б призвести до суттєвого погіршення якості природного середовища громади. Водночас у Стратегії та Плану заходів закладено заходи з розвитку системи управління відходами та підвищення культури мешканців громади щодо поводження із ТПВ, у тому числі залишками рослинності, зміцнення екологічної безпеки та захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, а також енергомодернізації комунальних будівель (оперативна ціль 1.2. «Вдосконалення механізмів та можливостей просторового розвитку»).

Ймовірність того, що реалізація Стратегії та Плану заходів призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) негативний вплив на довкілля, є незначною.

Таким чином, реалізація Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року не супроводжуватиметься появою нових негативних наслідків для довкілля. Навпаки, реалізація усіх оперативних цілей Стратегії та Плану заходів сприятиме покращенню екологічної ситуації у територіальній громаді.

VII. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ.

Реалізація Стратегії та Плану заходів передбачає виконання заходів та проєктів, пов'язаних з будівництвом, енергозбереженням та раціональним використанням природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному контексті середовища життєдіяльності мешканців та гостей громади. На основі пропозицій, наданих членами Робочої групи з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану заходів, для зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Стратегії та Плану заходів пропонується реалізація комплексу заходів в розрізі компонентів довкілля та з метою покращення стану навколишнього природного середовища у Стратегії. Передбачається ряд заходів, направлених для покращення екологічної безпеки на території:

Таблиця 50. Завдання та заходи Стратегії розвитку Прилуцької міської ТГ та Плану заходів з її реалізації на період 2025-2027 рр.

Стратегічна ціль	Операційна ціль	Завдання	Кількість заходів
Стратегічна ціль 1. Соціально-економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту.	1.1 Підтримка зайнятості, бізнесу та залучення інвестицій.	1.1.1. Підтримка підприємницької діяльності у пріоритетних та соціально важливих напрямках. Сприяння розвитку промисловості, торгівлі та сфери послуг.	12
		1.1.2. Просування продукції та послуг місцевого бізнесу на нові ринки	11
		1.1.3. Покращення діалогу влада-бізнес-громадськість. Впровадження додаткових форм взаємодії «бізнес-влада»	24
		1.1.4. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва.	9
		1.1.5. Розвиток інноваційного та конкурентно-спроможного промислового сектору.	12
		1.1.6. Створення організаційних та інституційних засад для залучення інвестицій	11
		ВСЬОГО по 1.1.	79
	1.2. Вдосконалення механізмів та можливостей просторового розвитку.	1.2.1. Планування просторового розвитку громади.	7
		1.2.2. Модернізація і розвиток інженерної інфраструктури.	12
		1.2.3. Впровадження високих екологічних стандартів, доступність, безпека та енергоощадність.	37
		1.2.4. Пошук та формування вільних земельних ділянок з метою залучення інвестицій в будівництво нових виробництв.	3
		ВСЬОГО по 1.2.	59
	1.3. Підвищення привабливості громади. Посилення ефективності використання ресурсів.	1.3.1. Створення якісної промоції міста та його інвестиційного потенціалу.	7
		1.3.2. Брендунання в громаді та просування інтересів міста. Підвищення конкурентоспроможності.	7
		1.3.3. Інвентаризація, оптимізація та моніторинг використання комунального майна, земельних та інших ресурсів для залучення інвестицій та нових можливостей бізнесу.	5
		1.3.4. Створення інституційних засад сталого розвитку туристичної та рекреаційної галузі. Туристичний маркетинг м. Прилуки.	27

		1.3.5. Підтримка в належному стані об'єктів історико-культурної спадщини.	11
		ВСЬОГО по 1.2.	57
		ВСЬОГО по Стратегічній цілі 1.	195
Стратегічна ціль 2. Підвищення якості та безпеки життя мешканців Прилуки та ефективна діяльність міської влади.	2.1. Ефективна система надання соціально-гуманітарних та комунальних послуг. Розвиток інфраструктури.	2.1.1. Сучасна система освіти і виховання для конкурентоздатної молоді.	32
		2.1.2. Доступна й ефективна система надання комплексних медичних послуг і соціального захисту.	39
		2.1.3. Культура і спорт громади створюють можливості для кожного жителя міста.	18
		2.1.4. Покращення якості надання житлово-комунальних послуг.	28
		2.1.5. Розвиток дорожньо-транспортної мережі громади.	35
		2.1.6. Підтримка економічної спроможності комунальних підприємств. Залучення додаткових ресурсів у розвиток міського господарства.	12
		ВСЬОГО по 2.1.	164
	2.2. Охоплення всіх категорій жителів міста увагою відповідно потреб та інтересів.	2.2.1. Підвищення рівня доступності адміністративних та інших послуг, орієнтованих на громадян, правопорядок.	33
		2.2.2. Підвищення здатності населення адаптуватися до потреб економіки та невиробничого сектору	40
		2.2.3. Впровадження програм інтеграції, підтримки, інклюзії та доступності з врахуванням гендерних підходів та індивідуальних і спільних інтересів різних соціальних груп в громаді.	15
		2.2.4. Прилуки – місто дружнє до дитини.	10
		2.2.5. Впровадження механізмів підтримки, адаптації та допомоги внутрішньо переміщених осіб та Захисників/Захисниць України.	6
		2.2.6. Забезпечити надання сімейно-орієнтованих послуг, спрямованих на укріплення інституту сім'ї та популяризацію сімейних цінностей.	13
		ВСЬОГО по 2.2.	117
	2.3. Розбудова безпечного, доступного та комфортного середовища.	2.3.1. Розвиток території в інтересах громади та єдність територіального простору	11
		2.3.2. Підвищення якості благоустрою та доріг в громаді, забезпечення стійкості роботи критичної інфраструктури.	11
		2.3.3. Змістовне дозвілля. Розвиток рекреаційних зон та об'єктів, оздоровчо-спортивна інфраструктура для всіх вікових категорій.	27
		2.3.4. Система безпеки та цивільного захисту. Забезпечення якісного зв'язку та доступу до публічної інформації.	24
		2.3.5. Формування креативного міського середовища. Розбудова мікрорайонів міста.	15
		2.3.6. Оптимізація міста для людей з особливими потребами.	6
		2.3.7. Створення ефективної системи управління відходами	20
		ВСЬОГО по 2.3.	114
ВСЬОГО по Стратегічній цілі 2.			395

Стратегічна ціль 3. Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку.	3.1. Розвиток людського капіталу та сучасних систем організації послуг і комунікацій.	3.1.1. Підтримка громадської участі та ініціатив місцевого розвитку.	10	
		3.1.2. Формування ефективної ветеранської політики в громаді.	4	
		3.1.3. Створення постійного центру комунікації з громадськими організаціями та делегування повноважень для організації гуманітарних послуг.	10	
		ВСЬОГО по 3.1.		24
	3.2. Підтримка ініціатив та сприяння самореалізації молоді.	3.2.1. Розвиток молодіжного середовища та патріотичне виховання. Розширення можливостей закладів освіти, культури і спорту.	31	
		3.2.2. Створення й підтримка функціонування центрів розвитку та ініціатив. Сприяння самореалізації та лідерства серед молоді.	19	
		3.2.3. Розвиток сімейних форм виховання, підтримка соціальнонезахищених, сприяння покращенню демографічної ситуації.	8	
		3.2.4. Створення у місті атмосфери вільного творчого самовираження та конкурентоспроможного мистецького середовища.	10	
		3.2.5. Підтримка соціально-вразливих груп молоді, соціально-правовий захист та профілактика злочинності серед молоді	15	
		ВСЬОГО по 3.2.		83
		3.3. Багаторівневе співробітництво та партнерство.	3.3.1. Формування політики партнерства та співробітництва міської громади на основі внутрішніх та зовнішніх можливостей.	17
			3.3.2. Підвищення ефективності управління містом та дієвості місцевого самоврядування	11
	3.3.3. Формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища, довкілля й формування високого рівня екологічної культури населення.		16	
	3.3.4. Активізація проектної діяльності в місті для задоволення соціально-економічних і культурних потреб населення.		6	
	3.3.5. Патріотичне виховання населення, відродження, збереження та розвиток народних традицій, фольклору, народної творчості та художніх промислів.		8	
	ВСЬОГО по 3.3.		58	
	ВСЬОГО по Стратегічній цілі 3.			165
	ВСЬОГО по Плану заходів			755

Атмосферне повітря і клімат. Для зменшення впливу викидів шкідливих речовин в атмосферу (у т. ч. генерованих автомобільним транспортом) на якість повітря та клімат, доцільно:

- створити додаткові території зелених насаджень;
- стимулювати заходи з підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях економіки громади.

Водні ресурси. Для забезпечення екологічної безпеки водних ресурсів у громаді й запобігання потрапляння стічних вод домогосподарств і підприємств у ґрунт та поверхневі води необхідно:

- здійснити поступову заміну зношених інженерних систем водопостачання та водовідведення;

- здійснити ремонт/модернізацію/будівництво каналізаційних та очисних споруд із застосуванням новітнього обладнання та технологій;
- відновлення біоставків міських каналізаційних очисних споруд;
- здійснювати постійний моніторинг та контроль за дотриманням норм водоохоронного законодавства;
- провадити регулярне очищення водних об'єктів громади.

Земельні ресурси. Для запобігання забрудненню ґрунтів та зниженню їхньої родючості слід:

- провести закупівлю та висадку саджанців дерев і квітів, розбивку клумб, квітників тощо в громадських місцях;
- здійснити очистку території громади від карантинних рослин (амброзії);
- створювати додаткові захисні зелені насадження;
- своєчасно проводити викошування узбіч, зон зелених насаджень, парків, скверів, місць загального користування.

Поводження з відходами. Для запобігання забрудненню території громади ТВП, у т. ч. появи несанкціонованих сміттєзвалищ, необхідно:

- регулярно провадити моніторинг появи стихійних сміттєзвалищ в місцях їх скупчення (громадські простори, осередки дозвілля та рекреації) та своєчасно їх ліквідовувати;
- встановити контейнери для сортування сміття (скло, папір, пластикові пляшки та змішані відходи) в громаді;
- вдосконалити систему збирання та вивезення відходів (графіки вивезення) на усій території громади;
- активізувати роботу комунального підприємства з укладення договорів з домогосподарствами на вивезення ТПВ;
- посилити просвітницьку діяльність щодо створення екологічної культури місцевих мешканців не лише серед дітей, але й серед осіб зрілого віку;
- сприяти створенню кластерів з перероблення промислових та твердих побутових відходів, у т. ч. через налагодження міжмуніципального співробітництва у галузі перероблення відходів.

Окрім зазначеного, доцільно в перспективі налагодити співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що співфінансують проекти у сферах екології та охорони довкілля, залучити бізнес до реалізації місцевих екологічних програм і проектів.

Переважна більшість рекомендованих Робочою групою з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану дій для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії були враховані під час підготовки заходів з реалізації оперативних цілей Стратегії.

В громаді щороку основним інструментом планування, що використовується, є щорічні Програми місцевого розвитку соціально-економічного, гуманітарного, суспільно-політичного та організаційно-безпекового характеру. Вони включають переваги і можливості державних/обласних/районних/цільових (галузевих) програм та програм капітального будівництва. У м. Прилуки планування здійснювалось раніше, як правило, на основі щорічних Планів соціально-економічного розвитку, а фінансування заходів (проектів) подібних програм в основному здійснювалось за рахунок міського бюджету, а також коштів районного, обласного, державного бюджетів та коштів, які інвестовані бізнесом для впровадження соціальних заходів, актуальних для громади, грантових коштів. З 2022 року значна кількість гуманітарної та матеріальної допомоги надійшла громаді від громадських організацій та фондів, а також від організації міжнародної технічної допомоги.

У 2025 роках процес планування розвитку громади продовжує здійснюватися через діючі прийняті місцеві цільові програми. В громаді діє 41 місцева програма, з яких всі фінансувалися в 2024 році. Серед програм – 15 середньострокові, що позитивно характеризує процес планування, а решта одно- чи дворічні. В 2024 року на місцеві галузеві програми виділено із місцевого бюджету майже 142,4 млн. грн. Переважно програмні документи спрямовані на вирішення питань охорони здоров'я різних категорій населення – 13 програм, соціальний захист та підтримка ветеранських організацій – 10 програм, розвиток інфраструктури, планувальна документація, ЖКГ – 4 програми, розвиток освіти, дітей та

молоді, національно-патріотичне виховання – 4 програми, програм організаційного характеру – 4, культура, спорт і туризм – 2, на цілі безпеки та захисту – 4 програми. Останні актуалізовано в умовах запровадження воєнного стану в країні (таблиця 49).

Таблиця 51. Місцеві програми розвитку Прилуцької міської територіальної громади.

№	Назва програми	Рішення Прилуцької міської ради	Термін дії	Короткий зміст	Бюджет (тис. грн.)
1	Надання населенню вторинної медичної допомоги на 2024 рік	(50 (позачергова) сесія 8 скликання) від 26.04.2024р. №18	2024	Надання вторинної медичної допомоги, вжиття заходів з профілактики захворювань населення та підтримки громадського здоров'я, покриття вартості комунальних послуг та ін.	41709,0
2	Надання медичних послуг дитячому населенню на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №4	2024	Забезпечення функціонування КНП «Прилуцька міська дитяча лікарня» Прилуцької міської ради в частині оплати комунальних послуг, енергоносіїв, медичних оглядів працівників	7700,0
3	Надання стоматологічної допомоги мешканцям м. Прилуки на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №7	2024	Збереження, поліпшення та відновлення стоматологічного здоров'я населення. Сприяння функціонуванню, модернізації та розвитку матеріально-технічної бази закладу	389,0
4	Надання населенню первинної медичної допомоги на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №2	2024	Фінансове забезпечення функціонування КНП «Прилуцький міський центр первинної медико-санітарної допомоги» в частині оплати комунальних послуг, енергоносіїв	1651,0
5	Забезпечення пільговими та безоплатними лікарськими й технічними засобами дитячого населення на 2024 рік	(50 (позачергова) сесія 8 скликання) від 26.04.2024р. №20	2024	Підвищення якості та ефективності медико – санітарної допомоги, забезпечення технічними засобами реабілітації осіб з інвалідністю для покращання якості життя	470,0
6	Надання медичних послуг дитячому населенню міста Прилуки в закладах освіти на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №6		Фінансове забезпечення медичних послуг дитячому населенню м. Прилуки в закладах освіти	5704,0
7	Відшкодування коштів за зубопротезування та лікування окремим пільговим категоріям населення м. Прилуки на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №8	2024	Підвищення рівня забезпечення безоплатного зубопротезування та лікування окремим пільговим категоріям населення міста Прилуки та відшкодування коштів за дані послуги	805,0
8	Фінансова підтримка Прилуцької міської організації ветеранів	(16 (позачергова) сесія 8	2024	Фінансово-організаційна підтримка Прилуцької міської організації ветеранів України	435,0

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2025-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИЛУЦЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

	України на 2022-2024 роки	скликання) від 06.03.2022р. №32			
9	Відзначення державних та професійних свят, ювілейних дат, заохочення за заслуги перед територіальною громадою міста Прилуки на 2023-2025 роки	(41 (позачергова) сесія 8 скликання) від 07.07. 2023р. №25	2023-2025	Організація з відзначення державних та професійних свят, ювілейних дат, заходів зі збереження національної пам'яті та інших заходів	1182,0
10	Розвиток культури та туризму на 2023-2025 роки	(41 (позачергова) сесія 8 скликання) від 07.07. 2023р. №16	2023-2025	Збереження та використання національної культурної спадщини як фактора соціального і економічного розвитку місцевої громади, формування цілісного національного культурно-інформаційного і мовно-культурного простору в місті, наповнення його високоякісним і різноманітним культурним продуктом	7216,0
11	Облаштування позаміського закладу оздоровлення та відпочинку дітей «Берізка» на базі КП «Санаторій Берізка» на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №27	2024	Виконання заходів, спрямованих на збереження майна, належне обслуговування, забезпечення фінансово-господарської діяльності КП «Санаторій Берізка»	197,0
12	На варті чистоти і порядку 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №28	2024	Забезпечення дієвого контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами вимог нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері благоустрою	1918,781
13	Утримання безпритульних тварин у реабілітаційному центрі м. Прилуки на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №30	2024	Створення умов для профілактики явища безпритульних тварин, щеплення та лікування безпритульних тварин	1865,0
14	Забезпечення функціонування громадської вбиральні на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №29	2024	Забезпечення санітарно-гігієнічних заходів. Утримання громадської вбиральні та її доглядачів	782,6
15	15 Розвиток цивільного захисту м. Прилуки на 2021-2025 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №34	2021-2025	Захист населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, ефективне функціонування територіальної підсистеми Єдиної державної системи цивільного захисту, підтримання у постійній	108085,0

				готовності територіальної системи централізованого оповіщення, забезпечення оповіщення та інформування населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, проведення пошукових, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, створення та вдосконалення безпечних умов для користування водними об'єктами, розвиток і удосконалення рятувальних сил на водних об'єктах, поточний ремонт захисних споруд цивільного захисту	
16	Територіальна оборона м. Прилуки на 2024	(49 рік (позачергова) сесія 8 скликання) від 26.01.2024р. №1	2024	Забезпечення підрозділів Збройних Сил України, розташованих на території Прилуцької міської територіальної громади та створення належних умов для виконання завдань національного спротиву	89500,0
17	Підтримка Збройних Сил України на 2024 рік (зі змінами)	(50 (позачергова) сесія 8 скликання) від 26.04.2024р. №4	2024	Забезпечення належних умов для якісного виконання завдань та підтримки високого рівня боєготовності військових частин та інших підрозділів Збройних Сил України	25000,0
18	Інформаційне забезпечення населення телевізійним та інформаційним продуктом комунального підприємства Телекомпанії «Прилуки» Прилуцької міської ради на 2021 - 2024 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №23	2021-2024	Забезпечення функціонування КП ТК «Прилуки» в частині оплати праці, комунальних послуг, енергоносіїв та телекомунікаційних послуг	8400,0
19	Звільнення від батьківської плати за харчування дітей із сімей учасників бойових дій, дітей із сімей загиблих або таких, які пропали безвісти Захисників і Захисниць на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №13	2024	Підтримка рівня матеріального і соціального захисту сімей учасників бойових дій, дітей із сімей загиблих та таких, які пропали безвісти	5260,1
20	Харчування учнів 1-4 класів закладів	(48 (позачергова)	2024	Підтримка рівня матеріального і соціального захисту сімей, у яких	4711,54

	загальної середньої освіти міста в 2024 році	сесія 8 (скликання) від 02.12.2023р. №12		виховуються діти	
21	Крок за кроком до здоров'я Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів №14 на 2022-2026 роки	(16 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 06.03.2022р. №16	2022-2026	Вирішення питань фізичного вдосконалення та зміцнення здоров'я дітей шляхом комплексного розв'язання педагогічних, медичних та соціальних завдань	6430,0
22	Підтримка та розвиток учнівської молоді міста на 2022-2024 роки «Обдарованість»	(16 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 06.03.2022р. №12	2022-2024	Забезпечення у місті чіткої і прозорої системи відзначення та заохочення обдарованої учнівської молоді і стимулювання талановитих дітей	763,61
23	Забезпечення пільгового перевезення дітей шкільного віку громадським автотранспортом на міських автобусних маршрутах загального користування у 2024 році	(48 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 02.12.2023р. №15	2024	Охоплення пільговим перевезенням дітей шкільного віку, що потребують підвезення до закладів загальної середньої освіти і користуються громадським автотранспортом на міських автобусних маршрутах загального користування	478,8
24	Фінансування пільг на оплату послуг зв'язку, компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян та інших пільг з міського бюджету на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 02.12.2023р. №16	2024	Відшкодування компенсаційних виплат перевізникам, які здійснюють пільгові перевезення окремих категорій громадян автомобільним транспортом на міських автобусних маршрутах загального користування та залізничним транспортом, фінансування пільг на оплату послуг зв'язку, на капітальний ремонт житла та за пільговий проїзд учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС	6430,0
25	Забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на 2023-2025 роки, віднесених до категорії 1	(41 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 07.07.2023р. №8	2023-2025	Забезпечення санаторно-курортним лікуванням. Медична допомога, що здійснюється з профілактичною, лікувальною або реабілітаційною метою із застосуванням природних лікувальних факторів	597,0
26	Компенсація Фізичними особам, які надають соціальні послуги на непрофесійній основі на 2023-2025 роки	(41 (позачергова) сесія 8 (скликання) від 07.07.2023р. №7	2023-2025	Підтримка осіб, які надають послуги особам, що перебувають у складних життєвих обставинах та потребують постійної сторонньої допомоги і не здатні до самообслуговування.	16450,0
27	Пільги місцевої влади на оплату житлово-комунальних послуг та послуг зв'язку особам,	(16 (позачергова) сесія 8 (скликання) від	2022-2024	Соціальний захист та фінансова підтримка окремих пільгових категорій громадян та громадської організації шляхом	6550,0

	які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, сім'ям воїнів, загиблих (померлих) в Афганістані та учасникам АТО/ООС, особам з інвалідністю по зору – членам УТОС, спілці ветеранів Афганістану на 2022-2024 роки	06.03.2022р.№22		надання додаткових до встановлених чинним законодавством пільг на оплату житлово-комунальних послуг.	
28	Санаторно-курортне оздоровлення осіб з інвалідністю внаслідок загального захворювання, з дитинства та осіб з інвалідністю, які отримали каліцтво на виробництві або професійне захворювання на 2024-2026 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №17	2024-2026	Створення умов для зміцнення фізичного та психологічного стану здоров'я пільгової категорії громадян шляхом належної організації їх оздоровлення та відпочинку, а також реалізація комплексу взаємопов'язаних заходів.	1194,0
29	Забезпечення санаторно-курортним лікуванням учасників бойових дій на території інших держав у 2023-2025 роках	(41 (позачергова) сесія 8 скликання) від 07.07.2023р.№12	2023-2025	Створення умов для зміцнення фізичного та психологічного стану здоров'я пільгової категорії громадян шляхом належної організації їх оздоровлення та відпочинку, підвищення рівня соціального захисту даної категорії громадян	597,0
30	Забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій і Луганській областях та осіб які брали участь у заходах необхідних для забезпечення оборони України захисту безпеки населення інтересів держави у зв'язку з військовою агресією	Рішення (41 (позачергова) сесія 8 скликання) від 07.07.2023р. №10	2023-2025	Створення умов для зміцнення фізичного та психологічного стану здоров'я пільгової категорії громадян шляхом належної організації їх оздоровлення та відпочинку, соціальний захист даної категорії громадян	597,0

	Російської Федерації проти України, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб у 2023-2025 роках				
31	Програма підтримки сім'ї, забезпечення гендерної рівності, протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми на період 2024-2025 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №22	2024-2025	Створення правових і соціальних умов для належного розвитку сім'ї, запобігання та протидії домашньому насильству, торгівлі людьми, створення умов впровадження гендерних підходів в усі сфери життєдіяльності суспільства	240,0
32	Програма національно-патріотичного виховання в м. Прилуки на 2024-2025 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №19	2024-2025	Розвиток в місті Прилуки системи національно-патріотичного виховання	745,0
33	Молодь м. Прилуки на 2024-2025 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №20	2024-2025	Заходи, спрямовані на створення умов для інтелектуального, творчого розвитку молоді, утвердження громадянської позиції, популяризація здорового і безпечного способу життя, створення сприятливого середовища для зайнятості молоді	643,0
34	Розвиток фізичної культури та спорту в м. Прилуки на 2024-2025 роки	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №21	2024-2025	Заходи щодо створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення. Підтримка та розвиток олімпійського, неолімпійського, параолімпійського та дефлімпійського руху	1284,0
35	Міська цільова програма житлово-комунального господарства та організація благоустрою міста Прилуки у 2024 році	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №31	2024	Забезпечення, благоустрою громади, утримання в належному санітарному стані територій, проїзних частин вулиць, площ, тротуарів, пішохідних доріжок, парків, скверів, кладовищ	31180,0
36	36 Використання електроенергії для зовнішнього освітлення вулиць та світлофорних об'єктів у м. Прилуки на 2024 рік	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №32	2024	Надання послуг населенню у зовнішньому освітленні вулиць міста, створення комфортних та безпечних умов життєдіяльності для населення міста та дорожнього руху	4500,0
37	Фінансування робіт та послуг з розробки містобудівної документації, проєктів об'єктів будівництва, благоустрою територій та землепорядних	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №40	2024	Фінансування та виконання заходів щодо розробки містобудівної документації, проєктів об'єктів будівництва, благоустрою територій та землепорядних робіт	832,0

	робіт у м. Прилуки на 2024 рік				
38	Забезпечення пожежної безпеки на території міста Прилуки на 2023-2025 роки	(46 (позачергова) сесія 8 скликання) від 04.11.2023р. №35	2023-2025	Організація роботи щодо обладнання, підтримання експлуатаційної придатності будинків та споруд системами протипожежного захисту.	1110,0
39	Комплексна програма підтримки внутрішньо-переміщених осіб м. Прилуки на 2023-2024 роки	(46 (позачергова) сесія 8 скликання) від 04.11.2023р. №25	2023-2024	Захист та підтримка ВПО щодо вирішення нагальних проблем, які виникають при переміщенні в м. Прилуки для тимчасового проживання. Забезпечення доступу до адміністративних, соціальних, медичних, освітніх, культурних та інших послуг	240,0
40	Надання одноразової грошової допомоги жителям міста Прилуки на 2021-2025 роки (зі змінами)	(48 (позачергова) сесія 8 скликання) від 02.12.2023р. №24	2021-2025	Соціальний захист жителів міста, які потрапили у скрутне матеріальне становище, грошова допомога учасникам бойових дій, військовослужбовцям, які отримали поранення/ травми, членам сімей загиблих військовослужбовців	17070,0
41	Оздоровлення та відпочинок дітей міста Прилуки на 2023-2025 роки	(41 (позачергова) сесія 8 скликання) від 07.07.2023р. №14	2023-2025	Створення належних умов для оздоровлення та повноцінного відпочинку дітей, збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку та оздоровлення	4785,0

На всіх етапах реалізації Стратегії заплановані рішення будуть здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі відповідно до вимог Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

VIII. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ.

Оцінка альтернатив. У контексті СЕО документації «Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року» були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Альтернатива 1: «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Стратегії;

Альтернатива 2: розроблення декількох галузевих секторальних програм розвитку Прилуцької міської територіальної громади.

1. У «*Варіанті нульової альтернативи*» розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проект «Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року» не затверджується. Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (у тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у розділах 2, 3 та 4 цього Звіту.

За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних і фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

2. *Розроблення декількох галузевих секторальних програм (у сфері транспорту, охорони навколишнього природного середовища, інноваційній сфері) розвитку Прилуцької міської територіальної громади.*

Комплексні завдання, поставлені перед плануванням територій – прогнозування просторового розвитку, забезпечення раціонального розселення і визначення напрямів сталого розвитку територій, взаємоузгодження регіональних і місцевих інтересів, закладення основ для розроблення стратегічних, прогнозних і програмних документів щодо здійснення місцевої політики – обумовлюють необхідність застосування комплексних досліджень усього різноманіття умов і ресурсів території, зовнішніх можливостей та загроз для її розвитку.

Реалізація концепції сталого розвитку при здійсненні просторового планування вимагає забезпечення узгодження економічно обґрунтованих архітектурних та інженерних планувальних рішень (зокрема, щодо розвитку транспортної інфраструктури) з природними умовами, виконання порівняльної одночасної оцінки придатності ландшафтів території для різних видів використання або вилучення з господарського використання на основі виявлення комплексного природного потенціалу; проведення досліджень відповідності сучасного напрямку використання структури ландшафтів і здійснення вибору оптимального варіанту їх використання відповідно до соціально-економічних завдань та природоохоронного статусу.

Такий підхід передбачає виконання саме комплексного дослідження, що має відображати можливість просторової диференціації функцій території залежно від її структури й природоохоронної цінності, особливостей сучасного використання, ступеня збереженості або деградації природних ландшафтів, можливості їх відновлення, а також з огляду на економічну доцільність та потенційну інвестиційну привабливість.

Обрання Альтернативи 2 безумовно сприяло б вирішенню окремих галузевих проблем, але значно зменшило кумулятивний ефект, який створює розробка Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, в тому числі будь-які ускладнення. Виконання СЕО проекту «Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року» передбачає аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей як на окремі компоненти довкілля (ґрунти, поверхневі й підземні водні ресурси, атмосферне повітря, рослинний й тваринний світ), так і на комплексні умови території – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних процесів, а також вплив на здоров'я населення. Зміст звіту про СЕО визначався змістом і характером пропозицій, сформованих у ході розроблення Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

У рамках проведення СЕО проекту виконано оцінку відповідності пропозицій вимогам чинного законодавства стосовно забезпечення дотримання режиму природоохоронних територій.

З огляду на стратегічний характер такого виду документації, ключове значення у виконанні СЕО проекту такого документа мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими ДДП та нормативно правові умови реалізації рішень проекту. Відповідність пропозицій проекту загальним цілям охорони довкілля й забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Оцінка кумулятивних ефектів дозволила оцінити як сукупний (кумулятивний), так і накладений (синергічний) вплив минулих, поточних і проектних чинників.

Оскільки в проекті відсутні конкретизовані дані стосовно проектних обсягів будівництва й розбудови інфраструктури недоцільним виявилось використання методів, пов'язаних з застосуванням математичних підходів і моделювання. Тому, поміж інших, для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, оскільки цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території або процесу в майбутнє й ґрунтується на вивченні кількісних та якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного й природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

У процесі аналізу стану довкілля були використані статистичні дані та офіційні дані органів виконавчої влади, що реалізують державну політику в сфері охорони навколишнього природного середовища й реалізують державну політику в сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу довкілля на національному й регіональному рівні.

У ході виконання СЕО запропоновано ряд заходів із запобігання, зменшення й пом'якшення негативних наслідків реалізації цілей проекту на довкілля та стан здоров'я населення, у першу чергу щодо:

- підвищення економічної привабливості, підготовки локацій для публічних та приватних інвестиційних проектів, ряд адміністративних нововведень, що в комплексі забезпечать економічне зростання та вирішення наявних екологічних проблем громади;
- руху на технологічне переоснащення, реконструкції та впровадження інновацій в галузі енергозбереження та поводження із ТПВ;
- раціонального використання рекреаційних ресурсів природоохоронних та інших цінних територій, збереження біологічного й ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, водних та інших природних ресурсів;
- при підтримці формування економічного середовища й розвитку сфери зайнятості населення;
- покращення рівня цивільного захисту, зокрема поліпшення роботи служб екстреного реагування та підтримки правопорядку;
- роботи закладів охорони здоров'я та соціального захисту населення;
- популяризація здорового способу життя; оновлення спортивної і туристичної інфраструктури;
- трансформації й розвитку транспортної мережі в громаді, зокрема для зниження рівнів забруднення атмосферного повітря, шуму та покращення основних показників здоров'я населення.

Окрім того, були враховані затверджені нормативно-правовими актами України заходи визначені законодавством і нормативно-правовими актами щодо запобігання, зменшення й пом'якшення негативних впливів на довкілля й стан здоров'я населення.

Щодо аналізу чинників і факторів, які суттєво ускладнили здійснення СЕО то, насамперед, слід відзначити, скорочений перелік статистичних показників, що обробляються Державною службою статистики України.

Зокрема, не проводяться статистичні спостереження в розрізі громади. Більшість статистичних показників ведуться лише у розрізі різних сфер життєдіяльності громади.

Обмеженість доступу до публічної кадастрової карти суттєво обмежує доступ до інформації про структуру землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони та ін.).

Особливе значення для аналізу й моделювання розвитку території відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. На сьогоднішній день в Прилуцькій громаді відсутній комплексний план просторового розвитку території, що суттєво ускладнює поточний аналіз та стратегічне планування. Таким чином, скорочений обсяг статистичних показників, обмеження доступу до електронних сервісів земельного кадастру, відсутність комплексного плану просторового розвитку обмежують аналіз можливостей розвитку територіальної громади, і відповідно – звужують можливості стратегічного моделювання просторового розвитку в Прилуках.

ІХ. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

CEO не завершується прийняттям рішення про затвердження Стратегії. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Моніторинг складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету, ключові індикатори та критерії для оцінки. Порядок здійснення моніторингу затверджено Постановою Кабінету Міністрів України №1272 від 16.12.2020 р. «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля (ст.17). Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Стратегії;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості CEO);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків. Для організації процесу моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей CEO.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Стратегія, а також необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку громади. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Моніторинг Стратегії повинен здійснюватися постійно діючим профільним органом, що здійснює координацію – відділом економічного розвитку та муніципальних інвестицій виконавчого комітету Прилуцької міської ради.

Моніторинг та оцінка здійснюються на основі систематичного збору інформації про стан реалізації запланованих завдань та цілей в ситуації, що змінюється. Збирання даних і систематичний їх аналіз має на меті оцінити:

- відповідність до визначеного часу реалізації;
- ступінь реалізації, закладених у документі продуктів та, водночас, досягнутих таким чином результатів;
- запровадження змін до завдань у зв'язку зі змінами соціально-економічних умов.

Впливи виконання документа державного планування на довкілля, в тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності й здоров'я населення. Моніторинг даних впливів можливо здійснювати за індикаторами наведеними в таблиці 9.1. Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно щорічно проводити поглиблений аналіз лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, має також включати наступні екологічні параметри,

покращення яких прямо чи опосередковано передбачено у результаті реалізації Стратегії: обсяг утворених відходів; обсяг видалених відходів та утилізації ресурсоцінних фракцій; приведення місць видалення відходів до норм екобезпеки; кількість несанкціонованих звалищ; кількість населення, охопленого централізованим водозабезпеченням та водовідведенням; рівень забруднення каналізаційних стічних вод (ефективність очистки на очисних спорудах); зношеність трубопроводів водозабезпечення та водовідведення; відповідності якості питної води нормам ДСанПіН 2.2.4-171-10 (за участі акредитованих лабораторій); кількість об'єктів ПЗФ; реалізація заходів з озеленення, насадження лісосмуг; реалізація заходів покращення лісистості громади; реалізація заходів щодо підвищення екологічної свідомості населення; реалізація заходів щодо залучення альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості; реалізація заходів щодо розчистки русел річок; кількість господарств, що мають сертифікат з органічного виробництва; результати хіміко-токсикологічної оцінки якості ґрунтів на території громади (за участі акредитованих лабораторій); результати хіміко-токсикологічної оцінки якості поверхневих вод (за участі акредитованих лабораторій); результати хіміко-токсикологічної оцінки якості води з децентралізованих джерел водопостання (за участі акредитованих лабораторій); результати оцінки якості атмосферного повітря, зокрема за вмістом парникових газів (за участі акредитованих лабораторій).

Узагальнені індикатори для щорічного моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля приведені у табл. 52, які дозволять виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання, визначити необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громадськості про поточні ускладнення та прогнозні терміни їх усунення.

Таблиця 52. Система ключових індикаторів для моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля.

№ п/п		Ключові індикатори та їх одиниці виміру
Атмосферне повітря		
1.	Результати оцінки якості атмосферного повітря (порівняння з фоновими та нормативними значеннями).	
2.	Викиди парникових газів (порівняння з фоновими та нормативними значеннями).	
Енергетика		
1.	Отримання енергії з нетрадиційних джерел енергії (% до попереднього року).	
2.	Частка відновлювальних джерел у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів громади (відповідно звіту «Розвиток відновлюваних джерел енергії в Україні» (Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарств в Україні) має складати 8%).	
3.	Економія енергоресурсів (% до попереднього року).	
Ґрунти		
1.	Результати оцінки токсикологічної оцінки якості ґрунтів на території громади (порівняння з нормативними значеннями).	
ПЗФ, рослинні ресурси, біорізноманіття		
1.	Реалізація заходів з озеленення, реконструкція (заміна та відновлення) зелених насаджень.	
2.	Розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду (% від необхідної).	
3.	Площа територій ПЗФ.	
Поводження з відходами		
1.	Обсяг утворених відходів.	
2.	Обсяг видалених відходів.	
3.	Питома вага утилізованих відходів, переданих на рециклінг.	
4.	Кількість приведених місць видалення відходів до норм екобезпеки	
5.	Покращення технічного оснащення сфери поводження з відходами (% зношеності)	
6.	Результати оцінки токсикологічної оцінки якості ґрунтів у зоні впливу звалищ ТПВ (порівняння з нормативними значеннями)	

7.	Обсяг ліквідованих несанкціонованих звалищ
Водні ресурси	
1.	Кількість населення, охопленого централізованим водозабезпеченням
2.	Рівень забруднення каналізаційних стічних вод (ефективність очистки на очисних спорудах)
3.	Зношеність водогонів (%)
4.	Відповідність якості питної води (централізованих джерел водопостачання) нормам ДСанПіН 2.2.4-171-10
5.	Кількість заходів по розчистці русел рік.
6.	Результати оцінки якості поверхневих вод на території громади (порівняння з нормативними значеннями)
7.	Результати оцінки якості води з децентралізованих джерел водопостачання (порівняння з нормативними значеннями)
Здоров'я населення	
1.	Середня очікувана тривалість життя (% до попереднього року)
2.	Смертність населення за основними причинами на 1 тисячу населення (% до попереднього року)
3.	Смертність дітей до 1 року життя на 1 тисячу живонароджених (% до попереднього року)
4.	Захворюваність населення (% до минулого року)
Інші природоохоронні показники	
1.	Рівень фінансування природоохоронних заходів (% від необхідних)
2.	Реалізація заходів щодо підвищення екологічної свідомості населення (% від запланованих заходів)
3.	Кількість поданих проєктів з метою залучення коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, регіональних програм охорони, збереження та оздоровлення природних екологічних систем та ін.
4.	Кількість заходів щодо ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Для ефективного вирішення проблем моніторингових досліджень необхідно створити ланцюг взаємодії, першою ланкою якого стануть місцеві системи екологічного моніторингу. На основі їх спостережень можна буде приймати рішення та вживати заходів щодо зменшення забруднення на локальному рівні, що, в свою чергу, покращуватиме сукупні результати на регіональному та загальнодержавному рівнях. Для точності і повноти моніторингових даних раціональним є створення в громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунти, фізичні фактори впливу) з організацією стаціонарних постів і пунктів контролю в межах житлової та рекреаційної зон.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення громади з метою виявлення негативного впливу факторів довкілля на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Здійснення моніторингу впливів виконання документа державного планування на довкілля, в тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки й порушення, які негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню.

Для розробки заходів, спрямованих на усунення негативних наслідків втручання людини в навколишнє природне середовище й поліпшення екологічної ситуації, застосування методів оптимізації природокористування при одночасному збереженні довкілля необхідне постійне вдосконалення екологічного моніторингу.

X. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

Оскільки наслідки виконання Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року не поширюватимуться на території за межами України та не матимуть впливу на довкілля суміжних країн, то ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі, для здоров'я населення внаслідок реалізації відсутні. Транскордонні наслідки реалізації проектних рішень Стратегії для довкілля, у тому числі здоров'я населення, не очікуються.

XI. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.

Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування опрацьовані ґрунтовно.

Стратегія розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року є основними документами для реалізації соціально-економічного розвитку громади.

Головною метою Стратегії є створення умов для економічного зростання й вдосконалення механізмів управління розвитком громади на засадах ефективності, відкритості й прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, дотримання високих екологічних стандартів і надання соціально-гуманітарних послуг. Також Стратегією визначено бачення громади.

Прилуцька міська громада має таке стратегічне бачення власного розвитку:

• **Прилуцька громада – це потужний промислово-економічний центр України з глибокими культурно-історичними коренями та щедрою природно-екологічною спадщиною, що становить невичерпний потенціал для безпечного, комфортного і щасливого життя кожного мешканця міста та надає можливість самореалізації, успіху й креативного зростання кожному в спільноті громади.**

У Стратегії визначені стратегічні цілі, розраховані на 6 років. Оперативні цілі сформовані як елементи на шляху досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних завдань і заходів. Стратегічними цілями розвитку громади визначені:

Стратегічна ціль 1. Соціально-економічний розвиток громади, як найважливіша передумова добробуту.

Стратегічна ціль 2. Підвищення якості і безпеки життя мешканців Прилук та ефективна діяльність міської влади.

Стратегічна ціль 3. Згуртованість задля успіху та внесок кожного заради примноження і розвитку.

Окремі напрями Стратегії є самодостатніми, автономними, сформованими в розрахунок на подальше впровадження шляхом реалізації проектів, кожен із яких є окремим елементом Стратегії розвитку, але може впливати на загальний результат. При потребі, документ може бути доповнений іншими напрямками розвитку, які в подальшому громада визначить, як ключові.

Очікується, що реалізація основних положень Стратегії дасть можливість створити реальні умови для піднесення життєвого рівня населення, вирішення соціальних проблем на основі росту економіки, підвищення ефективності роботи господарського комплексу шляхом структурних перетворень, використання наявних природних, трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, забезпечення екологічної та техногенної безпеки.

Стратегія узгоджується зі Стратегією розвитку Чернігівської області на 2021–2027 роки, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2027 р., та діючих короткострокових і середньострокових галузевих регіональних програм.

Проект Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року розроблений з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Чернігівської області на 2021-2027 роки. Концепцією формування Стратегії є імплементація екологічних

імперативів у соціально-економічний розвиток Прилуцької територіальної громади, що відповідає основним засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Мета Стратегії розвитку громади полягає у вирішенні спільних проблем і реалізації спільних завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громади, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Це досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу. Виходячи з цього, основними стратегічними цілями проєкту ДДП є: удосконалення та модернізація інфраструктури громади; висока якість життя, сталий розвиток людського капіталу; стимулювання економічного розвитку громади. Стратегія є основою для розробки короткотермінових та середньострокових програм економічного і соціального розвитку Прилуцької міської територіальної громади в подальшому.

Стратегія ґрунтується на аналізі прогностичних тенденцій розвитку економіки Прилуцької міської територіальної громади і враховує: основні стратегічні напрямки та актуальні виклики соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічних пріоритетів; вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і ризиків; завдання і заходи економічної та соціальної політики влади на 2024-2027 роки; індикатори ефективності її реалізації та основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку на плановий період.

Зміни, які чинять шкідливі впливи на атмосферне повітря, ґрунти, водне середовище (поверхневі та підземні води) у результаті прийняття Стратегії не відбудуться. У цілому відзначається позитивний вплив Стратегії на природні та соціальні умови й задоволення потреб місцевого населення.

Серед головних пропозицій Стратегії стосовно поліпшення стану навколишнього природного середовища можна виділити такі:

- створити ефективну систему управління відходами, що відповідає сучасним потребам екологічної безпеки;
- сприяти залученню альтернативних джерел палива, енергоефективності та енергоощадливості;
- зберегти та розширити об'єкти ПЗФ;
- покращити рівень централізованого водозабезпечення та водовідведення, підвищити рівень екобезпеки даних послуг;
- провести ряд екологічно просвітницьких заходів на території громади;
- сприяти розвитку промисловості та аграрного бізнесу на засадах збереження екології громади;
- реалізувати заходи щодо озеленення населених пунктів громади, розширення зон рекреації, об'єктів фізкультури і спорту, збереження та розширення об'єктів екомережі, розвиток екотуризму;
- забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- підвищити стійкість територіальної громади до впливів і наслідків ситуацій, пов'язаних з воєнним станом.

Негативний вплив на території з природоохоронним статусом, Смарагдову мережу відсутні.

Характеристика поточного стану довкілля й здоров'я населення, в тому числі на територіях які ймовірно зазнають впливу, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.

Природно-географічні умови території Прилуцької громади та основні кліматичні процеси сприятливі для формуванню різних видів діяльності, що забезпечує соціально-економічний розвиток громади (промисловість, агропромисловий сектор, комунальна сфера, рекреаційна діяльність, торгівля, сфера послуг, екологічний туризм та ін.).

Дослідження стану атмосферного повітря дозволяють констатувати його як «чисте, незабруднене», що є сприятливим для організації рекреаційної і туристичної діяльності, розбудови сфери короткотривалого і довготривалого відпочинку та відповідної інфраструктури для забезпечення даних видів діяльності.

У процесі аналізу поточного стану довкілля були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику в сфері охорони навколишнього природного середовища й реалізують державну політику в сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на локальному й регіональному рівнях.

Стан навколишнього природного середовища громади характеризується як задовільний. При цьому помірні техногенні навантаження отримують атмосферне повітря, ґрунти та водний басейн. Забруднення атмосферного повітря на території Прилуцької міської територіальної громади відбувається в результаті викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел забруднення.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є транспорт та частково специфічні технології і устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Проте, на даний час, основним забруднювачем на території залишається автотранспорт. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких є токсичними. Великий обсяг викидів від автотранспорту пояснюється, насамперед, проходженням через місто транзитного транспорту, збільшенням кількості приватного автотранспорту, експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку, аварійним станом доріг та ін.

На даний час на території громади зберігається досить напружена ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод. Причиною незадовільного стану поверхневих вод є значне захаращення берегів і водного дзеркала річки сміттям і господарсько-побутовими відходами.

Серед найгостріших екологічних проблем, актуальних на території громади є проблема поводження з відходами. Стихійні сміттєзвалища організовуються населенням, в основному, на околицях населеного пункту, де наявні локальні природні пониження.

Отже, основними факторами впливу стану навколишнього середовища на здоров'я населення є забруднення атмосферного повітря та якість питної води.

Ключові виявлені екологічні проблеми громади, в тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування.

Серед важливих екологічних проблем громади, в тому числі що мають ризики впливу на здоров'я населення, можна виділити наступні:

- викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами;
- недостатньо ефективна системи поводження з твердими побутовими відходами, наявність на території громади неутилізованих твердих побутових відходів та несанкціонованих звалищ.

В процесі виконання СЕО був проведений аналіз низки документів міжнародного, державного, регіонального та місцевого рівня, що містять зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення. Також були розглянуті документи, що містять екологічні цілі та завдання у сфері охорони здоров'я. Результати аналізу цілей та завдань екологічної політики, визначених у вищезазначених документах, показали значну ступінь відповідності цілям, які визначені в Стратегії.

Для досягнення цілей екологічної політики, встановлених на національному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що випливають з реалізації Стратегії та Плану заходів.

Зобов'язання в сфері охорони довкілля, в тому числі пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, та шляхи їх врахування.

Перелік і стисла характеристика проектних рішень, що визначені в документі державного планування включає:

- ресурсозберігаючі заходи – збереження і раціональне використання земельних та водних ресурсів, повторне їх використання та ін.;
- планувальні заходи – функціональне зонування, організація санітарно-захисних зон та санітарних розривів, озеленення та ін.;
- відновлювальні заходи - нормалізація стану окремих компонентів навколишнього середовища тощо;
- захисні заходи - проведення постійного екологічного моніторингу стану навколишнього середовища у джерелах викидів та скидів, на границі СЗЗ;
- компенсаційні заходи (при необхідності) - компенсація незворотного збитку від планованої діяльності шляхом проведення заходів щодо рівноцінного поліпшення стану природного, соціального і техногенного середовища в іншому місці і/або в інший час, грошове відшкодування збитків

Опис наслідків реалізації проектних цілей документу державного планування для довкілля, а також для здоров'я населення, в тому числі кумулятивних, синергічних позитивних і негативних наслідків.

Проведений аналіз виявив потенціал для позитивного впливу Стратегії та Плану заходів на довкілля та здоров'я населення. Водночас, були виявлені потенційні ризики негативних впливів на навколишнє середовище, що можуть виникнути внаслідок реалізації окремих цілей, прийнятих в Стратегії.

Серед ключових наслідків реалізації Стратегії, на які звертається увага, доцільно виділити:

- вплив на атмосферне повітря;
- вплив на водні ресурси;
- вплив на здоров'я населення.

Для кожної проектної цілі Стратегії, що може мати потенційні негативні наслідки (впливи), які визначені в процесі аналізу впливу на окремі компоненти довкілля, наданий короткий опис потенціального кумулятивного впливу та пропозиції щодо їх пом'якшення.

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.

Для досягнення цілей екологічної політики, встановлених на національному й місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища й здоров'я населення, що впливають з реалізації Стратегії і Плану заходів.

Для кожної стратегічної цілі виділено ряд комплексних заходів економічного, соціально-політичного, технологічного та культурного характеру.

Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, в тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації тощо).

У контексті СЕО документації «Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року» були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Альтернатива 1: «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Стратегії;

Альтернатива 2: розроблення декількох галузевих секторальних програм розвитку Прилуцької міської територіальної громади.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних і фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

Обрання Альтернативи 2 безумовно сприяло б вирішенню окремих галузевих проблем, але значно зменшило кумулятивний ефект, який створює розробка Стратегії розвитку Прилуцької територіальної громади.

Заходи передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, в тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії та Плану заходів є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матимуть дані документи, а також необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку громади. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку у майбутньому.

Моніторинг та оцінка здійснюються на основі систематичного збору інформації про стан реалізації запланованих завдань та цілей в ситуації, що змінюється. Збирання даних і систематичний їх аналіз має на меті оцінити:

- відповідність до визначеного часу реалізації;
- ступінь реалізації, закладених у документі проєктів та, водночас, досягнутих таким чином результатів;
- запровадження змін до завдань у зв'язку зі змінами соціально-економічних умов.

Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення.

Зважаючи на географічне положення території Прилуцької міської територіальної громади реалізація Стратегії та Плану заходів не матимуть транскордонного впливу на елементи довкілля, тому відсутня потреба в оцінці транскордонних наслідків.

Згідно з частиною першою статті 3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою цієї статті. Оцінка впливу на довкілля спрямована на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Тому при реалізації заходів Стратегії щодо впровадження планованої діяльності відповідно до законодавства України повинна обов'язково бути реалізована процедура ОВД. При необхідності, проєкти планової діяльності будуть проходити процедуру ОВД відповідно до законодавства України.

Таким чином, виконання заходів проєкту Стратегії, буде спрямовано на покращення екологічної, продовольчої безпеки громади, зменшення екологічних ризиків здоров'ю населення та передбачає реалізацію заходів, спрямованих на встановлення, покращення енергопостачання та розвиток альтернативної енергетики, удосконалення системи поводження з відходами, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища та буде мати позитивний вплив на стан довкілля. Заходи Стратегії пов'язані між собою балансом економічної, соціальної та екологічної складових, але з пріоритетом - першочергового забезпечення сталого розвитку, зниження ризиків здоров'ю населення громади.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від виконання заходів Стратегії вказує на те, що реалізація проєкту ДДП позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони. Це означає, що Стратегія спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку. Визначено, що сценарій без прийняття Стратегії не відповідає законодавству України та створює загрози населенню громади (умовно прийнятний ризик) внаслідок можливості виникнення екологообумовлених захворювань населення.

Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров'я населення має спиратися на використання сильних сторін Прилуцької міської територіальної громади, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

117

1. Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку". Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. -Режим доступу:
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
4. Стратегія розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки та План заходів на 2021-2023 роки з її реалізації. –Режим доступу: <https://oblrada.kr.ua/decission/2565/pro-strategiyu-rozvitku-kirovogradskoi-oblasti-na-2021-2027-roki-17-03-2020>
5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Полтавській області у 2022 році. <https://drive.google.com/file/d/1neoSSXhOaPtQ6lQ4uCX6vVoViptT59I3/view>
6. Екологічний паспорт Полтавської за 2022 рік. Режим доступу – <https://drive.google.com/file/d/1KLipM65lOHcBVzrxGSCqyK8zMzmzu46/view>
7. Регіональна схема формування екологічної мережі Полтавської області (погоджена розпорядженням Полтавської обласної державної адміністрації від 14.02.2022 № 58 та затверджена рішенням пленарного засідання чотирнадцятої позачергової сесії восьмого скликання Полтавської обласної ради від 26 липня 2022 р. № 457).
8. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посіб. / Г.Б. Марушевський. К: Проект РЕОП, 2015. -95 с.
9. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. -[Електронний ресурс] -Режим доступу: [y:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text)
10. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування» Режим доступу <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>.
11. О.Г. Васенко, О.В. Рибалова, С.Р. Артем'єв Інтегральні та комплексні оцінки стану навколишнього природного середовища: монографія. – Х: НУГЗУ, 2015. – 419 с.
12. Полупан М.І., Величко В.А. Номенклатура та діагностика еколого-генетичного статусу ґрунтів України для їхнього великомасштабного дослідження. - К.: Аграр. наука, 2014. - 496 с.
13. Середа М. С. Діагностика ризиків та загроз впливу техногенно порушених земель під звалищами твердих побутових відходів на сільськогосподарські угіддя. Вісник ПДАА. 2021. № 3. С. 91–100.
14. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Цьова Ю.А., Середа М.С. Теоретико-методологічні засади управління сферою поводження з твердими відходами на регіональному рівні, ПДАУ, 2021. - 524 с.94
15. Регіональна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на 2022-2027 роки (програма «Довкілля-2022»)
16. <https://ngaleshynska-gromada.gov.ua/pasporti-bjudzhetnih-program-11-05-49-30-09-2022/>
17. ДСТУ-НБВ.1.1-27/2010 "Будівельна кліматологія"
18. ДБН А.2.2-1-2003 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Зі зміною № 1.

ДОДАТКИ

118

ПРИЛУЦЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

27 лютого 2025 року

м. Прилуки

№ 20р

Про утворення робочої групи з організації проведення
Стратегічної екологічної оцінки проєкту Стратегії
розвитку Прилуцької міської територіальної громади
на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки
з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської
територіальної громади на період до 2030 року

Відповідно до пунктів 19, 20 частини 4 статті 42 та статтею 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», з метою сприяння сталому розвитку Прилуцької міської територіальної громади, шляхом охорони навколишнього природного середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування, врахування питання охорони здоров'я та довкілля для запобігання настанню невідворотних помилок і невиправданих витрат під час розробки та реалізації документів державного планування до їх прийняття, яке супроводжується активним залученням думки громадськості, ВВАЖАЮ ЗА НЕОБХІДНЕ:

1. Утворити робочу групу з організації проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року, затвердивши склад згідно з додатком.
2. Затвердити Положення про робочу групу з організації проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року (додається).
3. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Міський голова

Ольга ПОПЕНКО

ДОДАТОК

119

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядженням Прилуцького міського
голови від 27 лютого 2025 р. № 20

СКЛАД

робочої групи з організації проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту
Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року
та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської
територіальної громади до 2030 року

СИВЕНКО -заступник міського голови з питань діяльності
Олександр Іванович виконавчих органів ради, голова робочої групи;

ГРАДОБИК -головний спеціаліст відділу економіки
Марина Сергіївна міської ради, секретар робочої групи.

Члени робочої групи:

БОЙЧЕНКО -головний спеціаліст санітарно-екологічного
Андрій Григорович контролю управління з питань надзвичайних та
оборонної роботи міської ради;

ВОРОНА -начальник фінансового управління міської ради;
Олена Іванівна

ГАВРИШ -директор КП «Прилуки тепловодопостачання»
Андрій Анатолійович Прилуцької міської ради Чернігівської області;

ГАЙДАЙ -начальник Управління адміністративних послуг
Микола Володимирович (Центр надання адміністративних послуг
м. Прилуки) Прилуцької міської ради;

ГОГОЛЬ -секретар міської ради;
Роман Олександрович

ГОЛІК -начальник КП «Прилуки житлобуд»
Людмила Валеріївна Прилуцької міської ради Чернігівської області;

ГОРБАЧ -начальник юридичного відділу міської ради;
Валентина Григорівна

ЛЕЩЕНКО -начальник відділу культури і туризму міської
Ірина Станіславівна ради;

ЛЕЩЕНКО
Олег Іванович -директор КП електромереж зовнішнього
освітлення «Міськсвітло» Прилуцької міської ради
Чернігівської області;

ОСТРОВСЬКА
Наталія Володимирівна -в.о. начальника відділу комунальної власності
міської ради;

ПАХОМОВА
Тетяна Павлівна -заступник міського голови з питань діяльності
виконавчих органів ради;

ПРАВОСУД
Олександр Михайлович -начальник управління освіти міської ради;

РУДЕНКО
Іван Григорович -депутат Прилуцької міської ради (за згодою);

САВЕНКО
Данііл Миколайович -заступник міського голови з питань діяльності
виконавчих органів ради;

СОЗІНОВ
Олег Сергійович -начальник управління житлово-комунального
господарства міської ради;

СТРАХОВ
Сергій Володимирович -директор комунального підприємства «Послуга»
Прилуцької міської ради Чернігівської області;

ТЕСЛЕНКО
Віктор Михайлович -начальник управління містобудування та
архітектури міської ради;

ЧАБАК
Олена Вікторівна -начальник відділу сім'ї, молоді та спорту міської
ради;

ЧМІЛЬ
Сергій Валерійович -заступник міського голови з питань діяльності
виконавчих органів ради.

Секретар міської ради

Роман ГОГОЛЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження міського голови

27 лютого 2025 року № 20р

ПОЛОЖЕННЯ

про робочу групу з організації проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року

1. Загальні положення

1.1. Робоча група з організації проведення стратегічної екологічної оцінки (далі – Робоча група) проєкту Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року (далі – проєкт Стратегії та Плану заходів) є консультативно-дорадчим органом.

1.2. Робоча група у своїй діяльності керується Конституцією, законами України, правовими актами Президента України, Кабінету міністрів України, наказами центральних органів виконавчої влади, нормативно-правовими актами Волинської обласної військової адміністрації та цим Положенням.

1.3. Робоча група утворюється та припиняє свою діяльність на підставі розпорядження міського голови.

2. Мета діяльності Робочої групи

2.1. Метою діяльності Робочої групи є сприяння сталому розвитку територіальної громади шляхом охорони навколишнього природного середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування, врахування питання охорони здоров'я та довкілля для запобігання настанню невідворотних помилок і не виправданих витрат під час розробки та реалізації документів державного планування до їх прийняття.

3. Основні завдання Робочої групи

3.1. Організація проведення СЕО проєкту Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025-2030 роки з реалізації Стратегії розвитку Прилуцької міської територіальної громади на період до 2030 року.

3.2. Прийняття рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до Стратегії та Плану заходів, щодо яких

раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, та рішення про нездійснення стратегічної екологічної оцінки таких змін.

122

3.3. Інформування громадськості про процес проведення СЕО шляхом внесення інформації до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та її оприлюднення на офіційному сайті Прилуцької міської ради.

3.4. Збір зауважень і пропозицій від усіх зацікавлених сторін, їх опрацювання та визначення доцільності їх врахування у документації з СЕО.

3.5. Розроблення документації з СЕО, передача її на затвердження, внесення до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та розміщення на офіційному веб-сайті Прилуцької міської ради.

3.6. Проведення моніторингу фактичного впливу впровадження планованої діяльності на довкілля.

4. Права та повноваження Робочої групи

4.1. Одержувати у встановленому законодавством порядку від суб'єктів господарювання всіх форм власності, державних органів та виконавчих органів міської ради інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань.

4.2. Залучати, в разі потреби, відповідних експертів, представників виконавчих органів міської ради, наукових установ та громадських організацій.

4.3. Запрошувати посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, представників підприємств, установ та організацій і громадськість до участі в засіданнях Робочої групи з правом дорадчого голосу.

4.4. Ініціювати проведення громадських слухань, круглих столів, консультувань, коментувань, обговорень, опитувань тощо з тематики роботи Робочої групи.

4.5. Готувати та вносити пропозиції щодо змін до Стратегії та Плану заходів.

5. Організація роботи

5.1. Робочу групу очолює голова. На голову Робочої групи покладається відповідальність за контроль над процесом проведення СЕО.

5.2. Робоча група діє за принципом самоорганізації.

5.3. Відповідальність за проведення СЕО, а також підготовку аналітичних звітів покладається на членів Робочої групи.

5.4. Організаційною формою роботи Робочої групи є відкриті засідання. Голова Робочої групи організовує роботу робочої групи, визначає дату, час і місце проведення її засідання, визначає порядок денний засідання. Підготовку матеріалів для проведення засідань та ведення протоколів здійснює секретар, який не пізніше, ніж за три дні до проведення засідання повідомляє членам Робочої групи про порядок денний, місце проведення засідання і час його початку. Члени Робочої групи можуть вносити свої пропозиції щодо тематики розгляду питань.

5.5. Засідання Робочої групи є правочинним, якщо на ньому присутні більше половини від загального складу Робочої групи.

5.6. У разі відсутності на засіданні голови робочої групи його повноваження виконує його заступник.

5.7. Рішення Робочої групи приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх його членів та оформлюються протоколами, які підписує голова або головуючий на засіданні та секретар Робочої групи. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого.

5.8. Член Робочої групи, який не підтримує пропозиції (рекомендації), може викласти у письмовій формі свою особисту думку, що додається до протоколу засідання та є його невід'ємною частиною.

5.9. Рішення Робочої групи, прийняті у межах її компетенції, є обов'язковими для розгляду та виконання відповідними виконавчими органами Прилуцької міської ради.

Заступник міського голови з питань
діяльності виконавчих органів ради

Олександр СИВЕНКО

«27» лютого 2025 року